

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 10793

SHAYN UN OPSHAYN

Itzik Fefer

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

איציק פעמער

שיינ און אפשײַן

פּ ג י ז

מעלונגע-פארלאג, דער עמעס
באָסקווע, 1946

מיין שווער

איך שווער בא דער ליכטיקער זון, בא די שטוינענדע שטערן,
איך שווער היינט בא אלץ, וואָס א פאָשעטער מענטש קאָן זאָר שווערן,
איך שווער בא די הערצער, וואָס זידן אינ שלאכטן און קאָבן,
איך שווער בא די שטאמען פון גליק, וואָס דער פיינט האָט צעבראָכן,
איך שווער בא די ווערבעס, וואָס שטייען באמ דניעפער געבויגן,
איך שווער בא דעם בלוט, בא דעם אומרו פון מיינע צוויי אויגן:
מיינ האס וועט ניט אויסגייגן, מיינ צאָרן אינ קעלט וועט ניט קילן,
בין כיוועל אפ מיינ אָרעם דאָס בלוט פונעם פיינט ניט דערפילן!

און אויב ס'וועט דער פינצטערער וויכער א האנט מיר צעפליקן,
וועל איך מיט דער צווייטער דעם פיינטלעכן אָטעם דערשטיקן;
און אויב ס'וועט א קויל מיר די האנט אויך די צווייטע צעדרויבן,
וועל איך מיט מיינ ביטערער סינע דעם ווייטעק פארטויבן!

אבי נאָר די פיס מיינע וועלן מיך טראָגן, מיר דינען —
איך פיינער, אינ וואסער וועל איך אימ, דעם סינע, געפינען.

און אויב ס'וועט מיט בלינדקייט פארלעשן די אויגן די נאכט מיר,
וועט ווייזן מיין סינע— מיין שוועסטער די וועגן אינעם שלאכט מיר.
דאָס ציטערדיק אויג פונעם מיין הארץ וועט דעם סוינע אנטפלעקן,
דער פלאם פונעם מיין האס וועט אפ אײביק זײַן זײכער פארמעקן.

אָט דאָס איז מיין שווע, וואָס כ'שווער היינט דעם לאנד פונעם די ראטן,
מיין אוראלטן פאָלק און מיין אלטינקער מאמע, מיין טאטן,
און דאָס איז מיין נײדער; און אויב איך וועל ביידע זיי ברעכן,
זאָל דעמלט מיין פאָלק מיט דער שפיז פונעם פאראכטונג מיך שטעכנ!
און אויב כ'וועל דעם פיינט פונעם דער ליכטיקער וועלט ניט פארטרייבן,
אז ס'זאָל פונעם זײַן מיעסקייט קײַן סאָרד-אופאָליט ניט בלייבן,
זאָל ווערן צום אײביקן שאנד-סלום געפעסטיקט מיין נאָמען,
דעם אש פונעם מיין לײב זאָל די ערד-קױל ניט אופנעמען. אָמײַן!

סטאלין

זאָג איך סטאלין — מיינ איך שײַנ,
מיינ איך אייביק גליקלעך זײַן,
מיינ איך קיינמאָל שױנ ניט וויסן,
שױנ ניט וויסן פֿון קײַן פֿײַן.

זאָג איך סטאלין — מיינ איך דיך,
זאָג איך סטאלין — מיינ איך זיך,
זאָג איך סטאלין — מיינ איך פֿליגל,
פֿליען ווייט און פֿליען גיך!

זאָג איך סטאלין — מיינ איך מיר,
מיינ איך מאזל אָן א שיר,
מיינ איך קיינמאָל שױנ ניט וויסן
פֿון קײַן צוגעמאכטער טיר!

זאָג איך סטאלין — מיינ איך מוט,
זאָג איך סטאלין — מיינ איך גוט,
מיינ איך פינקלדיקע אויגן,
מיינ איך קיינמאָל ניט גערוט!

זאָג איך סטאלין — מיינ איך דראַנג,
פֿולע הערצער מיט געזאנג,
ס׳איז די עלטער ניט קײַן עלטער,
ווען די יוגנט איז אין גאנג.

זאָג איך סטאלין — מיינ איך ברויז,
מיינ איך פֿריד אין יעדן הויז,
מיינ איך ליבן, מיינ איך האסן,
מיינ איך טראָגן זיך פֿאַרויס!

זאָג איך סטאלין — מײַן איך: יאָ,
ווי דו רופסט מיך — בינ איך דאָ,
ביסט מײַן היינט און ביסט מײַן געכטן,
ביסט מײַן מאָרגנדיקע שאָ!

סױיגט די וועלט זיך ווי א וויג,
סױהידעט זיך די וועלט אינ קריג,
זאָג איך סטאלין — מײַן איך קעמפן,
זאָג איך סטאלין — מײַן איך זיגן!

די טערקישע שאל

איך קוק אפ דער זיידענער טערקישער שאל,
אונ ס'טוט די דערמאָנונג א שלאַג ווי א קוואל.
איך קוק אפ דער טערקישער שאל אונ איך קלער,
ווי קומט זי, די אלטע, אצינדער אהער...
יאָ, צייטנו! איך הער איינער רופ, איינער שאל
אינ בינטע געמעלנ פונ טערקישער שאל...
אינ פארבנ אינ אירע איך פיל איינער דראנג,
אינ קנייטשנ אינ אירע איך פיל איינער גאנג...
איך האָב זי, מיר דאכט זיכ, אמאָל שויג געזענ,
נאָר בראַט מיכ אונ ברענט מיכ, געדענק איך ניט ווענו!
אינ וועלכנ יאָרהונדערט, אינ וואָס פאר א לאנד,
מיר דאכט, כ'האָב די זעלבע בארירט מיט מינ האנט,
געצערטלט דעם דינעם, דעם זעלטענעם שטאַם,
אונ עפּשער האָב איך זי געזענ נאָר אינ שלאַס?
אוואדע די זעלבע! דער זעלבער קאָליר,
איך טו מיט א ציטער פונ פינגער א ריר...
אונ כ'בלייב ווי סארקישעפט, איך קוק אפ דער שאל,
כ'דערקענ אירע פאלדנ, וואָס טוענ א פאל,
אזוי ווי די כוואליעס די שטילסטע פונ יאמ,
עס פעלט נאָר איר רויטקייט, אמאָליקער פלאמ.
די בלויקייט איז אויך שויג ניט די, וואָס אמאָל,
די גרינקייט דערמאָנט אינ א הארבסטיק טאָג.
מיר דאכט, אז אפ טונקעלע, רוישיקע מערק
האָט זי נאָכ מינ זיידע געקויפט בא א טערק
אונ האָט זי זיג קאלע דער יונגער געבראכט.
אונ זי האָט באקוקט אונ באוונדערט: א פראכט!

מיר דאכט, אז מײַנ באַבע האָט שטיל פאַרנ טויט
 די טערקישע שאל אירע טעכטער פארטרויט...
 פונ דוירעס צו דוירעס געגאנ אין די שאל,
 געזאפט אינ די פעדעם פונ טרערנ די גאל,
 געהיט אפ די קוויטנ די צארטקײט פונ הענט
 אונ האָט מיט איר בונטקײט דורכ דוירעס געבלענדט.
 זי האָט אינ יאָמטוויזיג געלויבט אפ דער שײַנ
 אונ היט די סימאָנימ פונ פלאמיקנ וויינ...
 אַ נײַ, ס׳איז א טאָעס! איכ קוק זיכ ארײַנ,
 ס׳איז ניט קײַנ סימאָנימ פונ פלאמיקנ וויינ.
 א טראָפּנ פונ וויינ טוט א בלענד אונ פארקילט,
 איכ האָב אינ די טראָפּנס א פּייער דערפילט...
 זײַ בריִענ די פינגער אונ ס׳פלאטערט אינ זײַ
 אן אלטער, א הייסער פארבאָרגענער וויי...
 פונ וועלכנ יאָרהונדערט — איכ ווייס ניט אצינד,
 די טראָפּנס פארטויבנ, זײַ מאכנ מיכ בלינד...
 זײַ שמעקנ מיט פאכעד, מיט פאָכנ פונ רוט,
 זײַ שמעקנ מיט פיקעס, געשווענקטע אינ בלוט...
 עס פאלט א דערשטוינטער מײַנ טונקעלער בליק —
 די שאל איז צעריסנ, עס פעלט איר א שטיק!
 געווענ איז אן אָוונט, א נאכט אונ א שלאכט,
 די שאל האָט געווייט ווי א פאָג אינ דער נאכט.
 געווייט, אפ א בלוטיקנ שליאכ זיכ געשפרייט,
 א קייל האָט די שאל מיט נײַנ שוועסטער צעשיידט.
 איכ קוק אפ מײַנ שוועסטער, וואָס רוט בא א קוואל,
 צוקאָפּנס בא איר — די פארוונדעטע שאל.

בלני

איכ בינ געווינט שוינ קוקנ אפנ בלני,
איכ בינ געווינט שוינ צו זינ קעלט אונ צו זינ פניער,
איכ האָב דערפילט, ווי ער איז מיר געטריי
אונ ווי מײַן אָרעם לײַב איז בא אימ טײַער.

ער הענגט בא מיר אינ זעקל בא זער זייט,
אונ ניט ער רוט, אונ ניט ער רופט, אונ ניט ער זשאווערט,
ווי שווער איז זי, די שוידערלעכע צייט,
ווען ס'הייסע בלוט מיט קאלטנ בליי זיכ כאווערט.

עס זוכט דער בלני זינ קאָרבנ אונ געפינט,
ער רייסט זיכ דורכ דורכ אלע שמאָלסטע רערנ,
אונ ס'גייסט זיכ אָן מיט אימ דער שווערער ווינט,
אונ ס'זוערנ שווער מיט אימ די גרינגע שטערנ.

דער שווערער ווינט, וואָס ברענגט דעם גרוס פונ שלאכט,
קלאפט אָן אינ שויב מיט גרויסע הענט פונ טרויער,
די שטערנ מאכנ פינצטערער די נאכט,
ווען פרעמדע באַמבעס רייסנ זיכ באמ טויער.

דער בלני, וואָס האָט מײַן הארצ אזוי געדריקט,
וואָס האָט מײַן זינ מיט שוידער דורכגענומען,
האָט זיכ איבער דער גאָרער וועלט צעוויגט
אונ ווי א הערשער אפ דער וועלט געקומענא

דער בלני, וואָס האָט געפּענטעט מײַן געמיט,
איז איצט מײַן איינציקער אונ זיכערסטער באגלייטער,
ער היט מײַן סאָד, מײַן פּרילינג אונ מײַן צוויט,
מײַן שטאָלצע היימ אפ גאָרער ערד דער ברייטער...

איכ בינ געווינט שוינ קוקנ אפנ בלני,
איכ בינ געווינט שוינ צו זינ קעלט אונ צו זינ פניער,
איכ האָב דערפילט, ווי ער איז מיר געטריי
אונ ווי מײַן אָרעם לײַב איז בא אימ טײַער.

הָאָב אִיכ נָאָכ א שטיקל הארצ

כ'האָב געהאט אמאָל א סאָד, האָט מען אימ געקנאָטן,
כ'האָב געהאט אמאָל א היימ, האָט מען זי צעטראַטן,
און מיט טל'ענדיקן אש האָט מען זי פארשאָטן...

ס'האָט מיין שטעטעלע ווי שטרוי אינ דער נאכט געפלאַקערט,
און מיין הימל און מיין בלוי איז מיט בליי צעאקערט,
אָפגעזונגען, אָפגעוויינט, טונקל אָפגעפלאַקערט...

כ'האָב אמאָל געהאט א בעט, שלאָפן אינ דעם שלאַנגען,
כ'האָב געהאט א שטילע ליכט, איז זי אויסגעזאָנגען,
אפן שוועל פון סאָג און נאכט איז זי אויסגעזאָנגען...

אויגן שיקערע פון בלוט בריען מיכ און בראָטן,
און פון מיין אמאָליק גליק זע איכ בלוז א שאָטן,
איבער מיר און הינטער מיר לאַקערט אלצ דער שאָטן...

כ'האָב געהאט א שלאַנקן בוימ, פלעגט ער רוישן, וואַקסן,
קומען העקער מיט די העק, מאכט פון אימ אַקסן,
נאָגנדיקע, קלאָגנדיקע, סקריפענדיקע אַקסן...

קלאָגט אינ מיר מיין אוראלט הארצ, הייט איכ דעם ניט קלאָגן,
ווערט עס שווערער פון א שטיין, קאָן איכ עס ניט טראָגן,
מינע ווערטער ווערן העק— ניט ארויסצוואָגן.

האָב איכ נאָכ א שטיקל הארצ, וויל מען עס צעשיסן,
האָב איכ נאָכ א פיצל לייב, וואָלט מען עס צעריסן,
האָב איכ מיר א טראָפן בלוט, וויל מען עס פאָרגיסן...

וועל איכ שטיין אינ דעם געפעכט, ביז ס'וועט גאנצ מיין הויט זיין,
ביז דער פיינט, דער לעצטער פיינט, וועט אינ פעלד ניט טויט זיין,
ביז זיין טרער, זיין גרויסע טרער וועט פון בלוט ניט רויט זיין

באמ פרישנ קייווער

פארדעקט אימ ניט די אויגנ ניט קיין שערבלעכ,
אונ זאָל ער זענ די פאקלענ פונ דער שלאכט,
דער טויט אליין האָט אימ געמאכט אומשטערבלעכ,
דער לעצטער פאל האָט אימ בארימט געמאכט.

ווי וועט ער ליגנ מיט פארדעקטע אויגנ?
וועג ער האָט פנינט געהאט די רו ווי סאמ?
ווי וועט ער זענ, ווי ס'שטייענ אָנגעבוירנ
די שטילע ווערבעס בא זיינ שטאָלצער צאמ?

געוויינט איז ער: די הייב זאָל שטענדיק הודענ,
אונ וואקסנ זאָל צו אימ דאָס קאָרנברויט...
ער איז געבוירנ אפ דער ערד דאָ צוליב רו דענ?
ער איז געפאלנ אפ דער ערד דאָ זיינ שויג טויט?

אונ ניט אומזיסט האָט ער געוואָגלט אונ געוואנדערט,
אווו א סטעפ, אונ ווו א בארג, אונ ווו א וואלד,
איז דענ אינ אויגנ זיינע עפעס ניט פאראנ דאָרט
אזוינס, וואָס קאָנ די ערד-פלאכ טונ א שפאלט?..

אזוינס, וואָס גרייכנ צו דער הויכער וונ קענ?
אזוינס, וואָס ווארפט אמאָל אינ היצ, אינ קעלט?
איז דענ די קראפט פונ בליק זיינעמ פארוונקענ?
איז דענ זיינ שווינג קיין רופ ניט צו דער וועלט?

וואָס שטייענ דאָ די קלעזמער אונ זיי ברומקענ?
וואָס זיינענ בא באגלייטער אויגנ רויט?
ווער האָט געזאָגט, אז שטארבנ הייסט שוינ אומקומ,
ווער האָט געזאָגט, אז שטארבנ הייסט שוינ טויט?

מיר טרינקענ זפּט פּונ קוואלנ פּונ פּארגרויטע
אונ הערנ ניט דאָס קאָל פּונ נַנעמ ברויז.
עס טרעפּט, אז לעבעדיקע ווירקנ ווי די טויטע,
אונ ס'טרעפּט, אז טויטע פּירנ אונדו פּאַרויס!

אונ אָט דער מענטש, וואָס איז אינ שלאכט געפּאלנ,
וואָס האָט זיין מוט דעם מוטערלאנד פּארטרויט,
מיר שעפּנ העלדישקייט פּונ זינע קוואלנ
אונ שעפּנ לעבנס-כאַכמע פּונ זיין טויט!..

קאַלירן

כ'האָב ליב די פיל-קאַלירטע וועלט
פון בארג-שפיצן און טהאַמען,
מיכ ציט די גרינקייט פונעם פעלד,
פון גראָז די דינע שטרעמען...

און קיינמאָל ווערט מיין אויג ניט זאט,
און ס'ווערט ניט נימעס טרינקען
די שארפע גרינקייט פונעם בלאט,
וואָס ווערט אינ זון פארזונקען...

כ'האָב ליב די שוימענדיקע שפּיל,
דעם פינקל פון די פארבן,
ווי קאַנען אויגן בלייבן קיל
צום גאַלד פון זונען-גארבן?

צום האַניק פון דער זונענשיין,
צום געלן רויש פון קאַרן,
איכ פאל פארטאַג אינ אימ ארײַן
און ווער אינ אימ פארלאָרן...

כ'האָב ליב דעם פלאטער פונעם טוי,
די טראָפנס פערלמוטער,
איכ וויקל זיכ אינ הימל-בלוי
ווי אינ א בלויען פוטער...

עס שיקערט מיכ ווי אלטער וויינ
די ווייסקייט פון די שנייען,
ווען ס'קומט אפ זיי א קאלטע שניין
די זימען ליכט פארזייען...

ניט אייב מאָל האָט אפּ טריט אונ שריט
די שוואַרצקײַט מיכ געצויגן,
ס'איז דער קאָליר פּונ אנטראַציט
אונ פּונ מײַדלס אויגן...

אונ יענע שוואַרצקײַט כ'לויב אונ אכט
אונ וועל אינ אויג זי האלטן,
זי האָט אינ מאנטלענ פּונ דער נאכט
פּונ סוינע מיכ באהאלטן...

נאָר מער פּונ יעטווידנ קאָליר
איז ליב מיר פּונ לאנגאַנענ
די פּארב, וואָס פּלאַקערט אינ עפּיר,
די רויטקײַט פּונ די פּאַנענ!

א באלאדע וועגן דעם זאָקן מיטן טשעמאָדאָן

עס קראכט, עס דוכט, די הייב וויל אויסשיטן
די דונערס אירע מיטאמאָל.
ווער רוקט זיך שאַטנדיק דורכ וואלד דורכ רוישיקן,
ווער שלעפט זיך עס דורכ בארג און טאָל?
ווער גייט מיט אלטע צאָרעס א באוואקסענער,
מיט שטומען פאכעד אינ זיין שפאן?
עס גייט אן איינזאמער, עס גייט א וואקסענער —
א זאָקן מיט א טשעמאָדאָן.
ער גייט, ווהינ די קראנקע אויגן פירן אימ,
ווהינ עס טרייבט אימ די געפאר,
ער זעט א בריק, א ווייטן, א פאפירענעם
איבער זיין יאמ פון טיפן צאר...
צי וועט ער דורכקומען, צי וועט ער אומקומען,
דאָס ווייסט ער ניט, דער אלטער מאן,
ער שווימט אינ יאמ פון טרויער א דערטרונקענער —
דער זאָקן מיטן טשעמאָדאָן...
ער האָט א סאָד געהאט מיט שאַטנס בויםיקע,
ער האָט געהאט א גוטע געסט,
און אונטער ביימער — ווי די בעכערס שויםיקע —
האָבן געזונגען זיינע געסט.
ער האָט א שטוב געהאט, ער האָט א דאכ געהאט,
עס איז אימ זייער גוט געגאן,
און מ'האָט געזאָגט אפ אימ: ער האָט א סאכ געהאט —
דער זאָקן מיטן טשעמאָדאָן.
ער האָט א ווייב געהאט, ווו איז זי — ווייסט ער ניט,
זיין שיינע שטוב האָט אָפגעברענט,
עס קומט קיין מאלעך ניט, עס קומט קיין טרייסטער ניט,
די ייגוסטע שונר האָט מען געשענדט.

ער האָט צוויי זיבן געהאט — און איצט קיין איינעם ניט,
געהאט א טעכטערל א שוואג, איצט האָט ער גאָרנישט ניט, איצט האָט ער קיינעם ניט —
דער זאָקן מיטן טשעמאָדאָנ.

איז אָט דער זאָקן עפּשער יענער וואַנדערער,
וואָס וואַנדערט שוין א וועלט מיט צײַט
דורך דוידעס-וויסנעניש? צי ס'איז אַן אַנדערער,
וואָס קומט אהער פֿון גאָר ניט ווייט?
און נעכטן האָט ער איבן זײַן פעלצ דעם טכורענעם
די וועלט באַראַשט, דער יונגער טאָג,
און ס'האָט די בייזע נאכט אפּסנן געבוירן אימ —
א זאָקן מיט א טשעמאָדאָנ?

און ס'האָט די בייזע צײַט, די גרויסע ראָשעטע,
די שוואַרצע ברעמען אָפּגעגרויט,
די קוילן-האָר פֿון יונג קאָפּ פאַרפּראָשעט אימ
מיט פּריקע שנייען פונעם טויט...
די שלאַנקע פּלייצע זײַנע אויסגעבוירן אימ
איבן יענער נאכט און טאקע דאָן
אי אלט אי וויסט געמאַכט די יונגע אויגן אימ —
דעם זאָקן מיטן טשעמאָדאָנ?

און עפּשער איז דאָס גאָר קיין גרויער זאָקן ניט,
און עפּשער איז אומישנע גאָר
בא אימ א מאָדנער בליק, אזא צעשראָקענער,
אזא מיין גרויקײַט איבן די האָר,
אזא פאַרבלענדעניש, א פעלצ א שאָפּענער,
א הרודע ערד, א שטיק טומאָג,
ס'איז פֿון דער דײַטשער טלײַע אַן אַנטלאָפּענער
דער זאָקן מיטן טשעמאָדאָנ?

און עפשער איז דאָס גאָר ניט קיין קאדאמינישער,
קיין קאלטער הויקערדיקער גרייז —
ער גייט דורכ פינצטערניש, דורכ פּרעמדקייט סוינישער
אם ברעכנ וואָלקנס, שפאלטנ אליו.
און עפשער איז דאָס גאָר א יונג א מעכטיקער,
וואָס גייט איצט אופרייסנ א באג,
און ס'שפאנט גאָר נאָכ געקאָמע נאָכ גערעכטיקער
דער זאָקנ מיטנ טשעמאָדאנ?..

ווער איז דער אלטיטשקער מיט ברעמענ שנייקע,
ווער איז אָט דער פארשטעלטער גוואר,
וואָס שפאנט מיט מידע טריט אז-אָכ-אונ-ווייקע
און צינדט מיט צאָרנ די געפאר?
אזויפיל בלוט פארווייט... ווו ז'די גערעטעניש?
איר אופגאנג זעט דער פארטיזאנ,
ס'איז ניט קיין נאכט-געשפענסט, ס'איז ניט קיין רעטעניש
דער זאָקנ מיטנ טשעמאָדאנ.

דורכ אלע אופרייסנ, דורכ פעלדונ פיינטיקייט
גייט דורכ זיין שאָטנ און זיין רומ.
עס ווייסט די אייביקייט, עס ווייסט די היינטיקייט,
זיין נאָמענ לויכט ניט אומעטומ.
נאָר ס'ווייסנ פיינט מיט דויטע פינגער טלוישע:
ניטאָ קיין רו אם דר'ערד, קאָלומאנ
עס שפאנט מיט שארפע אויגנ, מיט געווייטע,
דער זאָקנ מיטנ טשעמאָדאנ.

בענקשאפט

איך וואָלט געוואָלט א שאַטנ זיין,
א ווינט, א שטיב, א ווייניש-בלעטל,
כ'זאָל אפּ א רעגע בלוין אריין
אינ שטילע געסלעך פונ מיינ שטעטל.

כ'זאָל כאַטש א קוק טאָג מיט איין אויג
אפּ דעם, וואָס כ'האָב ניט לאנג פארלאָרן,
מיין קאָפּ מיין גרויע טונ א ניג
צו די פארקילטע קינדער-יאָרן...

צו איז אינ יענעם ליבן קאנט
פונ אלץ א צייכנ כאַטש פארבליבן?
איך וואָלט גענומען מיט מיין האנט
א ביטל ליימ פונ זיידנס שטיבל...

איך וואָלט גענומען יענעם ליימ,
אויב ס'איז א סימען כאַטש פאראן דאָרט,
אונ ווי א סימען כונ מיינ היימ
וואָלט עס מיט מיר ארומגעוואנדערט...

איך וואָלט געוואָלט א ווערבע זיין
אונ בייגן זיך צו יענע שטראַמען,
וואָס וויגן זיך אינ אלטער שניין
אונ כאזערן דיין ווייטן נאַמען.

יאָ, זיי געדענקען מיך געוויס,
די ווערבעס אינ דעם וואטער-שפיגל,
כ'פלעג אויך ווי זיי מיט הוילע פיס
אפּ שטראַמען שיקערע זיך וויגן...

איכ וואָלט געוואָלט א סרטיפע זיין,
אינ קיינער זאָל מיין שווינג ניט צאמען,
אינ יעדן הויז פון פיינט אריין
וואָלט איכ געוואָלט מיט מינע פלאמען.

ווען כ'זאָל א דונער ווערן היינט,
וואָלט איכ אהיימ אוועקגעלאָפן,
איכ וואָלט געטרעפן מינע פיינט,
כ'וואָלט ווי א דונער זיי געטרעפן!

צעשיידונג איז די שווערסטע פיינט,
כ'וויל זיין א בוימ, א פיש, א פויגל,
א אינד וואָלט איכ געוואָלט איצט זיין,
נאָר זען מיין היימ מיט מינע אויגן...

בריקן

איבער אלע טייכן הענגענ בריקן,
ניט קיין בריקן — עמעסע אנטיקן...
שטאָל-געטאָקטע און מיט זון באזוימטע,
הענגענ זיי, ווי שלעסער אויסגעטרוימטע...
רופנדיקע, לופטיקע, צעבליצטע,
שטאָל-געטאָקטע, זון-באזוימטע, האָלצ-געשניצטע...
ווי פון אלטע כוישעכדיקע צייטן,
פליענ שפארבערס פון א לאנד א ווייטן.
שווארצע פויגלען טראָגן טויט און סינע,
בריקן ברענענ איבער מיינ מעדינע...
די פארענטשן ווי צעפליקטע פליגל
איבער טויטע אָפּגורנטן זיך וויגן...
פאָרלעך פלעגן דאָ אמאָל שפאצירן,
און דער שטויב אפילע פלעגט דאָ שעמעריירן...
טרויער מיינער! שטיי ניט אפ די וועגן,
ווי א וועכטער שטעל זיך בא די ברעגן.
דו וועסט זיין בא מיר דער ערשטער איידעם,
אז די בריקן, וואָס געדענקען מיינע זיידעס,
וועלן זיך א הייב טאָן נאָך די שלאכטן,
אינ די וואסערן זיך שפיגלען אינ פארגאכטן.
איבער טייכן וועלן הענגענ בריקן.
ניט קיין בריקן — עמעסע אנטיקן.
ווייל ס'איז דאָ אפ דר'ערד א בריק אזא מיין,
וואָס קיין סוינע שרעקט אימ ניט, קיין פלאמען

נעמען ניט זײַן ווונדער-שטאַם. צעמליקן
קאָן מען ניט דעם בריק פֿון אלע בריקן!

יענער בריק איז ניט פֿון האַלץ, פֿון אייזן,
ער איז ניט צום שפּאנען, ניט צום רײזן,

און דער סױנע קאָן צו אימ ניט גרייכן,
ער איז העכער פֿון זײַן קראפט און סײכל!

ס'איז דער בריק, וואָס אימ געזען האָט קײנער,
און אזא איז דאָ אינגאנצן איינער!

איינער איבער טײכן, טאָלן, וועגן —
הארץ און היימלאנד זײנען זײנע ברעגן.

ווי א רעגנבויגן זײנע פֿארבן גלײַען,
פֿון מײַן הארץ הייבט אָן דער בריק זיך צײען,

און מײַן היימלאנד מיט מײַן הארץ פֿארבינדט ער,
אָט דער בריק, פֿון גלויבן א געשפּינטער.

טרויער מײנער! בלאַנקע ניט אפֿ שלאכט,
נעם א ביקס און גיי דעם בריק באוואכט!

א באַלאַדע וועגן זאַרגלאָזע פּייגעלעך
 וואָס טוען זיי, די פּייגעלעך די נאַרישע?
 זיי זינגענ!
 זיי שטייען אפּ די דעמבעס אפּ די גוואַרישע,
 זיי זינגענ!
 זיי פּיקן מיט די שנאָבעלעך די צווינגעלעך
 און זינגענ!
 און שטייען זיי געפּאָנגענע אין שטינגעלעך,
 זיי זינגענ!
 וואָס טוען זיי, די פּייגעלעך די נאַרישע?
 זיי זינגענ!
 זיי הייבן זיך אין ווילדענישן כּמאַרישע
 און זינגענ!
 זיי טראָגן זיך די שטרױעלעך פּאַר נעסטעלעך
 און זינגענ!
 אָט קומען שוין די ברײַענדיקע פּרעסטעלעך,
 זיי זינגענ!
 זיי מעגן ווערן אלטע שוין און דאַרע שוין,
 זיי זינגענ!
 וואָס ווייסן זיי, די פּייגעלעך די נאַרישע?
 זיי זינגענ!
 די רעגנס פּונ סענטיאַבער זינגען אומעטיק,
 זיי זינגענ!
 און ווידער קומען בליענדיקע זומער-טעג,
 זיי זינגענ!
 אַ מיידל וויינט באַ ברענענדיקע טויערן,
 זיי זינגענ!
 און ערגעץ רײַסן באַמבעס זיך אפּ מויערן,
 זיי זינגענ!
 עס וויינען שטעט באלאָגערטע מיט פּייערן,
 זיי זינגענ!

א מאמע קלאָגט אפּ זונ אירנ דעם טײַערנ,
זיי זינגענ!
די גאנצע וועלט אינ גרויזאמער געפאַר איז שוינ,
זיי זינגענ!
וואָס ווייסנ זיי, די פייגעלעכ די נארישע?
זיי זינגענ!
זיי קוקנ אפּן האקנקרייז, וואָס קוילעט זיי,
אונ זינגענ!
אבי עס שײַנט א פראַסטיקער דער מוילעד זיי,
זיי זינגענ!
די גרויסע כורוועס מערנ זיכ אונ מערנ זיכ,
זיי זינגענ!
עס באַדנ גאנצע לענדער שוינ אינ טרערנ זיכ,
זיי זינגענ!
עס זעצט פונ ערד פארבלוטיקטער א פארע שוינ,
זיי זינגענ!
וואָס ווייסנ זיי, די פייגעלעכ די נארישע?
זיי זינגענ!
זיי פינטלענ מיט די טאנצנדיקע אייגעלעכ
אונ זינגענ!
די זאָרגלאָזע די פויגלדיקע פייגעלעכ —
זיי זינגענ!

פֿייער

ס'איז יעדערנ באשערט זיין ביסל פֿייער,
וואָס ווארעמט, און וואָס לייטערט, און וואָס שטארקט.
און וויל איז דעם, וואָס האָט זיין פלאמיקן צושטייער
פאר קומענדיקע דויעס ניט געקארגט.

ניט אלע ווילן זיך שוין היינט פארגינען
צעפאקלען זיך פאר מאָרגנדיקע טעג,
זיי בלייבן בלויז דער רויך אינ דעם באגינען,
זיי בלייבן בלויז דער רויך פונעם געשלעג.

אינ איינעם גיט א בליצ א בליצ א בלויער,
א בליצ און ווערט מיט קאלטן אש באשיט,
און דאָס איז אלץ. די שווארצע ראם פון טרויער
בארעמלט זיין פארלאָשענעם געמיט.

א צווייטער טראָגט א פלעמעלע א קילינקס,
א רויקס ווי א ליכט אפ א קאָמאָד —
עס וועלן הארבסטן, און עס קומען פרילינגס,
דאָס פלעמל זעט מען ניט. עס איז א סאָד.

און ווי א פיסנע קאנעצ טליט דער דריטער,
ער טשאדעט, און אימ דאכט זיך, אז ער ברענט;
ווי אָרעם און ווי טונקל איז זיין ציטער
אפ שטילע ביין-האשמאָשעסדיקע ווענט.

א פערטער רוישט מיט פלאמענדיקן גאָרניט,
ער שפריצט מיט פֿייערלעך אפ יעדן קער,
נאָר ס'יאָגט א קעלט פון זיי, און ס'ארט זיך אפ קיין האָר ניט—
ס'איז פֿייערווערק, וואָס פֿינקלט, און ניט מער!

א פינפטער רייכערט, ווי א פייכטער דאָרן,
ער האָט קיינ אומרו ניט, קיינ לעבנ ניט, קיינ זינ,
אונ ס'טלענ זינע טעג אונ זינע יאָרן
ווי אומעטיקע קוילנ אינ קאמינ...

ווער דארפ דעמ רייטער, וואָס האָט אָפגערייטערט
אונ האלט זינ ביסל פניער אפ א שלאָס;
א לויב צו די, וואָס טראָגנ זיכ צעשייטערט
אונ ווייסנ צוליב וועמענ, צוליב וואָס.

א לויב צו די, וואָס האָבנ זייער פניער
געשלידערט אפ די שעטעכנ פונ שטרייט,
וואָס האָבנ זייער פלאמיקנ צושטייער
געשענקט דעמ לאנד, די דוירעס אונ דער צייט!

א בוקאווינער באלאדע

עס האָבן ברידער צוויי געלעבט
בא ברעגן פון דעם פרוט,
אינ ביידע האָט געלעבט דער פלאמ
פון זייער זיידנס בלוט.

און זייער זיידע איז געווען
פון קאָביליצעס לייט,
ס'געדענקען בוקאווינער בערג
דעם הילכ פון יענער צייט.

א פֿייער ברענט און לעשט זיכ אויס,
נאָר פונקען בלאַנקען אומ,
ס'דערציילן בלעטער אין דעם וואלד
פון קאָביליצעס רומ...

ס'האָט קאָביליצע ניט געהאט
קיינ פעלדער און קיינ פי,
האָט ער די אייניקלעכ געלאָזט
פון הארצ זינעם דעם גלי.

אָט די יערושע האָט אין זיי
קיינ רעגע ניט גערוט,
און אָרעם האָבן זיי געלעבט
בא ברעגן פון דעם פרוט.

ס'האָט איינער איינגעשפארט געפירט
די סאָכע אפן פעלד
און שווער געליטן פון דער נויט,
וואָס האָט באהערשט די וועלט...

דער צווייטער האָט אַ ביינז קוק,
אַ שאַרפֿע צונג געהאַט,
ער איז געווען אינ גרויסן קריג
פראַנצ-יאָזעפֿס אַ סאָלדאַט.

דער ערשטער — יאַקאָו, פֿלעגט אינ נעכט
פאַרשעלטן דעם באַיאַר
אונ שניצן קעסטעלעך פֿונ בויק
אינ גרויע טעג פֿונ צאַר...

אונ ס'האַט דער ייִנגערער געברומט:
— נו, וואָס איז, אַז מע שעלט?
אַ מענטש ווי דו, מיינ ברודער, דאַרפֿ
זיך קריגן מיט דער וועלט!

— מיט וועמען קריגן זיך? ניט ברענ.
דו ווייסט דאָך, ווי מע לעשט...
זיי האָבן צדאָדימ אָן אַ שיר
אינ זייער בוקאַרעשט.

עס ווערט דער ייִנגערער סטעפּאַן
אינ קאַס אפֿ אימ אונ שרייט:
— אפֿילע דו ווערסט ווי אַ שאַפֿ,
אַ בראָך צו אונדזער צייט!

— וואָס איז דער מענטש דען פֿאַר אַ מענטש,
ווען ס'שרעקט אימ די געפֿאַר?
עס רופֿט דאָס בלוט, עס שרייט דאָס בלוט,
וואָס שוויגסטו, אַלטער נאַר?

מיט סאַמ אונ טויט איז איבערפֿול
די בוקאַווינער לופֿט.
עס רופֿט די טרער, עס שרייט דער וויי,
אונ קאַביליצע רופֿט.

פארטאָג איז מען אוועקגעגאנג
פונ שטיבל זאלבעצווייט,
דאָרט האָבן יונגענ אינ די בערג
צומ אופשטאנד זיכ געגרייט...

נאָר ס'האָט באנעסקו דער באַיאַר
פונווייטנ זיי באמערקט,
אונ טייקעפ איז ער מיט די הינט
געווענ שוינ אינ די בערג.

סטעפאנענ האָט מען גלייב געפאקט,
אונ מיט א גראַבער שטריק
האָט מען געשלעפט אימ פונ די בערג
אינ וואלד אריינ צוריק...

אינ וואלד האָט מען זיכ אָפגעשטעלט,
א שטריק איז שוינ פאראנ,
אונ אינ א פערטל שאָ ארומ
געהאנגענ אינ סטעפאנ...

אונ יאקאָוו האָט זיכ שטילערהייט
ארויסגעשארט פונ זיי,
ער מוז דערציילנ וועגנ אלצ
דער אופשטענדלער-ארמיי...

אונ ווענ ער האָט אפ אלע פיר
צומ וואלד דערשלעפט זיכ קוימ,
האָט ער דערזענ, ווי זיינ סטעפאנ
זיכ הוידעט אפ א בוימ...

ער טוט א שפרונג צומ בוימ, א שניט.
דער ברודער פאלט אראָפ.
דאָס באַנעמ בלוי, אונ ס'קריכנ אימ
די אויג פונעמ קאָפ...

ער האָט באַגראָבן אים אין וואַלד
און איז אוועק פאַרשטיינט.
זײַנ גרויסן אומגליק און זײַנ ווונד
האָט בלוז דער וואַלד באוויינט...

ער האָט געגאנוועט זיך אהיים
מיט פאכעד אינעם בליק,
ער האָט ארוםגעארטלט זיך
מיט יענער לאַנגער שטריק.

זי וועט צוניצ קומען געוויס,
כאָטש איצט איז זי א לאסט,
באנעסקו האָט א גראָבן האַלדז,
די שטריק וואָלט אים געפאַסט!

און ווען דער ערשטער רויטער פּאָלק
איז נאָר אַרײַן אין דאָרפּ,
האָט יאַקאָוו מיט דער שטריק אין האַנט
געגעבן זיך א וואָרפּ.

און ווי א וואָלפּ איז יאַקאָוו גיך
געלאָפּן דורכן פעלד,
און לעמ באנעסקוס הויכע הויפּ
האָט ער זיך אָפּגעשטעלט...

די אויגן — פלאַם, דער פויסט פאַרקלעמט,
די ליפּן — אין א שוימ,
באנעסקונ הענגען וועט ער באלד —
און אפּן זעלבן בוימ!

ער לויפט אַרײַן אין ברייטן הויפּ
און טוט א שפּרונג צוריק:
באנעסקו שטייט אפּ מירמל-טרעפּ
מיט טויט-שרעק אינעם בליק.

אונ יאקאָוו קוקט אפ אימ מיט האס,
ער פילט זיכ שטאַלצ אונ שטארק,
ער וואָלט די שטריק א וואָרפ געטאָנ,
פארשלייפט אימ ארומ קארק...

דאָס בלוט — עס קאָכט אינ אימ אונ זידט,
נאָר ס'הייבט זיכ ניט זיין האנט,
עס מישפעט שוין דעמ אלטנ קאט
דער אופגעריכטער קאנט!

עס שרעקט ניט מער זיין טליע-שטריק,
עס פּפּפט שוין ניט זיין רוט,
עס שטראַמענ ווידער פראנק-אונ-פריי
די וואסערנ פונ פרוט.

צו אימ

היי, ווער הוידעט זיכ אינ שיפל
מיט די וועטלעס אינ די הענט?
וויפל זיצסטו דאָרטן, וויפל?
טאכשיט, איכ האָב דיכ דערקענט!

כ'האָב געזענ דיכ שוין ניט איינ מאָל —
האלב אינ פיבער, האלב אינ שרעק,
אָבער קיינמאָל ביסטו, קיינמאָל
פונ מײַנ מישפעט ניט אוועק!

אינעם שיפל איז באקוועמער?
שפיל פונ כאָלעם? זינד פונ שלאָפּ?
דיר געפעלט דער רומ פונ לעמער
אונ די רויקייט פונ שאָפּ?

זע, ווי נאָנט די קוילנ בליצנ,
הער, ווי ס'דונערט, בלינדער נאר!
ווי קענסטו אינ שיפל זיצנ,
וועג די שיפ איז געפאר?

אונדזער שיפ, וואָס האָט אינ שלאכט אונדז
זיגנ זיכערע געגרייט,
אונדזער שיפ, וואָס האָט געבראכט אונדז
צו דעם האפּט פונ דער פרייד!

ניט קיין מעוועס — טשאטעס קראָענ
קומענ, פליענ פונ ניט הי,
אונ געפארנ גרויסע דראָענ
אונדזער גרויסער שיפ. איז ווי

קאַנסטור איג דיג שיפל איינזאם
הוידעג זיכ איג יענער רי,
וואָס איז קלייג ווי דיג אלייג זייג
אוג איז נעבעדיק ווי דו.

הער, ווי אונדזער אומרו רוישט היגנט,
ס'קומט דער זיג נאָר איג געשלעג,
אוג די קישנס פונ דיג ווילשטאנד
ווערג שטייגער דיר איג וועג.

אויב דו האָסט דיג כויו פארגעסנ,
זאָל פארגעסנ זייג דיג זייג
ס'וועט דער טהאָמ דיג קערפער פרעסנ,
ס'וועט דער שוימ דיג דענקמאָל זייג!

זיג

דעם זיג וועט אונדו קיינער ניט ברענגען
אם גילדענע טאצן,
דער זיג וועט ניט קומען אין זיידענע קליידער
פון מירמל-פאלאצן,
און ניט ווי א שוואַם נאָך א רעגן
וועט ער זיך באווייזן —
ער רייסט זיך דורכ וויי און דורכ צאָרן,
דורכ בלוט און דורכ אייזן.

ער גייט דורכ צערויעטע פעלדער,
ער שפאנט רויטארמיש,
ער שווימט מיט פארבלוטיקטע טייכן
און ווייסט ניט קיין ייעש,
עס דונערט זיין קאָל אינעם דראָט
אם צעלעכערטע שטאנגען,
עס דונערט זיין קאָל אינעם טראָט
דורכ פארסמאליעטע זאנגען.

דעם זיג וועט אונדו קיינער היינט
אלס מאטאָנע ניט שיקן —
ער שפרייזט איבער וועלדער צעבראָקטע,
צעפאָכעטע בריקן,
אָט טוט ער א הייב זיך און שניידט
מיט זיין גוורע דעם נעפל,
אָט טוט ער א פאל ווי א האָגל
פון הארבסטיקע עפל...

אָט טוט אימ א שטויס צו דעם אָפּגרונט
די שטאָלענע כײַע,
אָט הודעט שוין ווידער זיין קאָל
אינ די ביקסן געטרייע!

אָט זעט מען אימ ווידער אס פליגל
פארבראָכענע הענגענ,
דעם זיג וועט אונדז קיינער אס גילדענע טאצן
ניט ברענגענ!

ער וועט נאָכ גענוג אס די פעלדער אי פלאמענ
אי פרייט,
נאָר ניט ווי א וואַגלער, וואָס קלאפט
אינ פארזיגלטע טירן.
ס'וועט קומען דער זיג אונ די ערדנ די פרייע
באטרעטנ,
אונ ער וועט קיינ בראַכע בא קיינעם,
בא קיינעם ניט בעטנ!

אונ אויב זיינ שינעל וועט צעפליקט זיינ,
צעלעכערט, צעריסנ,
וועט ריינ זיינ, וועט גאנצ זיינ אונ לויטער
זיינ ליכטיק געוויסנ.
עס וועט אימ נאָכ אויסקומען פליענ
אונ קלעטערנ, שפרייזנ
דורכ סינע, דורכ קינע, דורכ פייער,
דורכ בלוט אונ דורכ אייזנ...

איז זאָל אינעם ראנגל דעם גרויסנ,
דעם אייביק-גערעכטנ,
די קראפט פונעם לייב מיט דער מי פונ די מילבן
זיכ פלעכטנ.
דער זיג וועט ניט קומען אינ זיידענע קליידער
פונ מירמל-פאלאצנ,
דעם זיג וועט אונדז קיינער ניט ברענגענ
אס גילדענע טאצן!

א באלאדע וועגן דויוו-בער דעם שמיד

געקומען איז צום אלטן שמיד
א רייטער פון דער ווייט,
פון שטויבן — גרוי, פון יאָגן — מיד,
א שאַשקע באַ דער זייט.

— שטאַל אָן די פיס, דאָס פלינקע פּערד
זאָל פליען ווי אמאָל. —
דער אלטער שמיד האָט גלייב דערהערט
דאָס אלט-באקאנטע קאָל.

ער טוט זיין אויג א וואָרפ אפּ אימ:
— אָהאָ! — ער קען אימ גוט!
ער האָט דערקענט די גוטע שטימ
פון שאַבן קאלעמוט.

ס'האָט ער אמאָל אהער געבראכט
די ווייסע קיינ לױהיג.
אנטלאָפן איז ער איג א נאכט,
מ'האָט ניט געוויסט ווױהיג.

— דו האָסט, דויוו-בער, א גרינגע האנט! —
האָט ער געזאָגט צום שמיד,
— דיכ קען, דויוו-בער, דער גאנצער קאנט,
איז העלפ דיין שאַבן, ייד!

— מײַן האַמער טױג שױג אפּן ווינט,
ער ווײַל ניט קלאַפּן מער,
דיין פּערד איז זייער קראַנק, מײַן קינד,
אויב העלפּן איז אימ שױער.

— כיוועל געבנ גאָלד דיר אָן א שיר,
 דער טוינע לויפט מיר נאָכ,
 דרײַ רײטערס יאָגן זיך נאָך מיר,
 איך זע זיי שוינ! א בראַך!..

— מײַן בלאַזזאק טויג שוינ אפּן ווינט,
 ער וויל גיט בלאַזן מער,
 איך קאָן גיט אַרבעטן געשווינד,
 האָט שטיל געזאָגט דויוו-בער.

— שטאַל אָן די פּיס, דאָס פּלינקע פּערד
 זאָל פּליעגן ווי א בליצ,
 אויב גיט, איז דיר דער טויט באשערט —
 געדענקסט דאָך מײַנע שמיצ.

— איך קאָן גיט העלפּן דיר אצינד! —
 טוט שטיל א קרעכצ דויוו-בער, —
 מײַן אײַזן טויג שוינ אפּן ווינט —
 כ'קאָן עס גיט שמידן מער!

— איך מאכ פונ דיר א קופּע אש,
 איך האָב פאר דיר א שטריק,
 עס ווארט א קויל אפּ דיר אין טאש,
 דו אלטער באַלשעוויק!

— איך שפּײַ אפּ דיר אונ אפּן טויט, —
 שרײַט אויס דער אַלטער שמיד.
 אונ פונ פּיסטויל א שווערער שרויט
 אין קאָפּ אין גרײַזן פּליט.

ער פּאלט, דער אלטער, אפּ דער באַנק,
 אונ ס'טוט א יאָג דאָס בלוט.
 דרײַ רײטער זוכן שוינ פונ לאַנג
 דעם קוילער קאלעמוט.

מ'האָט אימ געזוכט אינ יאר, באמ טייכ,
דער וואלד האָט אימ באשיצט.
זיין שאָס האָט זיי געמאָלדנ גלייכ
דאָס אָרט, וווּ ער איז איצט!

דריי רייטערס פלעגן מיטן סטעפ,
צו יענעם אָרט געווענדט.
דריי שווערע קאסקעס אפ די קעפ,
דריי שפיזן אינ די הענט.

פונ שמיד דאָס אומשולדיקע בלוט
האָט זיי געבראכט אהער.
— ס'איז קאלעמוטנע, קאלעמוט,
דערלאנג נאָר דריי געווער!...

די הענט פארבונדן אפ צוריק,
ס'איז קאלעמוט ניט גוט!
פארקרעמפערעט מיט גוטע שטריק,
ער ליגט שוינ, קאלעמוט.

מע מונטערט אָפ דעם אלטן שמיד,
ער טוט דעם קאָפ א הייב,
אונ רייטער דריי, מיט זונ באשיט,
ער זעט ווי דורכ א שטויב.

אונ נאָכ דערזעט ער: ווי די פערד
צעקלאפט זיינען פונ וועג,
אונ היינט באנאכט איז זיי באשערט
נאָכ גיין אינ א געשלעג.

ער נעמט דעם האמער אינ די הענט,
די ווונד די טיפע גליט.
דאָס פניער האָט זיכ גיכ צעברענט,
די פערד זיינען געשמידט.

אונ גיכ האָט זיכ צעשטויבט דער וועג,
עס טופענ פערד פארשייט.
די רייטער זינענ גיכ אוועק,
ווייל טייער איז די צייט!

אונ ס'שמידט דער שמיד אליינ זיין פרייד,
אינ קוזניע זילכט זיין ליד,
עס קאָנענ איצטער קינד-אונ-קייט
דויוו-בער דעמ אלטנ שמיד.

די מיל פון מילכאָמע

די מיל פון מילכאָמע — זי זענט מיט די פליגל,
די מילשטיינער מאָלנ די קערנער פון טויט,
א זאָק א גרויער, א קינד פון א וויגל —
זיי פאלן, דער ערד דער פארוויסטער פארטרויט.

און ס'בייגן זיך, ברעכנ זיך, פלאקערן זאנגען,
די ערד איז אינ גריבער, ווי זי וואָלט געפאָקט,
צעריסענע דראָטן אפ שיקערע שטאנגען
דערציילנ דער וועלט, אז ס'האָט לאנג ניט געטאָגט...

עס ליגן ווי אלטע סקעלעטן די טאָלן,
עס ליגן די בערג ווי פארשניטענע קעפן,
די מילשטיינער מאָלן, און מאָלן, און מאָלן,
און נעכטיקע שטעטלעך און שטעט ווערן סטעפן.

עס פליען די צוגן מיט בריקן צוואמען,
און ס'טאנצן די כוואליעס אפ דעכער בא זיי,
צעשאָסענע שיפן פארזינקען אין יאמען,
און מעוועס אנטלויפן פון ברעג מיט געשריי...

ביז ווען וועט דער אומזינ דאָ פלאמען און קנאלן,
ביז ווען וועלן בלאָנקען, צו פלאמען געווענדט,
פארלאָזטע יעסוימימ אפ קאלטע וואָקזאלן,
אלמאָנעס מיט בלייכע פארבראָכענע הענט?

די מיל פון מילכאָמע — זי ווייסט ניט פון גאָרניט,
זי מאָלט די קאָרבאָנעט מיט שטאָלענע צייגן,
זי טוט זיך איר ארבעט, זי ארט אפ קיינ האָר ניט
דער קרעכצ פון די זקיינימ, דאָס קינדער-געוויינ.

איינס ווייסט זי נאָך — מאָלנ, אונ מאָלנ, אונ מאָלנ,
די ערד ווערט א גרויער בעסאלמישער הויפ,
איז ווער וועט פאר אונדזערע צאָרעס באצאָלנ?
מיט וואָס קאָנ מענ דעקנ דעם שרעקלעכנ כויוו?

אונ ווער וועט עס צאָלנ? איכ גלייב ניט, אז קיינער.
דער שולדיקער וועט ניט אוועק פונעם דינ,
נאָך וועט דענ גענוג זינ דער קריצ פונ די ציינער
פונ בלוטיקנ מילנער, פונ ברוינעם בערלינ?

א באַלאַדע וועגן א פארטיזאן

אם אוסטימעווער בעסוילעם
ליגט באהאלטן בערל קאן,
בערל קאן,
בערל קאן,
דער בארימטער פארטיזאן.

וויינען ווינט, רוישן מילן,
גראָזן וויגן זיך — א יאמ,
און אפּ בערל קאן דעם שטילן
שטייט א שווערע מירמל-צאמ,
אוי, א צאמ,
אוי, א צאמ,
אוי, א טרויעריקע ראמ.

ווען דער פּינט איז אָנגעקומען —
מע געדענקט נאָך יענעם טאָג —
ס'איז געווען א גרויסע קלאָג,
און א שוידער און אן אומעט
האָט געווייט אינ יענעם טאָג.
אוי, א טאָג,
אוי, א טאָג!

שטיבלעך טוליען זיך צום דאָג,
ווי די שעפעלעך די הוילע
בייגן שטיבלעך די קעפּ,
און דער פּינט, דער בלאַנדער קוילער,
פליט א שיקערער פונ סטעפּ...

האָבן דונערס זיך צעקלונגען
איבער פאלנדיקע ווענט,
האָבן שטעטליקע יונגען
אינ געשלעגן זיך צעברענט,

אונ פונ פאָרנט איז געגאָנג
בערל קאָנ,
בערל קאָנ,
דער באַרימטער פארטיזאָנ.

מ'האָט געשאָסן פונ די שטאָלן,
פונעם קלויסטער, פונ דער קלייט.
וועג דער פּיינט איז אומגעפאלן,
איז געוועג א גרויסע פרייז,
ס'האָבן הענער
אפן פלויט
הויכ באַקרייט דעם טוינעס טויט

אונ וועג בערל איז געפאלן
אינ די געסלעכ, ווי א שטייג,
האָט פונ אונטער פרויען-שאַלן
זיכ צעגאַסן א געווייג:
— בערל קאָנ,
— בערל קאָנ,
אונדזער זונ, דער פארטיזאָנ!

אפ אוסטימעווער בעסוילעם
ליגט באַהאלטן בערל קאָנ,
בערל קאָנ,
בערל קאָנ,
דער באַרימטער פארטיזאָנ.

אפ די קיעווער שייטערס

ס'איז די וועלט אינ געפיל, ס'איז די וועלט אינ וויכער, ס'קומענ וויסטע גרוסן, שלינג איכ זיי ווי סאמ: אפ די קיעווער שייטערס ברענענ מינע ביכער, אונ די ברוינע דייטש טאנצן ארומ פלאמ...

אָן די לידער מינע בין איכ הויל אונ אָרעמ, אינ די לידער מינע ברענט מינ הארצ אונ גליט, נאָר איכ קאָן ניט העלפן מינע בידנע ספאָרימ— לינג זיי אפ פלעצער שטומ ווי מינ געמיט...

קומענ ברוינע רוכעס אינ די ברוינע העמדער, צינדט מענ נייע שייטערס, שמעקט פונ זיי מיט נאכט... אונ מינ שטילער שאָטן בלאַנקעט ווי א פרעמדער ארומ יענע שייטערס, ניט פאר מיר געדאכט...

הוידעט זיכ מינ שאָטן אפן פלאמ דעמ שווערן, אונ די ביכער ברענענ, פלאמענ נאָכאנאנד, פונ די אויסזעס ווערן קלעכדיקע שטערן, אונ די שטערן פליענ צו דעמ הימל-ראנד...

שרעקן זיכ די דייטשן, ציטערן ווי שטשורעס, אונ די אויגן מעסטן שיקער דעמ עפיר: אויסזעס ווערן שטערן, שטערן ווערן שורעס, אונ דער גרויסער הימל שפרייט זיכ ווי פאפיר...

אונ אהינצו קאָן שוינ קיינער ניט דערגרייכנ, ס'ברענענ מינע ביכער אפ דער גרויער ערד, נאָר אָט דאָרטן ערגעצ, אינ די טויבע הייכנ, ווערט פונ יעדער שורע א געשליפטע שווערד...

אונ זי שווערדן פאלב אם די קעפ פונ צינדער
ווי א שווערע קלאָלע, ווי א גרוס פונ טויט,
ווי די מוטער ראָכל וויינט אפ אירע קינדער,
וויינט מיין ווייטער שאַטנ, נאקעט אונ פארגרויט...

וויינט מיין ווייטער שאַטנ אפ זיין וויטטנ גוירל,
אונ דורכ רויכ אונ נעפל זעט ער ניט, דער טאמ,
ווי אפ אלע שייטערס ווערט אפסני געבוירן
יענע ליד, וואָס סארפעט, שטארקער פון דעם פלאמ!

1942

וואָס מיינט ער, דער בערלינער לעצ?

וואָס ביינט ער, דער בערלינער לעצ,
דער יוישער איז שוין אויסגעגאנגענ?
און אינ זיין ברוינער ברודנער נעצ
קאָן ער די וועלט די גאנצע פאנגענ?
ער האלט די אייביקייט אינ טאש?

בא טויט און פעסט אינ ער א קעסטקינד,
ער לאכט, ווען ברוינע שיידימ פליעסקענ
אפ בערג מיט מייסימ און מיט אש...
ס'אינ זייער ווייט נאָכ צומ געלעכטער!

אויב טויט און רויב אינ זיין געווער,
אויב כורווע-שטויב אינ זיין באגער,
אויב זינע וועכטער זינענ שעכטער,
אויב מענטשן-בלוט פארבייט אימ וויינ,
אויב אָפּגרונט-כוישעכ אינ זיין שיינ,
אינ זייער ווייט נאָכ צומ געלעכטער!

וואָס וויל ער, דער בערלינער קאט,
די ערד זאָל א בעסוילעמ ווערנ?
פונ אלע פייגל אונטער שטערנ
זאָל בלויז דער ראָב אינ ברוינעמ טשאד
זיכ טראָגן איבער טיכנ טרערנ?

ניט צוליב דעמ האָב איכ געבויט
מיינ היימ, מיינ מאזל און מיינ כּיעס,
ס'זאָל הערשנ אינ מיינ היימ דער טויט,
אפ פלעצער זאָלנ וואקסנ טליעס,
מיינ שענסטער טרוימ זאָל זיין געקעפט...
ניט צוליב דעמ האָב איכ געלעבט!

וואָס וויל ער וואָס, דער ברוינער הונט ?
ער וויל מײַן פּאַלק פּונד דר'ערד פּאַרווישן,
מײַן סאַלק איז אלט, נאָר ס'איז געזונט
אונ גייט אינ שלאכט מיט בלוט מיט פּרישנ !

ווי שיר-האשירימדיק, ווי רייג
גייט דורכ זײַן ליבע דורכ די יאָרן,
ווי יונג זײַנענ נאָכ זײַנע צײַן
אונ ווי נעוויזש איז זײַן צאָרן !

ווי הויכ אונ זוניק איז זײַן שווינג,
ווי טיפּ דער בריוו פונ קויכעס פּרײַע.
וואָס מײַנט ער וואָס, דער קוילער-יונג,
אז ס'קומט די צײַט, וועג ס'זיגט די כײַע ?

א מענטש בינ איכ, זײַן סאָפּ, זײַן פּסאק,
זײַן אורטייל טראָג איכ אפּ די ליפּן,
איז ער דער קאט, בינ איכ די האק,
די שטריק, וואָס וועט זײַן האלדז פּאַרקניפּן !

מײַן וועג צומ גליק איז ניט פונ גלאָז,
וואָס יעדער גרויל-יונג קאָנ אימ שאטן,
אויב ער איז גרויל,
בינ איכ די קויל,
בינ איכ דאָס מויל פונ די הארמאטן !

א באַלאַדע וועגן אומשטערבלעכנ

ווען מ'איז געקומען פון דײַטשישן שטאב,
האַט זיך דערשראַקן דער אלטער אָסטאָפּ,
ער האָט זיך ווײַט פון דעם טײוול געהאלטן,
נאָר ס'האַט דער טײוול געפונען דעם אלטן.

— קומ! — האָט דער טײוול צום זאַקן געזאָגט,
ס'האַט פונעם טײוול מיט עקל געיאָגט.
— קומ! — האָט ער ווידער דעם זאַקן געהייסן.
שטיל איז באַנאכט אפּן אַויוו דעם הייסן.

נאָקעט און באַרוועס איז געבעכ אָסטאָפּ,
ווי קאָן ער לאָזן זיך איצטער אינ שטאב,
ס'ברײען די פרעסט, און עס טשאַדעט דער וויכער,
ס'וואַרט אפּ די שליאַכנ דער טויט אפּ אימ זיכער.

וואַליקעס האָט ער גאַנצפּרי ערשט געהאַט,
וואַרעמען זײ שוינ א דײַטש א סאַלדאַט,
און זײַן קאָזשוקל מיט פּוטער מיט קאַלטן
הענגט שוינ אינ שטאב אפּ א צוואַק אפּ אן אלטן...

איצט האָט דער שטאב נאָכ זאַקן געשיקט.
ס'האַט זיך די נאַכט ווי א שיקער געוויגט,
ס'האַבן זיך הימלען צום אָפּגרונט געבויגן
און אפּ די הימלען פאַרסמאַליעטע סטויגן.

— קומ! — האָט דער טײוול געזאָגט שוינ צולעצט,
ס'האַט פון זײַן צורע מיט בראַנפּן געזעצט,
און פון זײַן ביקס האָט מיט אומקום געטראָגן.
— גוט! — זאָגט דער זאַקן. וואָס נאָך קאָן ער זאָגן?

ווי האָט ער וואָליקעס, ווי האָט ער שיכ,
כאפט ער די פאָסטעלעס זינע אפגיכ,
שטעלט זיכ אריינ אינ געלאטעטנ רעקל,
נעמט אינ די הענט דאָס צעבויגענע שטעקל...

שטארק האָט דער פראָסט אימ די ביינער געקילט,
נאָר ס'האָט דער זאָקנ דעם פראָסט ניט געפילט,
ס'האָט אימ א סרייפע געזעצט אינ די שלייפנ,
זקיינישע אויגנ — אינ פלאמיקע רייפנ.

ווען מ'איז געקומען אינ דייטשישן שטאב,
האָט אימ דער טייוול געמאָלדנ: — אָסטאפ,
אלצ איז באווסט, אונ איכ ווייס, אז דינ זינדל
ווינט אינעם וואלד אונ פארנעמט זיכ מיט שווינדל...

דו ביסט א פאָטער, עס ארט דיכ, איכ ווייס,
כ'זע, ווי דינ שטערנ באגיסט זיכ מיט שווייס.
זאָג, עפשער איז דאָס א בילבל, א ליגנ? —
ס'האָט אימ דער זאָקנ געהערט אונ געשוויגנ.

— שווינגסט? — האָט דער טייוול געטופעט מיט האס...
— שווינגסט? כ'וועל דיכ הענגען אינמיטן דער גאס!
שווינגסט? — האָט דער דייטשישער טייוול געכריפעט,
אונ בא אָסטאפן געציטערט א ליפ האָט.

— פאָלגסטו — איז גוט! — שרייט דער טייוול מיט שוימ.
— פאָלגסטו ניט — הענגסטו נאָכ היינט אפ א בוימ.
קלייב אויס אליינ אונ באשליס, וואָס געפעלט דיר,
הער, וואָס דער פירער דער גרויסער באפעלס דיר!..

— שריי ניט אזוי! — האָט געמורמלט אָסטאפ
אונ מיט די אויגנ געגעבן א טאפ
דעם, וואָס האָט אָקאָרשט דעם גאָרגל געדייט,
שטרענג האָט אָסטאפ זינע ליפן פארבישן.

— שרייַ ניט אזוי, זאָג מיר קלאָר און דערקלער,
וואָס האָט דיין שיק-יונג געבראכט מיכ אהער,
עמשער וועסטו גאָר מיט גוטן דערגרייכונג?
— גוט! — האָט שוין רוֹק דער טייוול געשמייכלט.

— הער מיכ און שרעק זיכ ניט פאַר מינע רייד,
כ׳זע, אז ביסט דינען דעם פיורער שוין גרייט,
דייטשלאנד וועט קיינמאָל דיין דינסט ניט פאַרגעסן,
איכ וועל דיר שענקען אינ מאַסקווע א געסל! ..

דארפסט בלויז א קלייניקייט טאָן פאַרן שטאב!
— גוט! — האָט געמורמלט דער אלטער אָסטאפּ.
— גוט? — האָט דער טייוול געפרעגט אינ דער פינצטער, —
וועסטו באווייזן אונדז, ווו ער געפינט זיכ?

— ווער? — האָט דער זאָקן געפרעגט ווי אינ טשאד.
— ער! — זאָגט דער טייוול, — קאליאניקס אָטריאד,
נאָר איכ פארשטיי דיכ, דעם אלטיטשקן טאטן...
איינס קאָן איכ זאָגן: דיין זון וועט ניט שאטן...

נו? — האָט דער טייוול שוין שטרענגער געזאָגט. —
יאָ אָדער ניין? רעד שוין גיכער, עס טאָגט. —
ס׳האָבן אינ פענצטער געפיערט די שנייען,
ס׳האָבן די אויגן געפלאקערט בא צווייען...

לאנג און פאַרזאָרט איז די פראָסטיקע נאכט.
לאנג האָט דער אלטער אָסטאפּ ניט געטראכט,
גיכ האָט ער אלץ אינ דעם קאָפּ אָפגעווינגן!..
— נו? — האָט דער טייוול געפרעגט מיט די אויגן...

— יאָ! — האָט דער זאָקן געזאָגט שטילערהייט.
— יאָ? — האָט דער טייוול זיכ ברויגעז געפרייט.
— יאָ! — האָבן ווינטן געפלישט אפּ די וועגן.
— יאָ — איז דער אָפּהילכ געגאנגן זיי אנטקעגן...

וויינט אפ די וועג די וויגע און ווייט,
שווינדלעג די קאסקט מיט שאלב פארדרייט,
זעכציק סאָלדאטן צעטרעטן דעם ווינטער,
ס'שפרייט זיך די וועלט — א פארשטענער צווינטער...

זעכציק סאָלדאטן און איין אָפיצער
שפאנען און טראָגן אין האנט דאָס געווער.
— נו? — פרעגט דער טיפול דעם זאָקן דערשראָקן.
— באלד! — רופט זיך אָן דער פארפרוירענער זאָקן.

ס'איז שוין א שאָ און א צווייטע אוועק,
פול איז דער וואלד מיט רעציקע און שרעק,
— נו? — פרעגט דער טיפול דעם גרייז און דעם וויכער.
— באלד! — זאָגט דער זאָקן שוין רויק און זיכער.

טופען די דיטשן, קאדויטשען דעם וואלד,
נישטערן, נישטערן: ווו איז דער „באלד“?
וו איז קאליאניקס אַטריאד דער פארפלוכטער,
און אָט דער זאָקן — ער דרעמלט, צי זוכט ער?

— הער נאָר, דו אלטע, פארשאַלטענע שלאנג,
עפעס דער וועג דינער ציט זיך צו לאנג,
כ'האָב פאר דיר גרייט אי א שטריק אי א מעסער,
כאפ זיך באמ טייכל, און גיכער — איז בעסער...

און אָט דער זאָקן — ער בלאַנדזשעט שוין גוט,
און אָט דער זאָקן — ער ווייטט, וואָס ער טוט!
גייעניש, דרייעניש האָט שוין געקלעקט זיי,
ביז ס'האָט קאליאניק פונדזשעט דערשמעקט זיי...

וו איז קאליאניק און ווו איז דער „באלד“?
פול מיט נעקאָמע און האס איז דער וואלד,
טוטטו א לויפ נאָר און טוטטו א שפאנג נאָר,
שניידן דיר איבער דעם וועג פארטוואנער.

זעכציק סאָלדאטנ געזענ חאָט דער וואלד,
זעכציק נעוויילעס זיכ וואלגערנ קאלט,
איינער בלוז חאָט זיכ אינ צווייגנ באהאלטנ,
זוכט מיטנ אייגל פונ שפייצער דעמ אלטנ...

דאָ איז געקומענ דער זונ צו דער צייט!..
ווי איז דער זאָקנ? מע זאָגט, אז ניט ווייט,
מ'האָט אימ אפ מ'זיעו געזענ אונ אפ דאָרעם
פירנ די דייטשנ צו זייערע קוואַרימ.

וויגליד

שלאָפּ ניט, קינד מײַנס, שלאָפּ ניט, טײַערס,
איצט איז ניט די צײַט,
הער, ווי ס'בושעוועט דאָס פײַער,
ס'קלאַפט אינ דאכ אונ שרײַט.
כױועל ניט זינגענ דיר קײנ לידל,
שא, נעשאַמע, שטיל,
ס'שפילט דער שטורעם אפ זײַן פידל
זײַן מילכאָמע-שפיל.

שלאָפּ ניט, קינד מײַנס, הער, ווי ס'בילנ
דונערס אומעטומ,
אינ דײַן אלקערל דעם שטילנ
וויינענ שאַטנס שטומ...

אינ דײַן פענצטערל דעם רײַנעם
קוקן שטערנ בלינד,
אינ דײַן וויגעלע דעם שײַנעם
שלאָפּט די נאכט אצינד.

שלאָפּ ניט, קינד מײַנס, זע, ווי ס'פלאטערט
אונדווער נעכטיק גליק,
דורכנ פענצטער ווי א שטערנ
לויכט דעם טאטנס בליק...

אפ פארשנייטע פעלדער ליגט ער,
אינעם גרויענ קאנט,
אונ די פײַנט זײַן פײַער שיקט ער
מיט זײַן שטארקער האנט.

אונ זײַן קאָל די קריגער הערנ
אינ פארשנייטנ פעלד,
ווענ דו וועכט א גרויסער ווערנ,
זײ, ווי ער, א העלד!

מײַן געװיסן

דער העכסטער געריכט פון מײַן זײַן —
מײַן געװיסן,
ער איז אין מײַן הארצן ארײַן,
אפ שטענדיק, אפ אייביק דאָרט זײַן,
אפ זײַן דאָרט דער שלאָס און דער שליסל,
דער העכסטער געריכט פון מײַן זײַן —
מײַן געװיסן!

אימ וועט ניט פארנעפלען דער ווייַן,
קײַן פאלשקײַט וועט אימ ניט פארגיסן,
ער וויל פון קײַן אומרעכט ניט וויסן,
דער העכסטער געריכט פון מײַן זײַן —
מײַן געװיסן!

ער צייכנט די וועגן פאר מיר,
מײַן געװיסן,
ער שטעמפלט מיט ליכט יעדן ריר,
ער הייסט מיר די טיר ניט פארשליסן,
ווען ס'רוקט זיך א סוינע צו מיר,
ער הייסט אפן פאָסטן מיר זײַן
און הייסט מיר דעם סוינע צעשיסן,
ער וואשט מײַנע וועגן מיט שײַן,
דער העכסטער געריכט פון מײַן זײַן —
מײַן געװיסן.

א באלאדע וועגן אויסשפירער

זיי האָבן אינדרײַען געקערט זיך,
מיט וואלדישע וועגן געײַגט.
— כ׳בינ דאָרשטיק! — האָט איינער געמאָלדן.
— כ׳בינ מײַד! — האָט א צווייטער געזאָגט...

דער דריטער האָט ביטער געשוויגן.
דער וואלד איבער אימ האָט געשוימט.
דער דריטער פונ זיי האָט געשוויגן —
ער האָט פונ זײַן מיידל געטרױמט.

דער וואלד איז א הויכער, א טיפער,
די וועגן — מיט נאָדלען פארשיט,
ס׳איז גוט, וואָס דער ווינט האָט געטומלט,
פארטומלט דעם שאַרײַך פונ די טריט!

ס׳טאָר קיינער די טריט ניט דערהערן,
דערהערט מען די טריט, איז קאפוט!
עס שמעקט פונ די ביימער די הויכע
מיט פרישן, מיט מענטשלעכנ בלוט...

— מיר מוזן זיך אומקערן גיכער, —
האָט איינער געזאָגט, — ווייל עס טאָגט.
מיר מוזן זיך אומקערן גיכער!
— געוויס! — האָט דער צווייטער געזאָגט...

דער דריטער איז אנליק געלאָפן,
מיט נאכטישע רוישן באווימט,
דער דריטער פונ זיי האָט געשוויגן
און נאָר פונ זײַן מיידל געטרױמט.

דער וועג צווישן בערגלעך און ביימער
האָט אלע פארמאטערט ביז גאָר.
געווען איז דער אויסשפיר א שווערער,
דער טאָג איז געווען ווי א יאָר.

— מיר וועלן די סוידעס דערטראָגן! —
האָט איינער געשעפטשעט, — געוויס!
— געוויס! — האָט געענטפערט דער צווייטער
און קוימ שוין געשלעפט זיינע פיס...

א קויל האָט גענישטערט, געזוכט זיי
און איינעם געפונען אין וואלד...
דער איינער געווען איז דער דריטער,
א וואקל, א ציטער און פאלט.

די ווונד האָט געברייט, נאָך דער דריטער
האָט שטיל זיינע ליפן פארפרעכט,
די אויגן מיט ווייטעק פארשלאָסן,
די פויסטן פארקעמפעוועט פעסט...

דאָס בלוט אינעם לייב האָט געפרוירן,
עס שטייען כאוויירימ לעמ אימ.
ער טוט זיך א הייב פון די גראָזן
און זאָגט מיט א ציטער אינ שטימ:

— איר מוזט זיך אינ פאָלק אריין איילן,
נאָך גיכער, נאָך גיכער, עס טאָגט! —
דער ערשטער פון זיי האָט געשווינגן,
דער צווייטער האָט גאַרניט געזאָגט.

זיי האָבן די טרערן געשלונגען,
געקושט און געאַרעמט אימ צארט...
זיי זיינען אוועק מיט די וועלדער,
אם זיי האָט דער פאָלק שוין געווארט.

אליב איז דער דריטער געלעגן,
צעריסן, צעביסן זײַן הויט,
ער האָט אונטער נאכטיקע ביימער
געווארט אפּן זיכערן טויט...

איז גוט, וואָס א רעגן האָט פֿלוצלינג
געגעבן א כליופּע מיט ראש,
איז גוט, וואָס א רעגן האָט פֿלוצלינג
די ווונדן געגעבן א וואש...

ס'איז פרישער געוואָרן דער קערפּער,
ס'איז לײכטער געוואָרן די ווונד,
א וואלדישער היכער באגינען
האָט שפּיצן פונ ביימער באזונט...

נאָר טריט עפעס מאָדנע אונ שווערע
דערגייען צו אימ פונ ניט ווייט,
אונ מענטשן מיט וועלפישע אויגן —
אָט שטייען זיי שויבן בא דער זײַט.

— ס'איז ער? — האָט געפרעגט א רומענער.
— ס'איז ער! — האָט געענטפּערט א שפּיק.
אונ ס'האַבן צוויי קלאָווימ קודלאטע
פארוואָרפּן אפּ צווייגן א שטריק.

— נו-נו? — האָט געפרעגט דער רומענער.
— וואָס נו? — האָט דער דריטער געפרעגט,
דער טאָג האָט מיט זוניקע פּלעקן
זײַן אשיקן פּאַנעם באפּלעקט...

פונ מענטשן מיט וועלפישע אויגן
האָט ווידער מיט שוידער געיאָגט...
א שאָ איז אוועק, ענשער מערער,
דער דריטער האָט גאַרניט געזאָגט...

— א שטערן שניידט אויס אפ זיין פליצע,
א צווייטן שניידט אויס אפ זיין ברוסט,
דער טויט פונעם טייוול דעם רויטן
זאָל ווערן אינ דערפער באווסט!

אזוי זאָל ער הענגען, דער רויטער,
זיך וויגן אראָפּ מיטן קאָפּ!—
געקומען איז גלייך צו דער טליע
פון ציכטיקע הייבן א ראָב.

— אוועק!—האָט דער דריטער געשרייען.
דער ראָב הייבט די פליגל מיט שרעק.
ער טוט זיך א הייב אינדערלומטן
און פליט פון דער טליע אוועק.

און ביידע כאוויירימ זיך טראָגן
און קומען אינ פאָלק מיט א גוואַלד.
— ער שטארבט!—רופט אויס ביטער דער ערשטער.
דער אנדערער שרייט:—אינעם וואַלד!

מע שפאנט זיבן פערד, ווי די אַדלערס,
מע טוט זיך צום דריטן א לאָז,
און ס'לייגט זיך בא פרייקע וועגן
דאָס פרישע, דערשראָקענע גראָז...

— אָט דאָרט איז דאָס אָרט!—זאָגט דער ערשטער.
— אהינ!—זאָגט דער צווייטער מיט היצ.
און ס'טוען א פלאטער די פערדלעך
און פליען— א בליצ נאָך א בליצ!

— ווער הענגט אפן בוים?—פרעגט דער ערשטער.
— ס'איז ער!—זאָגט דער צווייטער מיט האס.
און ס'ווערן די אויגן ווי פנייער,
און ס'ווערן די פענעמער בלאס.

זי האָבן מיט מעטערס מיט שאַרפֿע
צעשניטן די פינצטערע שטריק.
— וואָס שוויגסטו?! — געפרעגט האָט דער ערשטער, —
שטיי אופ, לאָמיר פֿאַרן צוריק!

נאָר שטיל איז געלעגן דער דריטער,
דער ווינט האָט א סאָד אימ גערוימט.
נאָר שטיל איז געלעגן דער דריטער
און האָט שוין פֿון גאַרנישט געטרוימט...

— א סאָפּ! — האָט דער ערשטער צעוויינט זיכ.
— א סאָפּ! — האָט דער צווייטער געטרערט.
דער דריטער האָט גאַרנישט געענטפערט
און האָט זיכ געפרעסט צו דער ערד.

פֿארנייגט האָבן בייער די קרוינען,
דער טוי האָט זיין פֿאַנעם געפרישט,
די זון האָט געלעקט פֿון די גראָזן
דאָס בלוט, מיט די טויען געמישט...

א קייוער האָט מען אימ געגראָבן,
מ'האָט שטיל אימ צו קוורע געבראכט.
זיין טויט האָט די פֿריינט, ווי זיין לעבן,
גערופֿן ווי שטענדיק אינ שלאכט!

העלדנ

אויב א מענטש קאָן האָבן פליגל,
האָט זיי אונדז די צייט פארטרויט.
העלדנ פאלנ דענ אינ קריג?
וויסנ העלדנ דענ פונ טויט?

גיט ארויט אפ אלע גאנקעס,
גיט א קוק, ווי אינ דער נאכט
פליט דורכ סטעפעס א טאטשאנקע—
ס'איז טשאפנעו פליט אינ שלאכט!

גיט א קוק, ווי מאכנעס פליסנ—
העלדנ, העלדנ אָן א ברעג,
ווער עס האָט א ריינ געוויסנ—
ווארפט זיינ לעבנ אינ געשלעג!

מיט אוקריינער פעלדער פרייע,
דורכנ בארג אונ דורכנ טאָל,
פירט דענ שטשאָרס ניט אונדזער כאַיל
אינ אטאקע ווי אמאָל?

זעט, ווי ס'פליענ זיינע רייטערס
אונ עס בענקענ שוין נאָכ זיי
דערפער כורוועס, שטעט ווי שייטערס,
שטעטלעכ היימלאָזע אינ שניי.

ס'שוידערט, ציטערט אינ די הענט דענ
בא די שלאכט-מענער די שווערד?
האָט פאר אונדז ניט דורכגעבלענדט דענ
אָשער שווארצמאנ אפ זיינ פערד?

נעמען נאָנטע, נעמען — פּאַנען
פּליען דען ניט אינ געשלען,
ווי א פּלאַם דעם פּינט אינ פּאַנעם,
ווי א שטורעם אפּ זייג וועג?

העלדן שטארבן ניט! ס'א ליגן!
ס'איז דער מאָרגן זיי פּארטרויט,
העלדן פּאלן אינ די קריגן,
נאָר זיי ווייסן ניט פּונ טויט!

א באלאדע וועגן א פארפאלק

ווען מאלקע גענקינ האָט דערהערט
אינ זונטיק־טאָג אינ שיינעם
דעם ערשטן אופרייס אפ איר ערד,
דעם ערשטן קרעכצ פונ זקיינים,
האָט זי פארלאָזט איר ליבן מאַן
און איז אינ שטאב אוועקגעגאנג...

און ווען איר מאַן, כ'מיינ גענקינ בער,
דערהערט האָט יענעם דונער,
האָט ער גענומען זיינ געווער,
דאָס אלטע, דאָס באַגונער,
ער האָט זיינ ווייסן פערד געשפאנט
און האָט פארלאָזט זיינ ליבן קאנט...

און ביידע זיינען זיי אוועק
דורכ ביימער און דורכ זאנגען,
די גרויע טעג ווי שטיקער שרעק
אינ לופט זיינען געהאנגען.
אינ פלאם, אינ בליי, אינ טופ פונ פערד
געהודעט האָט די גאנצע ערד...

געגאנג זיינען די פייער-טעג,
מיט וועגן גלייכע, קרומע,
געאַטעמט האָט פונ יעדן וועג
מיט אומקומ און מיט אומעט,
און מאלקע גענקינ ווייסט שוין גוט
דעם טאם פונ בליי, די פרייז פונ בלוט...

זי טראָגט זיך אומ איבערן פעלד
אינ וויכער אינ פארשטיט
אונ טוט א פאל אינ שלאכט א העלד,
באמערקט זי אימ פונווייטנ,
אונ ס'שוויכט אונ ס'ברענט איר וויטער קרייז
אינ גרינעם גראָז, אינ געלנ ווייז...

ווי פלינק עס שלענגלט זיך דער בינט
אינ אירע צארטע פינגער,
די ווינד נאָכ גליט, דאָס בלוט נאָכ רינט,
נאָר ס'ווערט דער ווייטעק גרינגער.
אינ פייפ פונ בליי, אינ קלאָג פונ שטאָל,
האָט מענ באווינדערט ניט איינ מאָל,

ווי קענ זי גאָר א העלד, א גוואר
מיט אירע הענטלעך טראָגנ?
די שווערע בערב פונ געפאר
פונ אלע וועגנ יאָגנ,
נאָר מאלקע גענקינ גייט איר גאנג.
דער וועג איז שווער, דער וועג איז לאנג...

איר מאנ האָט מאלקע ניט געזענ
פונ זונטיק־טאָג פונ יענעם.
מ'האָט איר געזאָגט: אינ שטעטל ענ
האָט מענ ניט לאנג געזענ אימ,
נאָכ איידער דאָרטנ האָט געטאָגט,
האָט ער אינ פעלד אוועקגעיאָגט...

ער האָט אינ שלאכטנ ניט גערוט,
ס'האָט גוט געפלעט זיינ פייער,
פאר יעדנ טראָפנ אונדזער בלוט
באצאָלנ דיטשג טייער:

סאר יעדער קלאם — א מייע קלעם,
סאר יעדער קעם — א מייע קעם!

ער האלט דעם כעזשבנ, גענקינ בער,
דער רייטער דער באַגונער,
די ווינטן שלייפן זיין געווער,
וואָס פינקלט ווי די זון נאָר,
וואָס קאַסעט לינקס אונ קאַסעט רעכטס —
עס פאלן סאַנימ אָן א קרעכאָ...

זיין פרוי האָט גענקינ ניט געזען
נאָכ פון דעם ערשטן וויכער.
מ'האָט אים געזאָגט, אינ שטעטל ען
האָט מען געזען זי זיכער.
באקומען האָט ער אָן א שיר
די בעסטע גרוסן וועגן איר...

וואָס קומט דאָ פאָר? צי דען, צי דען
האָט זיכ די ערד געענדערט,
און ס'אזוי גרויס דאָס שטעטל ען,
עס זאָל ניט קענען זען דאָרט
א פרוי איר לייבלעך-נאָנטן מאַן,
א מאַן — זיין ווייב דעם קאפיטאן?..

די ערד איז גאָר ניט אזוי גרויס,
דאָס שטעטל ען — אוואדע,
ווען מאלקע הערט דעם רייטער-רויש,
איז זי פארנומען גראדע
און האָט אפילע ניט קיינ צייט
פון ווייט א קוק טאָן, ווער עס רייט...

און ווען דער ריפּטער גענקיג בער
דערזעט פונ ווייט א שוועסטער,
טוט ער א קלער: ס'איז זי, אונ ער
ציט אָן די לייצעס פעסטער...
דאָס איז א כּאָלעם אונ ניט מער,
און דאָס פארשטייט ער, גענקיג בער...

נאָך ניט קיין כּאָלעם איז די שלאכט,
די גרויזאמע צעשיידונג,
די פינצטערע מילכאָמע-נאכט
אינ דער לעוואָנע-קליידונג.
דאָס שטעטל ען, ניט דאָ געדאכט,
האָט די מילכאָמע אויסגעטראכט...

שאקאל'ן און די זון

שאקאל'ן האָבן זיך געטרעגן מיט געהויל, די לופט איז פול געווען מיט שוידער און מיט גרויל, א קלאנג איז זיך צעגאנגען איבער נאָרעס, קלאָר איז:

דער קעניג פון די גרויזאמע שאקאל'ן
האָט לאנג שוין פעסטגעשטעלט,
אז זייער גרעסטער טוינע אפ דער וועלט
איז אונדזער זון מיט אירע שטראלן!

ווען ניט די זון, וואָלט אייביק בלויז געהערשט די נאכט,
און באמ שאקאל איז שטארק באנאכט די מאכט,
באנאכט איז דער שאקאל דער קעניג,
און אלץ ארום איז אונטערטעניק
דעם ווילדן קריצ פין זינע צייג,
דער קארבן קומט אליין.

און רעדלעך גיריקע, שאקאלישע אינ היילן טינענ:

— ווי וואגט די זון גאָר שיינען,
ווען די שאקאל'ן זיינען קעגן איר! —
האָט, כלעפטשענדיק זיין גירנבערגער ביר,
א גיריקער שאקאל געשרינג האסטיק...

— פאררעשט די זון! — האָט א שאקאל
געטאָן א שאל

און האָט געפאָכעט מיט זיין סוואסטיק.
זיין קאָל

האָט זיך געקויקלט איבער בערג און טאָל,
שאקאל'ן האָבן זיך אַ לאָז געטאָן ווי האָזן.

מיט קעפ פאריסענע אפ הויכער זון זיי בלאָזן,
זיי בלאָזן אָן א שיר,

די זון געמט בייטן איר קאליר,
און צו פארנאכט
האָט זי דעם קוואל פון ליכט פארמאכט...
— טארלאָשן! שוינ! — האָט א שאקאל א יונגער אויסגעשרינג, —
וויבאלד מיר האָבן זי געקאָנט באזינג,
איז שוינ גוט!

אפּ מאָרגן אָבער איז די זון געקומען מיט איר ברען
און מיט איר גלוט,
און די שאקאלן האָבן גיכ דערזען,
אז זייער זיג האָט בלויו די ווערט א גראָשן,
די זון איז ניט פארלאָשן,
און זייער ארבעט איז געווען אומזיסט!

— שיסט! —

האָט דער צעקאסטער קעניג אויסגעשרינג,
— זאָל ווערן אָט די ערד פארוויסט,
מיר וועלן אָט די זון באזינג!

און ניט געזאמט
שאקאלן טראָגן זיכ פארפאליעט און צעפלאמט,
זיי שלעפן ביקסן, באַמבעס און הארמאטן.
— אויב ניט מיט גוטן, — שרייט דער קעניג, — איז מיט בייזן!
און דאָרט, וווּ ווערטער קאָנען גאָרניט לייזן,
קומען טאטן!..

א גאנצן טאָג האָט מען אינ בערג
געהערט

די שיסערייען —

דאָס האָבן די שאקאלן אפּ דער זון גיט אופגעהערט צו שפייען
מיט פנייער און מיט פלאמ.
פארנאכט האָט מען געפנייערט מינאסטאמ
דעם גרויסן זיג איבער דער זון דער וויטער...

אם מאַרגנ אָבער איז די זון געקומען מיט איר ברענ,
ווי שטענדיק העל און לויטער,
און די שאקאלן האָבן גיב דערזענ,
אז דער ניצאָב האָט די ווערט נאָכ קאָרגער פֿונ א גראָשן,
די זון איז ניט פֿארלָשן!

עס שיינט די רויטע זון איבער דער ערד,
זי האָט ניט מוירע פֿאר קיינ קויל און פֿאר קיינ שווערד!

דער קעניג זעט דאָס אלץ און יאָמערט אפֿ שאקאליש:
— איב כאלעש!..

נאָר א שאקאל
מיט עפֿאלעטן פֿונ א גענעראל
האָט אויסגעשריגן:
— מיר וועלן זי, די זון, באַויגן!

— נאָר וויאזוי? — האָט זיכ צעיאָמערט א שאקאלעכל
מיט א פֿאראשוט אָנשטאָט א שאלעכל.

— פֿארלעשן וועלן מיר די זון געוויס,
ווען ס'וועלן טייכנ וואסער טאָן אפֿ איר א פֿליס!

און די שאקאלן
האָבן א לאָז געטאָן די וואסער-קוואלן
אפֿ דער זון.

דערפֿון,
איז קלאָר, ס'האָט גאָרניט זיכ געביטן.
די זון האָט אלץ ניט אופֿגעהערט צו שיטן
די שטראלן אירע אפֿ דער ערד,
פֿארקערט,

זי האָט נאָכ וואַרעמער צו גאָר דער וועלט געווינקען,
און די שאקאלן האָבן זיכ אינ וואסערן איב זייערע דערטרונקען.

אונ די, וואָס זײַנען נאָכ געבליבן אפּ דער ערד,
הערט!
כאַטש שיסט, כאַטש ניסט,
כאַטש וואסער גיסט
אונ ווארפט מיט שטיינער,
נאָר אונדזער זון וועט ניט פארלעשן קיינמאָל קיינער.

א באַלאַדע וועגן דער פארשטערטער סימכע

ווער זיצט עס אויבנאָן
אינ לעדערנעם פּייטאָן
און קוקט אינ דעם בינאָקל?
ער מעסט די גרויע וויינט,
ער גענעצט און ער שריינט
צום קוטשער דעם דידאָקל:

— צו אלדי שוואַרצע יאָר,
דו שלעפּ זיכ ניט, דו פאָר,
דאָס דאָרם מיינט איז שוין נאָוונט,
מיר מוזן דאָרטן זיין
און היינט נאָכ טרינקענ וויינט,
נאָכ ביז ס'וועט ווערן אָוונט!—

ער טוט א זאָג א וואָרט,
און טוט א גלעט די באָרד,
און קוקט אינ אלע זייטן.
עס בייט דעם קאָליר
די קנעפּ אפּ זיין מונדיר,
עס טונקלעג שוין די ווייטן.

דער אַנטרייבער דער דיד—
ער טרייבט די פּערדלעכ מיד
מיט דייגעס א געפּעלצטער:
— ווי רופּט מען דייכ? — דידאָק! —
נו, טרייב די פּערדלעכ, יאָג!
וועסט זיין בא מיר דער עלטסטער!

אינ פעלד איז שטיל און פּוסט,
ס'קלינגט אַפּ א זאטער הוסט

און פאלט אפ היי אפ שפעטן,
אפ זשאוערדיקן שטאָל,
אפ בלוטנדיקן טאָל,
אפ פערדישע סקעלעטן...

א וועלדל ליגט אינ רוי,
דאָס וועלדל הערט זיך צו
צום קלאפ פונ ווייטע רעדער.
דער פאָרער קוקט זיך אומ:
דאָס וועלדל גליווערט שטום,
און ס'גליווערט די סעדער.

ס'איז גוט: דאָס וועלדל שווינגט,
די שטילקייט איז צעצווינגט,
ווי נאָר א שלאנקער טאג איז,
ווי נאָר א דעמבל וואכט,
און ס'דראָט שוינ ניט די נאכט
מיט מאכנעס פארטיזאנעס...

ער וויל זיי הינגט ניט זעגן,
פאָרפירי וואניטש כרעגן,
ער וויל פונ זיי ניט קלערן,
ער קעג זיי פונ אמאָל —
זיי קענעג מיטאמאָל
דעם יאָמטעוו אימ צעשטערן.

ער ווארט אפ אָט דעם פאָר
שוינ זעקס און צוואנציק יאָר
און האָט שוינ קוימ דערווארט זיך,
איז וויל פאָרפירי כרעגן,
אז גאָרניט זאָל געשעגן
אפ אָפעסן דאָס הארץ זיך.

ער פירט מיט זיך א בייטש,
א קוויטל פונעם דייטש,
א מולע ברוסט מיט צאָרן.
נעקאָמע וויל ער איצט,
אינ אריג זינע בליצט
דער קאט פאר אלע יאָרן...

איז ווי זשע קומט צו אימ
אזא באסאָווע שטימ,
א באָרד אזא מינ פיינע,
אזא מונדיר מיט קנעפ?
וואָס ווייסט דער ברייטער סטעם,
דאָס קאָרן פונ אוקריינע?

פאָרפירי וואניטש כרענ
איז ערשט ניט לאנג געווען
אינ א האָטעל אנ אלטן
אנ איינפאכער שוויצאר,
געמאכט זיך פאר א גאר,
נאָר טיפ אינ זיך באהאלטן

די סינע פונ זייג דאָר.
אונ זעקס אונ צוואנציק יאָר, —
ס'איז שויג פאר אלע קלאָר איצט, —
געוואכט האָט בא דער טיר
אינ קאָרטענעם מונדיר
דער לאָקעשיווקער פאָרעצ.

נאָר דאָס איז אלצ געווענ
פאָרפירי וואניטש כרענ
דערזעט זייג דאָרם פונווייטן,

זײַן אויפֿצער, זײַן פֿארמעג,
אנטקעגן לױפֿט דער וועג
מיט ליפעס בא די זײַטנ!
און אָט איז שױב געשעב:
פֿאַרפֿירי וואַניטש כּרעג
איז פֿאַשעט איבערגליקלעכ,
ער איז מיט טימכע פּול,
א דײַטשישער פֿאַטרוֹל
באהיט די נײַע בױקלעכ.

א דײַטש דריקט אימ זײ האַנט,
א דײַטש איז קאַמענדאַנט,
א דײַטש שענקט אימ א מויער,
א דײַטש גיט אימ געווער,
ניטאָ איב דאָרפ שױב מער
קײַן סימעג פּונ קײַן פּויער!

נאָר אײַנער קוקט אפּ אלצ—
א שטריקל אפּן האַלדז,
א בלויקײַט אונטער וויעס,
א טויטקײַט איבעמ בליק,
אונ סױוגט זיכ היב אונ ציריק
זײַן קערפּער אפּ א טליע.

אײַ, אײַ, ווי דאָס איז גוט!
עס דאַכט זיכ: אלעס רוט,
דאָס איז א גרויסע מײַלע.
אײַ, ווער וועט לײַדנ נױט,
אײַ, ווער וועט זײַענ ברויט?
דאָס ארט אימ ניט דערווײַלע...

דערווייל גייט א באנקעט,
מע הוילעט. ס'איז שוין שפעט.
מע זשליאָקוועט פונ די קווערטלעך,
עס שטינקט די שטוב מיט יויכ,
מיט דניטש אונ מיט רויכ,
מיט ברָאָנפּ אונ מיט ווערטלעך...

פאַרפירי וואניטש כרעג
געפרעסנ האָט פאר צעג,
געבעטנ זיכ בא אלע:
עס איז נאָכ פול דער טיש...
וואָס עסט מענ ניט קיינ פיש?
וואָס זאָגט מענ אפ זיינ סאלע?

דער פאַרעצ איז א גאָלד,
אונ ס'האָט זיכ אימ געוואָלט
מעכאבעד זיינ דידאָקנ...
— דידאָק, א גלעזל שנאפס.
א פּייערדיקס, דעמ שטאבס...
נאָר ווו איז ער, דער זאָקנ?

א דניטש הייבט אופ זיינ האנט:
— עס לעבע אונדזער קאנט,
די דניטשישע אוקריינע!
וויר קאָמענ אָט אהער,
נאָר צוליב אייכ, מינ הער,
אונ ניט צוליב די שוויינענ!

נאָר זעט, ווי אומגעריכט
עס לעשנ זיכ די ליכט.
א קלאפ אינ טיר. א צווייטער.
עס טוט א פאל דער דאכ,

און סיטאנצט אינ פלאם זער שליאט,
מיט דויכ א פארווייטער...

פאָרפירי וואניטש כרעג
האָט מער שויג נישט געזעג,
וואָס דאָרט האָט זיכ פארלאָפּנ...
.....

ווער זיצט עס אויבנאָן
אינ לעדערנעם פּייטאָן
און טרייבט די פּערד אפּ צאָפּן ?

עס קלינגט אינ וואלד דער גלאָק,
דעם פארטיזאג די דאָק
איז פריילעכ אפּן הארצן,
ס'איז ער זיצט אויבנאָן
אינ לעדערנעם פּייטאָן
און פליט אינ וואלד אינ שווארצן.

בײַטשלאַנד

געלעבט האָט אינ דיַטשלאַנד א קלוגער פּאָעט,
איצט וואַרפט מען זײַן דענקמאָל אַרויס פּונ די שטעט,
ער האָט נאָכ אמאָל אינ די לידער געלאַכט
פּונ די בײַטשן, וואָס פּינפּן באַטאָג אונ באַנאַכט
אינ די טונקלע קוואַרטאַלן פּונ בײַטשלאַנד.

א צווייטער פּאָעט האָט אינ דיַטשלאַנד געוווּנט,
ער האָט וועגן פּרייהײַט אינ לידער געטרוימט,
ער האָט ניט געשטורעמט, ער האָט ניט געלאַכט,
ער האָט זיך געהאַנגען אינ טפּיסע באַנאַכט,
אינ טפּיסע פּונ פינצטערן בײַטשלאַנד...

איצט בלאַנקען צוויי שאַטנס אינ דיַטשלאַנד אַרומ,
אונ ס'קרייבן זיך וועגן צעשראָקן אונ שטומ,
זיי בלאַנקען אַרומ איבער כאָרעווע שטעט,
זיי בלאַנקען אונ הערן אונ הערן, וואָס רעדט
דאָס פּאָל פּונ צעטראַטענעם בײַטשלאַנד...

וואָס שווימען פאַר וואָלקנס אינ דיַטשלאַנד אַרומ?
וואָס הילכן געוווינען אינ לאַנד אומעטומ?
דאָס פירט מען די קעמפּער צו פינצטערע ווענט,
דאָס קלינגען די קייטן אפּ זייערע הענט,
אונ ס'טראַגט זיך דער הילכ איבער בײַטשלאַנד.

עס בלאַנקען די שאַטנס פּונ קאַנט אונ צו קאַנט,
דער קלאַנג פּונ די קייטן איז ביידן באַקאַנט,
נאָר ווען איז דער הימל געווען אזוי קאַלט,
אונ ווען האָבן בײַטשן ווי איצטער געקנאַלט
אפּ בלוטיקע שטיינער פּונ בײַטשלאַנד?

עס שוועבן צוויי שאַטנס דורכ שרעק און געוויינ —
וואָס זוכן עס קינדער אפ ברעגן פון ריינ?
מיט אומגליק איז פול יעדער קינדערשער בליק,
זיי זוכן די טאטעס, וואָס הענגען אפ שטריק,
אפ טליעס און טליעס פון בייטשלאנד...

מעשווענע טרויבן פארשרייען די שאנד,
דאָס קסאוו פון די בייטשן אפ פלייצעס פון לאנד,
צוויי שאַטנס זיך טראָגן דורכ פלעצער אליינ,
און ס'וויינען די כוואליעס פון אלטיטשקן ריינ,
און ס'קלאָגן די פלעצער פון בייטשלאנד...

און ס'רייסט זיך דורכ גראטעס א היינישער בליק,
און ס'טראָגט זיך דורכ גראטעס בעטהאָווענס מוזיק,
און טעלמאן הייבט אופ דורכ די גראטעס זיין האנט,
און ליבקנעכט שטייט אופ פון זיין קייווער און שפאנט
אינ שלאכט קעגן בלוטיקן בייטשלאנד!

א באלאדע וועגן סאָלדאט מיט דער קוליע

איך ווייס נאָך ניט וווּ, אונג איך ווייס נאָך ניט ווען,
נאָר אזוי וועט דאָס זיין אונג אזוי וועט געשען:
די רויבער, וואָס זיינען געפלויגן נאָך רויב,
וועלן ליגן אין בלוט, אונג אין שאַנד, אונג אין שטויב,
אונג דייטשלאַנד וועט פול זיין מיט קלאַג אונג געוויינ,
דער לעצטער געשריי פונ דעם קריג וועט פארגיין.
פונ אלץ, וואָס אמאָל האָט דער פיורער געהאט,
וועט בלייבן אין דייטשלאַנד א קרומער סאָלדאט.

דורכ בערג מיט געטייטע, דורכ כורוועס, דורכ טויט
וועט גיין דער סאָלדאט צו זיין היימישן פלוט,
צו זיין היימישער שוועל, צו זיין היימישער שטאל
אונג טאָג אפ זיין ערד וועט דער קרומער א פאל:
קיינ שטוב ניט, קיינ דאך ניט, די פרוי רוט אין דר'ערד,
די שוועל איז צעבויגן אונג בריט ווי א שווערד,
קיינ גאסן, קיינ שכיינימ, נאָר איינזאמע הינט
באפאלן די ביינער אין גאס, אונג מע שינדט...

וועט נעמען זיין קוליע דער קרומער סאָלדאט,
מיט זאלץ פונ די טרערן זיך אָגעסן זאט,
א זאק אפ די פלייצעס, א קוליע אין האנט,
דער לעצטער סאָלדאט אפ די כורוועס פונ לאַנד, —
ער הינקט איבער אש פונ געוועזענע שטעט,
ער הינקט איבער טייכן מיט בלוט, אונג ער זעט:
עס בלאַנקען אלמאָנעס ארומ מיט געוויינ,
יעסוימימלעך קלאָנג אפ ברעגן פונ ריינ,
אונג ווער ס'איז געלאָפן נאָך רויבערשן גליק —
דער האָט שויגן אהיימ ניט געקערט זיך צוריק...

וועט דער קאליקע טאָג מיט די קוליעס א פאָך,
טאָג א קוק אפ זיין וויי, אפ זיין ווונד, אפ זיין בראַך

און א זעצ מיט דער קוליע זיי דייטשישע ערד,
טוט א שפאלט זיך זיי ערד, און דער קרומער דערהערט
א גערודער פונג ביינער, א קריצנ פונג צייג,
ניט קייג זעלנער — טאכריכימ אנטקעגנ אימ גייג,
און מע וויינט ניט, מע שטומט און מע פרעגט מיט די הענט:
צי ער האָט זיי געקענט, צי ער האָט זיי דערקענט?
מיט העלדזער, וואָס זיינענ פונג לאנג שויג דערשטיקט,
זיי כריפענ: ווער האָט אונדו איג פייער געשיקט?

דער קרומער סאָלדאט שטייט אלייג און ער טראכט,
אימ דאכט זיך, אז אלץ האָט זיך בלויז אימ געדאכט...

נאָר פלוצעמ באווייזט זיך א קריפל און שפאנט
פאוואָליע, פארביי א פארבליבענער וואג.
דער קרומער סאָלדאט הינקט אימ נאָך און דערקענט —
ס'איז דער, וואָס האָט אימ און זייג היימלאנד געשענדט...

ער לויפט פונג געריכט, דאָס איז ער! דאָס איז דער!
נאָר וואָס טויג א סאָלדאט אָג געווער! אָג געווער?
ס'טוט דער קרומער סאָלדאט מיט דער קוליע א פאָך,
און דער קריפל דערפילט: ס'לויפט אימ עמעצער נאָך,
ס'לויפט אימ נאָך א סאָלדאט, נייג! דער טויט לויפט נאָך אימ
מיטג קרומענ סאָלדאט. אָט ער הערט שויג זייג שטימ,
ס'איז זייג בייזער געשריי, און עס זיכט זיך אימ אויס:
ס'איז דער טויט. דער סאָלדאט — ווי דאָס זייטשנלאנד גרויס
טוט דער קריפל א פאל מיט די וואָגזעלעכ איג דר'ערד,
און די קוליע איז גאָר ניט קייג קוליע — א שווערד,
און ער פאלט און באצאָלט בא א כאָרעווער וואגנט
מיטג טויט פונג א הונט פארנ טויט פאר א לאנד.

זײַן שוואַרצע לעווײַע

מײַן קלאַלע זאָל פאלן אפּ דיר ווי אַ פלאַמיקער האָגל,
דײַן מאַזל זאָל ווערן צעקנאַקט ווי אַ לײמענער לאָגל,
און וווּ דו וועסט זײַן, זאָל מײַן קלאַלע זיך בראַטן און בריִען,
ביז ס'וועט מײַן געקאַמע דײַן טרײַפענעם גאַרגל פאַרצײען!

פאַרשאַלטן זאָל ווערן די מאמע, וואָס האָט זיך געבאַרן,
פאַרדאַרט און פאַרטריקנט זאָל ווערן אפּ פעלדער דײַן קאַרן,
נאָך אײדער ס'וועט קומען עס שניידן דײַן מערדערשער שניטער,
זאָל ווערן דײַן שעטעך באדאַרנט מיט נאַקעטע ריטער...

און אויב דו וועסט ווידער אפּ פעלדער די קערנער פאַרזײען —
זאָל ווידער מײַן קלאַלע, וואָס רײסט זיך דורך קינדער-געשרײען,
דורך טרײַפעס און רויכן, דורך גוואַלדן פונעם פרויען געשענדטע,
זיך פאַקן און טראָגן דײַן שאַנד צו די דוירעס די צענטע!

דער הימל זאָל דיר און דײַן קנופיע קײן טראָפּן ניט שענקען,
דײַן האַקנקרײַצ זאָל זיך אינעם בלאַטיקן בלוט דײַנעם שווענקען,
און וווּ דו וועסט שפאַנען, זאָל ליגן אַ שטיין אפּ די וועגן,
די פערד זאָלן טרעטן אפּ דיר און דײַן גזײלע-פאַרמעגן...

און הינט זאָלן קומען באַמיסטיקן זיך און דײַן הייכל,
ניט זען זאָלסטו קײנמאַל קײן ליכטיקן קינדערשן שמײכל,
דײַן ערד זאָל באדעקט זײַן מיט רײען פונעם הויכע קורגאַנען,
דײַן בוימ באַ דײַן פענצטער זאָל ווי דײַן מעדינע פאַרוואַנען!

און וווּ נאָר וועסט פרוווגן זיך שטעלן, זיך ווענדן, זיך קערן,
זאָל זינקען דײַן מערדעריש פלייש אינעם די טײַכן פונעם טרערן,
וואָס טריפן פונעם מוטערשע אויגן, פונעם קינדערשע אויגן
און האָבן די וועלט ווי אַ וואַלקן פאַרדעקט און פאַרצײגן...

דער האט אונ דער צאָרן, וואָס וויינט אין דער פינצטער פון שטאַקן,
זאָל ווערן די שווערד, וואָס וועט דיכ אונ דײַן כאַיל צעבראַקן,
דאָס ייִדישע בלוט אפּ די פעלדער, די גאַטן, די ברוקן
זאָל אומשטיינ אונ ווערן די סרייפּע, וואָס וועט דיכ פּאַרצוקן!

פּאַרשאַלטן זאָל ווערן דײַן נאָמען, פּאַרמעקט זאָל ער ווערן,
אַט דאָ אונטער זאַנגען פּונ זון, אונטער שנייען פּונ שטערן,
ווי שטויב זאָל אנטרינען, פּאַרשווינדן דײַן וויסטע כאַוורייע,
אונ ס׳זאָל נאָר מײַן קלאַלע באַגלייטן דײַן שוואַרצע לעווייע!

אוראָמײַצכאַק און דער בערלינער קונצנמאכער

א געבוירגענער, א גרויער,
מיט א לאנג קרומענ שטעקנ
שפאנט דער אלטער אוראָמײַצכאַק
איבער די בערלינער מארקנ,
שפאנט דער גריזער אוראָמײַצכאַק
מיט א שמייכל אפ די ליפנ,
מיט א ביסנדיקנ שמייכל.
אינ די גאליק־יונגע אריגנ,
און זינ קאפ דער שטאָלצער הייבט זיכ
איבער אלע, וועלכע בלאַנדזענ
אפ די לאַמע קרומע שליאכנ,
און זינ באַרד די ווייסע ציט זיכ
ביז די קוטעסנ פונ גארטל,
זינ לוסטריגענע קאפאָטע
היט אינ אירע מידע פאלדנ
שטויב און וויי פונ לאנגע וועגנ,
שפאנט דער אלטער אוראָמײַצכאַק,
ווי א גאסט פונ ווייטע טקופעס,
ווי א גרוס פונ אלטע צייטנ,
ווי א צייכנ פונ א שיוועט,
וואָס זינ כאַכמע ברענגט אימ ליידנ,
וואָס זינ שטארקייט איז זינ שוואכקייט,
וואָס זינ אינגעשפארטער עמעס
ברענט אפ שייטערס און דערברענט ניט,
זינקט אינ יאמענ און פארזינקט ניט.
שפאנט דער אלטער אוראָמײַצכאַק,
און דער קלוגער קנייטש פונ שטערנ
גיט דער גאנצער וועלט צו וויסנ:

ס'וועט אימ גאַרניט איבעראשן,
 אָט דעם אקשן אָט דעם אלטן
 מיט די קינדערשע שווארצאפּלען,
 וואָס האָט זיך שוין אָנגעוועטיקט
 אי מיט גוטן אי מיט שלעכטן —
 מער מיט שלעכטן ווי מיט גוטן,
 און ער ווייסט נאָך פון זיין זיידן,
 ווי דער זיידע פון זיין זיידן:
 אלע ניסן זינען אלט שוין
 און באוויסט פון קאמע יאָרן,
 און די כּאָכמע איז פארשריבן
 אינ די דיקע פּאָליאָנטן
 מיטן לעדער אפּ די ראַנדן.

זאָגט דער אלטער אוראָם-ייצכאָק,
 אוראָם-ייצכאָק דער פּילאָסאָפּ:
 ס'וועט די זון די גרויסע שנינען,
 ביז זי וועט פארגליווערט ווערן,
 און די אייזבערג וועלן שווימען,
 ביז דאָס אייז וועט ניט פארשווינדן...
 אייביק איז דער גייסט דער פּרייער,
 אימ וועט קיינער ניט דערשטיקן.
 זאָגט דער גרייזער אוראָם-ייצכאָק:
 ס'איז דער וועג ניט שטענדיק ליכטיק,
 כּאָטש באַטאָג איז זון פאראנען,
 כּאָטש באַנאכט די שטערן לויכטן,
 ס'איז באוויסט פון קאמע יאָרן,
 אז א מענטש איז ניט קיין כּייע,
 און די ליבע צו די מענטשן
 איז אוואַדע זייער וויכטיק.
 זאָגט דער גרייזער אוראָם-ייצכאָק:
 ווי דער שניי איז שיינ איז ווינטערס,

איז דער האָגל שיינ אינ זומערס,
ס'איז אינ פּרילינגס שיינ דאָס בליענ
אונ אינ האַרבסטנ דאָס פּאַרוועלקנ.
שיינ זיינענ די ברייטע טייכנ —
זייער רו אונ זייער שטרעמענ...

ניט באַמערקט האָט ער אפילע,
אונדזער גוטער אוראָמ-יִצְכָּק,
ווי זיינ נעפּלדיקער מורמל
האָט זיכ אָנגעטאָנ אינ ווערטער,
זוי אפּ די בערלינער מאַרק
האָט אַן אוילעמ זיכ פּאַרזאַמלט
אונ באַקוקט דעמ גאַסט דעמ מאַדנעמ,
אונ געהערט די ווערטער זיינע.

איינער הערט ווי א פּאַרגאַמטער,
איינער בורטשעט אומצופּרידנ,
סינעמענ אנדערע זיכ קריגנ
מיט אַינגעשפּאַרטנ זאָקנ...
נאָר דער זאָקנ שטייט אונ שמייכלט,
אונ אפּ אלע לאַנגע טיינעס
האָט ער זיינע קורצע טשוועס,
האָט ער זיינע קלוגע פּסוקים:
— אלצ האָט אונדזער ערד געזענ שוינ,
אלצ איז איר פּונ לאַנג באַוווסט שיינ
קוקט אפּ אימ דער גרויסער אוילעמ,
מענטשנ פינטלענ מיט די אויגנ:
ס'איז דער זאָקנ גאָר קיינ נאר ניט...
אָט דער אלטער האָט געדאַנקענ...
איצטער איז נאָר איינס געבליבנ,
די פּאַפּירנ קאַנטראָלירנ,
ווייל זיינ באָרד איז שטאַרק פּאַרדעכטיק.

פונ דער נאָז איז אָפּגערעדט שוין,
וואָס איז שײַעכ די געדאנקען,
זאָלן אנדערע זיי שאצן,
דער ארײַער איז פארנומען,
האָט ער נישט קיין צײַט צו טראכטן.
נאָר אפּ וויפל אָט דער זאָקן
האָט א נייגונג צו געדאנקען,
איז א סימען, אז ער איז שוין
פונ ארײַער ווייט אוואדע...
ווען די מי פונ גאנצן אוילעם
האָט זיכ אויסגעלאָזט מיט גאָרניט,
האָבן זיכ געלאָזט שעלוכים
אינ די העמדער אינ זי ברוינע
דעם בערלינער קונצנמאכער
פונעם קיניג-פאלאצ ברענגען.

אונ אזוי אינמיטנדרײַנען,
ווען דער אלטער איז געשטאנען
אונ געטײטשט די שארפע פסוקים,
האָט ער פלוצעמ זיכ באוויזן,
דער בערלינער קונצנמאכער,
אינ א קייזערלעכער בריטשקע,
אינעם הוט פונ גרויסן פרידריכ,
מיט א קרוין אונטער דער פאכווע,
מיט א קאָל פונ א פעלדפעבל,
מיט צוויי וואָנצן ווי די שפּיזלעכ.
טוט א לאכ דער קונצנמאכער
פונעם גרייזן אוראָם-ייצכאָק:
— אלע נײַטן זײַנען אלט שוין!
נישט געקאָנט האָט אזא אוילעם
אָט דעם זאָקן איבערשפארן ?

איז איין רעגע דורכגעפלוויגן,
עמשער נאָכ א האלבע רעגע,
ווי באַם גאַנצן לאַנד מיט מענטשן
האָבן שלעסער זיך באַוויזן
אַפּ זי שטומענדיקע מײַלעך.
קוקט מיט שטאַלצ דער קונצנמאכער
אַפּן שוואַכן אוראַם-ײַצכאַק,
נאָר דער אלטער אוראַם-ײַצכאַק
שטייט אַ רויקער אונג שמייכלט,
אונג ער זאָגט דערבײַ באַשיידן:
— דײַנע קונצן זײַנען אַלט שוין
ווי די ערד אונג ווי דער הימל,
מײַהאַט געמאַכט נאָכ אַט די קונצן
בא די גריכן, בא די רוימער
אונג געמאַכט זיי עטוואָס איידלעך!..

ווערט אינ קאַס דער קונצנמאכער,
איז א רעגע דורכגעפלוויגן,
עמשער נאָכ א האלבע רעגע,
אונג דאָס גאַנצע לאַנד מיט הייזער
שטייט אינ גראַטעס ווי א טפּיסע,
ניט קיין פענצטער, ניט קיין שויבן,
מענטשן קוקן ווי פונג שטייגן.

ווידער שמייכלט אוראַם-ײַצכאַק,
כאַטש זײַן האַרץ איז פול מיט טרערן,
נאָר ער שמייכלט אפּצולאָכעס
דעם רויצייעך דעם באַקרוינטן:
— דײַנע נײַסן זײַנען אַלט שוין,
נאָכ די פּערטן אונג די מיצריים
פלעגן מאַכן אַט די קונצן,
אונג דערבײַ אַ ביסל קליגער!..

צינדט זיך אָן דער קונצנמאכער
און צעלייגט א גרויסן שניטער,
אז פון ריין דאָס גרויסע וואסער
זאָל ניט קאָנען אימ פארלעשן...
יאָגן שלעק אינ ברוינע העמדער,
יאָגן אווטאָס, פליען וואָגנס,
פאָליאָנטן, דיקע בענדער
פליען אינ דעם פלאמ דעם בייזן,
אם די פלעצער די בערלינער.
דאָס פאפיר האָט זיך געראנגלט
מיט די טאנצנדיקע פלאמען,
און א רויך האָט זיך געהויבן,
ווי א וויי-געשריי צום הימל...

דאָ האָט אונדזער אוראָמ-ייצכאָק
בלויז א קוק געטאָן א קאלטן
אפן ראָשע דעם בערלינער
און א זאָג געטאָן צום אוילעם:
— פון פאפיר ווערט אש, פארשטייט זיך,
פון געדאנקען ווערן פלאמען,
און פארלעשן אָט די פלאמען
קאָן ניט קיינער. דאָס איז ריישיס.
וועהאשייניס, וועט אימ שווער זיין
מיט בערענען זיך פארמעסטן...

די רעציקע האָט צעפלאמט זיך
אפן קונצנמאכערס פאָנעם,
ס'האָבן שפאָרן זיך צעקלונגען
אם די גלאנצנדיקע שטיינער,
און א בייטש פון גראָבן לעדער
האָט געפֿעלט אינ זייער לאפּעס;
און עס האָבן זיך באוויזן

גרויסע מאכנעס הענט געשמידטע,
טיס אינ קייטנ, שרעק אינ אויגן,
אונ געבראכט האָט מענ די מאכנעס
אפ די פלעצער זי בערלינער.

ס'האָבנ זיכ צעפויקט די פויקן,
ס'האָבנ זיכ צעשויםט די שייטערס,
ס'האָבנ קלאָלעס זיכ געטרואָגן,
אונ געשליידערט האָט מענ מענטשן
אינ דעם פֿייערדיקן אָפּגרונט,
אינ דעם וויענדיקן פֿייער.

אוראָמ-ייצכאָק הייבט אָן שרייען:
— דאָס איז זייער לאנג געווען שוין;
וועסט דעם אלטן טאָרקוועמאדאָ
סצוויסן ניט איבערשטייגן.
ווייל ער איז געווען דער גרעסטער
מייסטער אפ אוינע קונגן.

ווערט צערייצט דער קונצנמאכער,
וואָס דער אינגעשפארטער זאָקן
האלט דעם אלטן טאָרקוועמאדאָ
פארן גרעסטן אינקווייטאָר
אונ דער גרויסער קונצנמאכער
איז בא יענעם בלוין א טאלמיד...

פול מיט בלוט ווערן די אויגן
באמ בערלינער קונצנמאכער:
— גוט! — האָט ער געזאָגט מיט סינע, —
איכ וועל אייך אוינט באווייזן,
וואָס געכאָלעמט האָט זיכ קיינעם,
איכ וועל אייך אוינט באווייזן,
וואָס וועט אלע איבעראשן.

און דער אקטאָר אַט דער אלטער
וועט זיך מוזן אונטערגעבן.

דאָ האָט ער אזוי געשרייען,
דער בערלינער קונצנמאכער,
אז דער רייך איז רויט געוואָרן
פונעם בלוט און פון דער בושע,
וואָס האָט זיך פון אלע ווינקלעך
אַפגעשפיגלט אין די שטרעמען:
— אלע יידן זאָל מען היינט נאָך
אפּ בערלינער פּלעצער הענגען!

דאָ האָט אונדזער אוראַמ-יִצחק
מיטן קאָפּ געטאַן אַ שאַקל,
מיט דער האנט אַ ווייז געגעבן
אפּן הימל אפּן גרויען,
ווי ער וואָלט די ערד און הימל
אופגערופּן ווי די איידעם,
און זיין קאָל דאַס אויסגעלאָשנס
האַט געקלונגען שטאַלץ און ערנסט:

— ביסט אַ גרויסער קונצנמאכער,
ביסט אַ ריזיקער דערפּינדער,
און איך קני פאר דייןע נייסן.
בענעגייע צו די יידן
האַסטו צוגעטראכט אזעלכס,
אז עס מעג באַ דיר זיך לערנען
דער באַרימטער יידן-פּרעסער
מיטן אלטן נאָמען פארע,
הייצט דארפּ באַ דיר אין הרובע
אזא יידן-פּיינט ווי האַמאַן,
און דער פּיינער פּורישקעוויטש
איז אקעגן דיר אַ הינטל. —

קוועלט דער קלוגער קונצנמאכער
און ער זאגט: ער קאָן נאָך בעסער.
אימ באַרויקט אַווראַם-ײַצכאַק,
אז דאָס בעסער האָט קיינ שיר ניט...

אפּ בערלינער שוואַרצע מאַרקן
פלאַקערן די גראָבע בענדער,
ײַדן שיסט מען אינ די גאַסן,
שלעסער הענגען אפּ די מיילער,
גראַטעס קוקן פון די הייזער,
הונגער קוקט פון אלע ווינקלען.
דער בערלינער קונצנמאכער
װײַזט נאָך אלץ די גרויסע קונצן,
און דער גרינער אַווראַם-ײַצכאַק
בלאָנקעט אלץ איבער די גאַסן,
(ווי אַ גאַסט פון ווייטע טקופּעס,
ווי אַ גרוס פון אלטע צײַטן,
ווי אַ צײַכן פון אַ שײַוועט,
וואָס זײַן כאַכמע ברענגט אימ לײַדן,
וואָס זײַן שטאַרקײַט איז זײַן שוואַכקײַט,
וואָס זײַן אײַנגעשפּאַרטער עמעס
ברענט אפּ שײַטערס און דערברענט ניט,
זינקט אינ יאַמען און פאַרזינקט ניט...
שוועבט דער אלטער אַווראַם-ײַצכאַק,
און באַנאכט פון שטומע טפּיסעס,
דורכ געקלאַנג פון שווערע קײַטן
ווערטער פּײַערדיקע הערט ער:
— אַווראַם-ײַצכאַק, אַווראַם-ײַצכאַק,
האַסט אַ טאַעס אינ דײַן כעזשבן:
נײַסן גרויסע, איבערנײַסן,
האַט די ערד שוין לאַנג געבאַרן,

פונ דער גרויסער ערד א זעקסטל
איז אינגאנצן שוין געענדערט,
אונד עס קומען שוין די יאָרן
פונ דער גרויסער ערד-באננינגו

דאָרט, ווו קונצנמאכערס הערשן,
ווו דער לעצ איז דער אנטדעקער,
ווו דער פיורער איז א גאזלען,
דער פעלדפעבל — א פילאָסאָפּ,
איז די אַרבעט נישט קיין גרינגע,
אונד דערצו איז נאָכ דיין ריזע
שוין געוואָרן עטוואָס קאליע.
ס'איז א טאָעס גאָר די מיניסע,
אז דער פאָסעק איז א פאָסעק,
אויב ער האָט א באָרד א לאנגע...

ווען די נאכט איז אויסגעגאנגען,
האָט דער גרויסער טאָג פארלאָשן
אלע שפורן פונעם אלטן
אוראָמ-ייצכאָק דעם פילאָסאָפּ.
ווו ער האָט זיין סאָפּ געפונען,
קאָן איצט קיינער נישט דערציילן.
צי די טמיסע האָט באהאלטן
אָט דעם זאָקן שוין אפּ שטענדיק,
צי א שניטער האָט געסמאליעט
זינע זקיינישע געדאנקען,
צי דער ריין האָט אינ די כוואליעס
אימ אפּ אייביק אינגעשלונגען...

נאָר באנאכט אפּ פוסטע פלעצער
ווערן אומרויק די שעכטער,
אונד עס היכט אונטער די הימען
ווי אן אורטייל זיין געלעכטער...

הערט מיכ, ברידער!

ברידער מײַנע, הערט מיכ, ברידער,
זאלן וואכ זײַן הארצ און אויער,
כ׳שרײַ פון טאלג ווי און טרויער,
ווי די שווארצע אומקום-לידער
זינגט דער טויט.

אינ טאָג אינ יענעם
כ׳האָב אפּ בערג פון וויי און ווינדן
שרײַ פארזוכט דעם טאמ פון גענעם.
פון מײַן אויג וועט ניט פארשווינדן,
ניט אנטלויפן, ניט אנטריינען,
ס׳וועלן ווינטן ניט צעווייען, —
כ׳האָב געווען, אפּ פעלדער גרינע
ליגט א קינד צעהאקט אפצווייען,
ליגט און קוקט מיט טויטע אויגן,
ליגט מיט הענטלעך אויסגעצויגן...

ברידער מײַנע! זײַט איר בלינד דען?
איז דאָס קינד ניט אײַער קינד דען?

כ׳האָב געהערט אינ שאַען פּרײַע,
ווי געסקריפעט האָט א טלעך
און געוויגט א יונג א קאלטן,
נאָר די הענט, ווי גרייט צום רודער,
אינ דער לופט האָט ער געהאלטן;
איז דער יונג ניט אײַער ברודער?

אפּ א טײַכ אינ אש אינ גרויען
און אינ ווייטעק און ביזויען,
כ׳האָב געווען א פרוי אפּ שטראַמען,
אָפּגעזונדערט פון איר נאָמען,
איז דאָס פייגע? איז דאָס עכטער?
איז דאָס מיידל ניט דײַן שוועכטער?

ברידער מײנע! ווער וועט זאָלן?
פון דעם בלוט, וואָס שטראַמט אָן אומהער.
ווערט זי גאַנצע ערד געשוואָלן,
פון דעם בלוט, וואָס שטראַמט אָן אומהער,
ווערן טײכנ פון די טאָלן.

קאַנסטו קוקן אינ די אויגן
פון דיין ווייב און קינדער דייןע
און ניט רויט ווערן פון בושע?
ברענט און בראָט דיכ ניט די טײנע
פון די שוועסטער די געשענדטע
און באשמוצטע דורכ די שעכטער,
פון געקוילעטע, פארברענטע
זיידעס, טאטעס, זינ און טעכטער?
כ'האָב געזען: אינ טויטן קאָרן

אפ די שיידוועגן פארלאָרן
אזא גוטע אלטע מאמע,
אירע קנייטשן אפן שטערן
זײנען קענטלעך דיר מיסטאמע?
אָט די מוטערלעכע אויגן
זײנען קענטלעך דיר מיסטאמע?
אויב ניט זי האָט דיכ געזויגן,
האָט א צווייטע דיכ געזויגן,
איז די פרוי דען ניט דיין מאמע?

ברידער מײנע! לאָמיר שווערן
בא דער מאמעס רײנע טרערן,
בא די קינדער אינ די וויגן,
בא די זילבער-בערד פון אָוועס,
בא די מייסימ אינ די ראָוועס:
אָדער פארן אָדער זיגן!

1943

אפסניי

עס רוענ די שווערדן; עס רוישט ניט דער בלץ,
און ס'זעצט פון די פעלדער די בליונג אפסניי.

ס'איז לויטער און טרויעריק-רויק די הייב,
און ס'גייט פון די קוימענס א רויקער רויכ...

אינ יארנ נאָכ ליגנ די שפורג פון קריג —
א רָד פון אב אווטאָ, א לידיקע וויג,

אנ איינזאמער שטיוול, א בלאט פון טאנאכ,
בוריאנ אפ קורגאנעס און ביינער א סאכ...

עס טראָגנ נאָכ ווינטנ ארום א געוויינ,
נאָר ס'ווייט שוינ די פאָג פון ניצאָכנ באמ ריינ.

פארביי איז דער אומגליק דער גרויסער, פארביי...

און ווער ס'האָט א סעדל געהאט אינ וואָלינ,
האָט ווידער דאָס סעדל, ס'איז נאָכאמאָל גרינ.

און ווער ס'האָט אינ האָמעל א כאטע געהאט,
לעבט ווידער אינ כאטע לעהאכעס דעם קאט.

און ווער ס'האָט אינ אומאנ א דעכל פארמאָגט,
האָט פון סאמארקאנד אוש אהינצו געיאָגט.

און ווער ס'האָט אינ קאָוונע א ווינקל פארלאָזט,
האָט אוש פון טאשקענט זיכ אהינצו געלאָזט...

פארביי איז דער אומגליק דער גרויסער, פארביי,

און ס'בענקענ די פעלדער נאָכ זאנגענ אפסניי,
און ס'בענקענ די שטעט נאָכ געזאנגענ אפסניי.

און טײַענקענע די טײַכנ נאָכ בריקנ אפּסנײַ,
און טײַילט זיכ די הערצער דערקוויקנ אפּסנײַ

מיט פּריילעכע קינדער, וואָס לאכנ אפּסנײַ
און שטיפּנ אפּ זוניקע שליאכנ אפּסנײַ...

עס לויכט שוינ א שמיכל, און סײַקלינגוט שוינ א שפּאס,
און סײַשפּילט שוינ א פּידל אפּ פּערעצעס גאס...

נאָר סײַטאָר ניט פּארישווינדנ די נעכטיקע פּינ
אינ ביליקע טײַכלעכ פּונ ווערטלעכ און וויינ...

אינ קלייניטשקע ווונטשנ פּונ לעבנ מיט טאָלק,
א מענטש איז א מענטש, און א פּאָלק איז א פּאָלק!

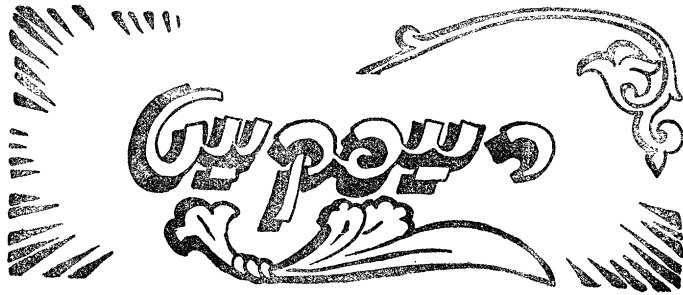
איז לאָמיר א וועק טאָג די קרעפטנ אפּסנײַ,
די אלטקײט מיט יונגקײט באהעפטנ אפּסנײַ.

פּונ כּורוועס א הייב טאָג געבייענ אפּ: נײַ,
די כּאָרעווע וועגנ באנייענ אפּסנײַ.

פּארטריבנ פּונ זיכ אלע מוירעס אפּסנײַ,
און ציענ דעם פּאָדעם פּונ דוירעס אפּסנײַ.

אינ נאכעס, וואָס קומט אונדז אנטקעגנ אפּסנײַ,
אינ פּריינטשאפט, וואָס ווארט אפּ די וועגנ אפּסנײַ,

און הוידענ די קינדער אינ וויגנ אפּסנײַ,
און לעבנ, און קעמפּנ, און זיגנ אפּסנײַ.

איך בין א גוואר

וויפל טויט בלאַנקען אומ באַ מיינע שוועלן,
און יעדער פון זיי בין איך, דער בידנער מענטש, געפעלן,
און יעדערער קוקט שטיל אריין צו מיר אין מיר
און שרייט: צו מיר! צו מיר! צו מיר!

איינער פאטשט מיט פליגל אין די שויבן
און וויל באַ מיר מיינן ביסל כּיעס רויבן,
דעם פארגעניגן דורכשפאנען די גאס,
א בייגל אופעסן און אָפּלאָזן אַ שפּאַס...

א צווייטער ווינקט צו מיר פון קאלטע ביקסן-רערן,
און לאכט פון מיינע קיילעכדיקע טרערן,
און לויפט מיר נאָך און זוכט מיך שטילערהייט
אזעקעמען באַ מיר דאָס קאפּל גרויע פרייד.

דאָס קאָפּל פּרייד פּונ ריזסן פּרישע פּלוימען,
פּונ קוקן אפּן רויכ, וואָס גייט פּונ קוימען,
פּונ קוקן אפּ א שטיין, וואָס גייט צו גרונט,
פּונ הערן, ווי עס בילט א גוטער הונט.

דער דריטער ליארעמט מיט זיין אייזן מיט זיין גרויען
און הערט ניט אופ צו דונערן און וויען,
און ווו ער נעכטיקט נאָר און ווו ער טאָגט,
זוכט ער מיינע מידע ביינער מישיינסגעזאָגט...

ער מיינט, אז ס'איז א טייערע מעציע!
און איך, דער נעפעש מיט דער שוואכער ריע,
האלט אויס די שלאכט מיט אלע טויטן נאָכאנאנד,
וואָס טרעטן אָפּ דערווייץ פּונ מיר אינ טיפּן הינטערלאנד...

מיין גרעסטער סוינע איז געווען די מאָרעשכוידע,
כ'האָב זי באזיגט, איז וואָס זשע האָב איך מוירע?
דער טויט איז גאָרניט! שרעקלעך איז זי שרעק,
וואָס כאפט א מענטש און מאכט פּונ אימ א שנעק.

איך גיי אנטקעגן אלע טויטן אָן א פּאנצער,
און אלע טאָג באטאפּ איך זיך: איך בין א גאנצער
איך לעב און אָטעם, כ'שעלט און בענטש,
איך בין א גוואר, איך בין א בידנער מענטש!

זייגערמאכערס

בא לאנגע טישן זיצן זיי און קוקן אינ די לויטערע שפאקטיוון,
זיי זוכן אינ די שטומע, געלע, קליינע רעדעלעך א סאָד,
און ס'גייט די צייט דורך בארג-שפיצן, דורך פעלדער און דורך ריוון,
פארבן די נידעריקע פענצטערלעך פון דאָרפ, פארבן
די הויכע פענצטער פון דער שטאָט...

זי גייט, די צייט. געמאָסטן, און געזיכערט, און געלאסן
איז איר באוועגונג, און איר שווינגן, און איר זיגן, און איר טראָט,
די זייגערמאכערס קוקן זעלטן אפ די געסלעך, אפ די גאסן;
זיי זוכן אינ די שטומע, געלע, קליינע רעדעלעך א סאָד...

זיי זיצן אומעטום, ווי ס'וואָלטן קאלטע קינסטלער זיי באזעצט אפ שילדן,
עס גליווערט זייער בליק אפ דעם פארשטויבטן ציפערבלאט.
ווער קען ניט אָט דעם בליק, דעם שטרענגן און דעם מילדן,
ווער קען ניט אָט דאָס אויג, וואָס קוקט יאָרהונדערטער
אינעם שפאקטיוו און איז נאָך אלץ ניט זאט.

די זייגערס שטייען אָפ, זיי לויפן, ס'טרעפט, זיי גייען ריכטיק,
די וויזערס דרייען זיך ווי שטענדיק שטיל,
און ס'טרעפט, זיי טראָגן זיך פארשייט,

די וויזערס דרייען זיך, און דאָס איז זייער וויכטיק,
עס דרייען זיך די שטומע, געלע, קליינע רעדעלעך פון צייט...

אינ גרויסע שטעט בא לויטערע פירקאנטיקע וויטרינעס
און ערגעץ ווייט בא שטיבלעך נידעריק באמ סאמע שליאכ
צעגיסן זיך די זעלביקע קרישטאָלענע באגינענס,
די זון די זעלבע שטייט א יונגע אפ דער וואכ.

איינ זון איז דאָ, איינ ערד און שטערן, ווי די פערל,
די זייגערמאכערס קוקן אפ די זייגערס, און מע ווייסט,
זיי זינען קיילעכדיק, ווי אָט די זון, די ערד, די שטערן,
איז עפשער דאָס בא זיי אינ לאנגע, זומערדיקע טעג א טרייסט?

און עפשער דארפן זיי קיינ טרייסט ניט. מ'איז צופרידן.
און דאָס איז עפשער טאָקע זייער טרויעריקע פרייד,
וואָס אָט די צייט קאָן ניט נאָר רוישן, ניט נאָר פליען, ניט נאָר זינדן,
נאָר דורך די פינגער זייערע און דורך די דינע שטיקלעך מעש
זיך רוקן שטילערהייט?

ס'איז זיי אליין באשערט טאָג-טעגלעך נאָכשפירן, ווי רעגעס יאָגן,
די זייגערמאכערס ווייסן גוט דעם סאָך פונג לאנגזאם און געשווינד.
אָט האָט מען ערשט פונג העכסטן שטאָק א בארמינען אראָפגעטראָגן,
אינ ערגעץ שרייט שוין אפ אן אנדער שטאָק א ניי-געבוירן קינד.

ווער זאָגט, אז אלע זייגערס זינען גלייך? צו אלדי רוכעס!
פונג איינעם יאָגט מיט היץ, פונג צווייטן — מיט א מוירעדיקער קעלט.
ס'קלינגט איינער — צוועלף — דעם אונטערגאנג פונג וועלטן און מעלרכעס,
א צווייטער קלינגט די זעלבע צוועלף — דעם אופגאנג פונג א וועלט...

און זיי, די זייגערמאכערס, פרייען זיך, ווען זייגערס גייען ריכטיק,
די קליינע שטיקלעך מעש זיי גיבן אָפ די לעבנס זייערע,
די הערצער און דאָס בלוט,

די ווייזערס דרייען זיך, און דאָס איז זייער וויכטיק,
עס דרייען זיך די רעדעלעך פונג צייט, און דאָס איז זייער גוט!

צו מײַן טאַכטער

צעכניט ניט דיין יוגנט אפ קליינגעלט,
צעביטן — פארפאלן, מײַן קינד.
און זעסטו, א שלענגל זיכ שלענגלט, —
צעטרעט דאָס, מײַן טאַכטער, געשווינד!

דאָס קליינגעלט איז פּע, עס איז ביליק,
האלט טײַער דיין מיידלשן גאנג,
געדענק אינ דיין איינציקן פּרילינג:
א שלענגל קאַן ווערן א שלאנג!

כ׳בין ניט אזוי אלט, ווי דערפארן,
כ׳בין ניט אזוי קלוג, ווי געניט,
א גאנצע ארמיי מיט געפארן
שוינ טשאטעוועג נאָך דינע טריט...

האלט הויכ דאָס באצעפלטע קעפל
אינ קינדערשע ווינטלעך געפרישט,
זאָלסטו וויסן, אז רייכקייט איז נעפל,
אז קאָוועד איז גאַרנישט מיט נישט...

איז זיי ניט צעשטרייט, ניט צעברעקלט,
ס׳איז פעסטקײַט דאָס טרייסטע געווער,
און ווייס: יעדער מענטש האָט זײַן פעקל,
און ס׳מאכט זיכ אמאָל, אז ס׳איז שווער.

מיט רייפקייט ווערט רייכער דיין האנט שוינ,
עס לייגט זיכ א קנייטש אפ דיין ברעם,
ניט בעטל באמ לעבן, ניט קליאנטשע,
נאָר קומ, ווי א גלייכע, און נעם!

באהיט מיכ, גאָט!

זאָל שווינגן דער, וואָס האָט ניט וואָס צו זאָגן,
ווער ס'האָט פֿון לאנג פארגעסן שוין זיין ברעג,
בא וועמען ס'איז די ליד א סקריפנדיקער וואָגן,
וואָס איז אפֿ אלע וועגן שוין געווען...

זאָל שווינגן דער, וואָס האָט זיך אויסגעליידיקט
און גרינג איז אימ ווי יעדן פֿוסטן זאנג,
אויב איינער זינגט — גייט ער ארום באליידיקט,
אויב איינער גייט — געפעלט אימ ניט דער גאנג...

זאָל שווינגן דער, וואָס האָט זיין וואָרט פארלאָרן
און זוכט עס ניט. ער מיינט, אז ס'ליגט אינ טאש.
ער זעט אפֿ אלע וועגן נאָר דעם דאָרן,
און ניט דאָס פֿייער זעט ער, נאָר דעם אש.

זאָל שווינגן דער, וואָס האלט די אויגן זייער
צו קוקן אינ די שפיגלען נאָר אפֿ זיך,
אימ רירט קיין יאָמטעוו ניט, אימ רירט קיין פֿיין ניט,
די ערד איז אימ נאָר א פֿאָר ענגע שייך...

באהיט מיכ, גאָט, פֿון אָט דער שטראָפֿ דער גרעסטער —
פֿון שטומ און טויט זיין לעבעדיקערהייט.
א דאנק דיר, ליד, א דאנק, געטרניע שוועסטער,
דו האָסט אינ אלע שלאכטן מיכ באגלייט!

אן אלטער ניגון

אן אלטער ניגון גייט מיר נאָכ פּוסטריט,
איכ ווייס ניט, צי מ'האָט אימ אַמאָל געוונגען,
צי ס'איז אַ שאַטן פּונ אַ ליבע-ליד,
וואָס האָט באַ איר געבורט שוין אָפּגעקלונגען.
איכ ווייס ניט, צי דער ניגון האָט געשוועבט
אינ אופשטאנדן פּונ קנעכט קעגן באַצווינגער,
עס זאָגט מיר נאָר מײַן האַרצ: ער האָט געלעבט,
ער האָט געטראַגן זיכ אַ פּריילעכער, אַ גרינגער...
ער האָט געטראַגן זיכ פּונ מויל צו מויל,
פּונ דאָר צו דאָר געפּלויגן ווי אַם פּליגל,
און ווען דעם טאַטן האָט אַוועקגעלייגט אַ קויל,
האָט ער געוואַרט שוין באַ דעם זונס פּאַרוואָלקנט וויגל...
און עפּשער האָט דער זון אַם שײַטערס פּונ מאַדריד
אַמאָל נאָכ, גאָר אַמאָל אַ ליד אזא פּאַרלאָרן,
דאָס פּייער האָט פּאַרברענט די ווערטער פּונ דער ליד,
דער ניגון האָט געוואַנדערט דורכ די יאָרן,
און ווי אַ שטומער יאַסעם האָט ער שטיל
געזיט די קלאַנגען זײַנע מיט אַ ציטער,
אַמאָל גענעכטיקט לעם אַ דרעמלענדיקער מיל,
אַמאָל געטאַגט אַם ליפּן פּונ די שניטער...
אן אלטער ניגון גייט מיר נאָכ פּוסטריט,
ער ווינט מיט מיר שוין באלד אַ גאַנצן זומער,
ער האָט קײַן ווערטער ניט צו ווערן נאָכאַמאָל אַ ליד,
ער שווימט צו טויערן פּונ אײַביקײַט אַ שטומער...
און ווען ער פּליט אַמאָל פּונ מיר אַוועק,
דערזע איכ אימ אַם נאָדלען שטערנדיקע הענגען.
כ'הייב אַפּ מײַן קאָפּ, די הענט צו אימ איכ שטרעק
און בעט אַ גרוס פּונ מיר מײַן אוריניקל ברענגען...

עס טרעפט אמאָל

עס טרעפט אמאָל, איך גיי שפאצירן,
זיך זומער-טאָג האָט שטיל דערברענט,
עס גייט א ווארעמקייט פונ טירן.
עס דוכט, זי רייסט זיך פונ די ווענט...

איך וויל איך איר זיך שווענקען, באַדן,
מיך פרישט די ווארעמקייט ווי טוי,
נאָר מענטשן שליסן שוין די לאַדן,
און העלע שויבן ווערן גרוי...

און ס'ווערט מיין טראַט דאן א פארשווערטער,
איך האָב די שויבן ניט דערקענט,
איך בענק נאָך זומערדיקע ווערטער,
איך בענק נאָך ברידערלעכע הענט...

איך בענק נאָך מוטערלעכע אויגן,
וואָס שליסן זיך ניט אויך באנאכט,
נאָר מ'האָט די פאָרהאנגען פארצויגן
און מ'האָט די לאַדן שוין פארמאכט...

עס טרעפט אמאָל, איך גיי שפאצירן,
און ס'ווילט זיך בעטן: גוטע לייט,
פארשליסט ניט אזוי פרי די טירן,
פארמאכט די לאַדן ניט... האָט צייט!

אינ אן אלטן וואלד

דאָ איז די צײַט אינ יעדן שטאנג פארקארבט,
דאָ איז די צײַט אינ יעדן שטאמ פארשניטן.
א בוים לעבט אָפּ זײַן שטיקל וועלט און שטארבט,
נאָר ס'לעבט דער וואלד, ער האָט זיך ניט געביטן!

א שטורעם קומט און שינדט פונ בוים די הויט,
אלייען לאנגע בלייבן אָפּגעשוונדן.
עס טוט א שמעק מיט אומקום און מיט טויט,
נאָר ס'קומט די צײַט און היילט זיי אויס, די ווונדן.

א פֿייער שוימט און צינדט די גרינע וועלט,
ס'איז שווער דעם וואלד פונ פֿייער זיך פארהיטן,
ער ליידט פונ פלאם, פונ פלאמענדיקער קעלט,
נאָר ס'לעבט דער וואלד, ער האָט זיך ניט געביטן...

עס טרעפט אמאָל, ווען ס'קלינגען ווייטע העק,
דאן שטייט דער וואלד אינ רוקײַט פארטרויערט,
און ווי א שטילע פארע גייט די שרעק
פונ זײַן צעטריקנטן, צעברשעוועטן ריערד...

ווען ס'קומט די עלטער צו א בוים, איז קלאָר:
דאן נעמט דער בוים מיט געלע בלעטער שיטן,
נאָר ס'שפארט פונ דר'ערד א יונגער גרינער דאָר —
עס לעבט דער וואלד, ער האָט זיך ניט געביטן.

א וואָרט אזא

א דאנק דיר, הייב: דו זונסט מיכ און דו שטערנסט,
דו שיקסט מיר שיין באטאָג און אויב באנאכט,
דיר איז באוויסט מיין ליכטזיג און מיין ערנסט
און אויב מיין קרענק, פאר קיינעם ניט געדאכט...

די גוטע קרענק, די גאלדענע, די אלטע,
זי לאָזט ניט רוען מיכ, זי טרייבט מיכ פונעם אָרט,
און כּיפּלי צו דיר, מיין הייב מיין פלאמיק-קאלטע,
און זוכ בא דיר דאָס ניט געזאָגטע וואָרט.

דאָס וואָרט, וואָס האָט אפּ ליפּן בלויז געפלאטערט
און ווייסט נאָכ ניט דעם אָנרייך פּונ פּאפּיר,
דאָס וואָרט, וואָס ווערט פּונ וואנזערניש ניט זאטער,
דאָס אומשולדיקע וואָרט, וואָס ווארט אפּ גיר...

דאָס זויבערע, דאָס גליקלעכע, דאָס שלאנקע,
וואָס ווייסט נאָכ ניט קיינ קלאָלעס און קיינ לויב,
וואָס האָט נאָכ ניט געטאנצט בא קיינ שאומאנקע
און האָט נאָכ ניט געוואלגערט זיכ אינ שטויב...

איכ פלי צו דיר, מיין הייב מיין אויסגעבלייטע,
איכ פלי מיט ווונדער-נעצן פונ מיין בליק,
נאָר ס'טרעפט: מיט פוסטע נעצן, ווי א שויטע,
קער איכ זיכ אומ אהיימ צו זיכ צוריק...

איכ ביג צו דיר ניט איינ מאָל שויג געפלוויגן,
און כּווייס, וועג כּווע, וועג נעצן זינען פוסט,
אז שולדיק איז דער גלייכגילט אינ די אויגן
און שולדיק איז דאָס פּרעסטל אינ דער ברוסט...

איך הייב זיך אופ, מיין הייב מיין ווונדערבארע,
איך פלי אינ דיין געדיכטעניש אריין,
כ'פארווארפ מיין נעצ אינ דינע וואנדער-כמארעס,
מיין הייב, מיין טיפ, מיין אומזיג אונ מיין זיין!

אונ עס אנטפלעקנ זיך די קלאַרסטע ברונעמס,
איך שטיי אונטער דיין בלויקייט אונ איך שעפ,
א וואָרט אזא, וואָס מ'האַט נאָכ ניט געפונענ,
אן אוראלטס אונ א יונגס, ווי אָט דער סטעפ.

אינ רעגעס פון צאר

די רו און דער שטורעם זינען שכינימ בא מיר,
און איכ וויינ אינמיטן.

ס'איז אָפּן מיין טיר,

און איכ לעב מיט די שכינימ, ווי אנדערע צוויי,
נאָר די רו וויל ניט ליידן מיין יובל-געשריי,
און דער שטורעם פארטראָגט ניט די שטילקייט אינ מיר,
איז וואָס קאָן איכ העלפּן? פארשפאר איכ די טיר.
די רו און דער שטורעם —

איכ וויינ אינ דער מיט.

באשערט איז אונדז לעבן אזוי זאלבעדריט...

דאָס גליק און דער אומגליק שפאנען שטענדיק באנאנד,
און איכ בין אינמיטן.

איכ הענג אפן ראנד,

אפן ראנד פונעם אומגליק, אפן ראנד פונעם גליק,
איכ הענג, ווי עס הענגט א צעבראָכענער בריק,
ווי א פויגל אָן פליגל, וואָס הענגט אפ א בוימ,
איכ הענג, ווי א וואָלקן אינ מיטדער פון רוימ...

און ס'איז גוט, און ס'איז שלעכט, און ס'איז גרינג, און ס'איז שווער,
און מיין גלויבן, וואָס כ'האָב, איז דאָס שטארקסטע געווער,
נאָר ווער איכ א זון אפ א ווייל,
קומט די נאכט,

און ווער איכ א שטערן, פאר קיינעם געדאכט,
נעמט שאריען אפ טאָג, און עס קלאָרט, און עס בלויט,
און איכ הענג אינ דער מיט צווישן לעבן און טויט,
ווי א בליצ אפ א וואָלקן, ווי א שטראל אפ א פלויט,
און דער צאר איז מיין זאלצ, און דער גלויבן — מיין ברויט.

אָוונט

אפּן גאַנצק זיצט דער טרויער
מיט אַ שפּיזל אפּן אויער,
מיט אַ זאָק אינ אלטער האַנט,
ווינט וויינעג אינ די רינאוועס,
אונ דער אָוונט וועבט זיין שפּינוועבט
אפּ די הימלעג פּונ מיינ קאַנט.

אומדערווארטעט ווי אַ דונער,
יעדן אָוונט, וועגן די זונ נאָר
פאלט אַ מידע אינ דעם גראָן,
גיט פּונ שטוב ארויס דער טרויער
מיטן שפּיזל אפּן אויער
אונ ער וועבט דאָרט — ווער ווייסט וואָס?

עפּשער וועבט ער דאָרט אַ מייסע
וועגן מויערס הויכע, ווייסע
מיט געשניצטע מירמל-טרעפּ,
וואָס די צייט האָט פּאַרפּאַראָשעט,
עפּשער וועבט ער שפּינוועבס פּאַשעט,
ווי דער אָוונט אינעם סטעפּ...

עפּשער וועבט ער גאָר אַצינדער
שלעכטע בסורעס פּאַר די קינדער,
זייער טאַטע לעבט ניט מער,
אונ עס טרייסלט שוין אַ בוימ אימ,
אונ זיי זינעגן שוין יעסוימימ,
וועלכע קומעגן אָן אהער.

קומט כּונ ערגעצ אַ לוי-יוצלעכ,
קוקט ער גאָר ניט אפּ די פּיצלעכ,

צו די קינדער גיט א היק:
— היי, וואָס איז דאָס פאר א היילעכ! —
און באפוילט זיי ווערן פריילעכ,
פריילעכ, שמיילעכ, מיילעכ פיק.

און דער טרויער פאָלגט ניט קיינעם,
דער לוי-יוצלעכ ברעכט די ציינ אימ,
כאפט ארויס א דייטשע שווערד —
און דער טרויער ליגט געקוילעט
מיט די קינדער קעגן מוילעד,
וואָס באהאלט זיכ פון דער ערד.

צו א טאָטערן

ס'איז זעמלט פלאמ, אונ רויכ, אונ קריג געווען,
בלויז בליי געווען איז מיין פארמעג,
די צייט פלעגט כמארעלעכ פארסטריגעווען
מיט בייזע רויכלעך פונ געשלעג...

בא יאמען שוימיקע, פארמעוועטע,
מיט שיפלעך קראנקע אפן ברעג
זיינען געפלויגן טעג צערעוועטע,
מיט העלדזער אָנגעפילט מיט שרעק...

דער שוימ באמ ברעג, ווי שעפטלעך קלאָר-ווייסע,
ווי דולע ציגן אינ א טאָל,
אונ דו, א בריווע אונ א באַרוועסע,
האָסט מיכ באגעגנט אלע מאָל,

ווי ס'וואָלט קיין פלאמ, קיין רויכ, קיין קריג געווען,
קיין מינדסטער סימען פונ קיין שלאכט,
ביסט אלע טאָג בא מיר גאנצפרי געווען
אונ מילכ א קריגעלע געבראכט...

געשריגן האָט אפ דיר דיין פאָטער שוינ,
געשראָקן האָסטו זיכ פאר מיר,
אינ דייןע אייגעלעך די טאָטערשע
האָט זיכ געשפיגלט דער אינזשיר...

דו ביסט צו מיר מיט גרינעם פעלד געגאנ,
די זונ האָט מער נאָכ דיכ געברוינט,
איכ בין נאָכ דאן אינ א שינעל געגאנ,
אינ א זעמליאנקע כ'האָב געווינט...

כ'פלעג איבער אלע פעלדזן קלעטערן,
איר זאָלט ניט לעבן ווי די קנעכט...
דו זאָסט: א דאנק פאר פרייע שעטעכנ,
איכ זאָג: א דאנק פאר קרימער נעכט...

ווי דאָס גראָז

ווי דאָס גראָז וויל איכ וואקסן אפ דר'ערד,
אזוי פריש און פארשפרייט,
ווי דאָס גראָז אפ דער פעלדיקער ברייט
וויל איכ וואקסן אפ דר'ערד,
אזוי יונג און פארמערט
ווי דאָס גראָז וויל איכ וואקסן אפ דר'ערד!

ווי דאָס גראָז וויל איכ שעפן די זאפט
פונ דער ערדישער ברוסט,
צו די הייכנ זיכ ציען פארגאפט
מיט א קינדערשער לוסט...
פונ דער ערדישער ברוסט
ווי דאָס גראָז וויל איכ טרינקען די זאפט...

ווי דאָס גראָז אינ א דאָרפישן סאָד
וויל איכ זיין, וויל איכ זיין,
ווי דאָס גראָז, וואָס ברענגט פרישקייט דער שטאָט
און זאפט ברענגט ארײַן,
ווי דאָס גראָז וויל איכ זיין
אפן באַרג, אינעם פארק, אינעם סאָד...

ווי דאָס גראָז אינ די טיפן פון יאמ,
בא די ברעגן פון טײַכ,
כ'מעג אויכ וויסן פון וועלקן דעם טאמ,
נאָר מיט פריילינג באגלייכ
אופגיין מונטער און רײַכ
פון דער ערד צו דעם זוניקן פלאמ.

איכ וויל זײַן
 ווי דאָס גראָז פֿונ דער וועלט
 וויל איכ זײַן,
 מיטן היימישן וווקס, מיטן היימלאָזן וועלק
 ווי דאָס גראָז פֿונ דער וועלט
 וויל איכ זײַן,
 נאָר ניט ווי דאָס גראָז
 פֿונ בעסאלמענשן פעלד,
 וואָס וואַקסט פֿונ די בערד
 אונ וואָס ווערט
 פֿונ פֿארלאַשענע הערצער גענערט.

עפֿיטאפֿיע

ס'האָט יעדער מענטש א טרוימ, וואָס לעבט מיט אימ אינײַנעם,
 אמאָל ווי הייסע פֿרײַנט, אמאָל ווי קאלטע שכײַנימ.
 איינ טרוימ, איינ גרויסער טרוימ באַגלייט מיכ אינ מײַנ גאנג,
 ער לעבט אינ מיר, ווי ס'לעבט מײַנ האַרצ אונ מײַנ געזאנג:
 ווען בלײַבן מיט דער הוילער ערד וועל איכ אליינ נאָר,
 ווען ס'וועט דער ייִדישער בעטוילעם מײַנע אלטע בײַנער
 אופֿנעמען,
 זאָל דער פֿארבײַגייער, באַמערקנדיק מײַנ צאָמ,
 דערזענדיק דאָס גראָז, וואָס הייבט זיך פֿונ מײַנ שטאַמ,
 א זאָג טאָג פֿאר דעם לעבעדיקן ווינט:
 — ער איז געווען אַ מענטש, ער האָט זײַן פֿאַלק געדינט!

קינד־הילט

בינ איכ נאָכ א שנעקל,
רײַט איכ אפ א שטעקל,
אפ מײַנ פּראָסטנ שטעקל רײַט איכ אויס א וועלט,
ס'מעג די בולאנע
זײַנ מײַנ פּערד מעקאנע,
אזא פּערד ווי אונדזערס קויפט מעג ניט פאר געלט!

זע נאָר, ווי עס לויפן
פאניע פענקינס הויפן
שוין פארבײַ דעם קלויסטער מיטן גרינעם פלויט,
אָט איז שוין דאָס געסל,
ווי מײַנ מומע פעטל
גיט מיר אָפט פּאָוידלע, אָנגעשמירט אפ ברויט.

מיט מײַנ פּערדל פּאָר איכ
צו מײַנ פעטער זאָרעכ,
זײַנ באמ פעטער זאָרעכ איז מיר אָפט באשערט,
ציפעט ער זײַנ בערדל,
און ער גלעט מײַנ פּערדל:
— וויפל האָבער, טאכשיט, עסט עס אופ דינ פּערד?

קורצע הייזלעכ טראָג איכ,
און א פּערד פארמאָג איכ,
עסט עס ניט קיין האָבער, קײַט עס ניט קיין היי,
נאָר וועג כ'טו א וואָרן,
וועג איכ הייס דעם פּאָרן,
פליט עס, ווי א מאזיק, טראָגט זיכ עס פאר צוויי.

באָד איכ עס אינ ריטשקע,
קומעג הינט א טיטשקע,
האווקעג אפ די פּערדלעכ, נאָר אפ מײַנעם — ניט,

אויסגעבאָדן — ווייטער,
דאָס בינ איכ דערו רייטער.
— היינא! — אונ מיט שטויבנ ווערט דער וועג פארשיט.

אָנ א זאָטל פליט עס,
אָנ א צוימל ציט עס,
הירושענ האָט עס קיינמאָל קיינער ניט געהערט...
ס'קאָנ גאלאָפ זיכ טראָגן,
ווי א ווינט זיכ יאָגן,
כ'וואָלט עס ניט פארביטן אפּן בעסטן פּערד.

זאָל דער טאטע לאָבן,
קוקן אפּ די שליאָבן,
איכ וועל פאָרן ווייטער, ער וועט גיין צופּוס.
שרייט ער: אָנ קאטאָוועס
מאכ אימ כאַטש פּידקאָוועס,
אָנ פּידקאָוועס לויפט ער — אַי, איז דאָס א סוס!

פלי איכ איצט מיט באַנען,
מיט אַעראַפּלאַנען,
אינעם יאָג פארליר איכ אָפּט מיין עלטער-לאסט,
אונ איכ נעם דאָס שטעקל,
ווער צוריק א שנעקל —
כיינעוודיקע קינדהייט! כ'פאָר צו דיר צוגאסט!

קומט זוכנ דעמ נעכטיקנ טאָג

ראַבויסיי! מע דארפ זיכ ניט זאָרגן,
קומט זוכנ דעמ נעכטיקנ טאָג,
ער איז ניט קיינ היינט, ניט קיינ מאָרגן,
אונ וויגט זיכ מיט אונדז אפ דער וואָג...

די וואָגשאַלנ היידענ זיכ, פאלנ,
אונ ט'וויגט זיכ אינ שאַלנ אינ צוויי
די בענקשאפט נאָכ דעמ, וואָס פארפאלנ,
דער טרויער נאָכ נעכטיקנ וויי...

ראַבויסיי! ס'איז עפשער א ליגנ:
די וואָגשאַלנ וויגנ זיכ ניט,
דאָס הייערט דער טאָג אפ די פליגל
פונ אונדזער צעשפילטנ געמיט...

ער טראָגט זיכ מיט אונדז אפ די שליאכנ,
מיר הערנ זיינ שטילקייט, זיינ יאָג,
אונ וואָס זאָל מיט אונדז זיכ ניט מאכנ,
ער זעט אונדז, דער נעכטיקער טאָג!

איז לאַמיר אימ טאקע געפינענ,
אונ זאָל ער זיכ קערנ צוריק,
אונ לאַמיר אפ ווייטער אויכ שפינענ
אָט דאָס, וואָס געהייסנ האָט גליק

בא אונדז אפ דער ערד דער באַפרייטער;
נאָר וואַלקנס באדעקנ די ערד,
אונ ס'פליענ פארווונדעטע רייטער
אפ דריימאָל פארווונדעטע פערד...

ראבויסני! מע דארפ זיך ניט נארן,
דער נעכטיקער טאָג איז א טרוימ,
זיין נעסט איז א וואלד פונ געפארן,
אינ וואלד— א פארקישעפטער בוימ...

אונ דאָך שטייט ער קלאָר פאר די אויגן
אונ רופט מיט זיין ערדישער פראכט,
ער שטייט ניט געשענדט, ניט געבויגן,
דער טאָג, וואָס ער האָט ניט קיין נאכט.

א כּאָלעמ: ער וויגט זיך אפּ שפיזן,
דער נעכטיקער טאָג, אונ ער ברענט,
איז לאָמיר זיך ווארפן ווי ריזן
מיט צאָרן אונ פלאמ אינ די הענט.

אונ ניט מיט קיין מאבל פון טרערן
אונ ניט מיט קיין יאָמער אונ קלאָג,
מיט באַמבעס אונ ביקסענע רערן
קומט קרוינעג דעם נעכטיקן טאָג!

מײַנ לײַבער

כ׳האָב דיר אויסגענייט א האנטעכ
מיט א רויטנ זוימ,
האָט א רופ געטאָן דאָס לאנד דײַך,
ביסט אוועק, מײַנ טרוימ.

שטיי איך, קוק איך אפ די שליאכנ,
צי מײַנ לײַבער גײט,
נאָר די גרינע ביימער לאכנ,
לאכנ שטילערהײַט.

כ׳האָב דיר אויסגענייט א טיכל
מיט א רויטנ האָב,
זאָגנ אלע, אז אינגליכ
קומט מײַנ לײַבער אָן.

שטיי איך, קוק איך אפ די וועגנ,
צי מײַנ לײַבער רײַט,
טלאָענ רוישנ ווי א רעגנ,
נאָר ס׳איז זייער ווייט.

כ׳האָב א זעקל אופגענייט דיר,
ווארט עס אויך אפ דיר,
און א צימער צוגעגרייט דיר,
ווענטלעך אינ שפאליר.

אלצ איז גרייט פונדײַנעטוועגנ,
קומ זשע, קומ געשווינד,
שטיי איך, ווארט איך בא די ברעגנ,
צי מײַנ לײַבער שווימט.

כ'הָאָב דעמ הויפ מיט זאמד באשאַטנ
אונ דעמ שטויב פארקערט,
זע איכ, ס'פאלט פונ הייב א שאַטנ
אפ מינ גרינער ערד.

פאלט א שאַטנ — גרויער גארעס,
שפרייט זיכ אפנ צוויט,
קוקנ אלע אפ די כמארעס,
ווי מינ ליבער פליט!

לייקע

אויסגעפארבט די בריטשקע, פערדעלעכ מאזיקים,
הינדא! איבער ברייטן שפרייט זיך מיין פארמעג.
און די ווילע ווינטן ווינטשעווען: באגליק אימ,
גוטע גרוסן שיק אימ און א גוטן וועג.

הינדא! און אנטקעגן לויפן מיר די ווייבן,
און דער הימל נייגט זיך, בייגט זיך איבער מיר,
און באקאנטע וועגן קרייצן זיך און קרייצן,
און באקאנטע כמארעס בייטן דעם קאליר.

שמעקט די הייב מיט רעגן, שמעקט די לופט מיט סטעלניק,
לויפן פון באשטאנעס גרינסן איבעם טאָל,
און די זון די שטילע זיצט מיט מיר אין קעלניע,
אירע אלע שפיצלעך ווייס איך פון אמאָל.

אָט איז זי פון אונטן, אָט איז זי פון אויבן,
אָט איז זי שוין ווידער מיט די כמארעס גלייך,
איך די ברייטע פעלדער הוידען זיך די שטויבן,
וויגן זיך די זאנגען — א צעוונטער טייך.

אָט איז שוין דאָס דערפל, אָט איז שוין דאָס בריקל;
ס'לויפן מיר אנטקעגן קינדערלעך פארברוינט,
טוען זיך די געסלעך פריילעך א צעוויקל:
אָט איז שוין דאָס שטיבל, וווּ מיין מיידל ווינט.

כ'פיר פאר איר מאטאָנעס טאקע ניט קיינ פראָסטע,
כ'פיר איר נייע לידער וועגן ערשטן מיין,
און א בריוו פון טאטן, און א גרוס פון מאָסקווע,
און א בינטל ביכער, ערשט פון דרוקערין.

כ'טו א קלאפ אינ טירל, נאָר וואָס שווינגט מען? שטיי נאָר:
— לייקע! עפּן גיכער, עפּן! דאָס בין איכ! —
שטיל איז אינעם שטיבל, ס'עפּנט מיר ניט קיינער,
נאָר דער געלער קאָטער מורקעט אינ דער קיכ...
און דער שוואַרצער ראַבטשיק, און דער בונטער ענדיק,
און דער יונגער לאָשעק מיט דער זעברע-פעל,
און די הויכע הענער, פינקלענדיק און בלענדיק,
לויפּן נאָך די הינער, קרייען לעמ דער שוועל...
כ'שטיי אינמיטן הייפל. וועמען זאָל איכ פּרעגן?
פאר די אויגן מינע שפּרייט זיכ אויס דער סטעפּ,
שטיבלעך, ווי קוואַדראַטן, שטייען באַ די וועג
מיט די רויטע היטלען אפּ די גרויסע קעפּ...
שפּאַן איכ צו די שטיבלעך, קלאפּ איכ אינ די שויבן:
— עפּשער קאָנט איר זאָגן, עפּשער ווייסט דאָ ווער? —
דורכ די פענצטער פּלִיען ווערטער, ווי די טויבן:
— אַ גוט-מאָרגן, יאָסקע! ווען קומטו אהער?
ווי איז איצטער לייקע? נאָר ווער קאָן עס וויסן?
איינער זאָגט, אז לייקע פּאָלעט דעם בוריאַן,
לייקע איז געגאנגען בורעקעס באַגיסן,
לייקע האָט נאָך נעכטן איינגעשפּאַנט דעם שפּאַן...
איינער זאָגט, אַ צווייטער און נאָך אימ אַ דריטער,
און די ווערטער פּלִיען, פּלִיען אָן אַ סאָפּ,
לייקע איז אינ פעלד איצט באַ די אלטע היטער,
לייקע וואַשט די קעלבלעך, לייקע שערט די שאַפּ...
לייקע! לייקע! לייקע! פּליט פּונ אַלע זייטן.
איינער זאָגט — אינ ראַדע, איינער — אינ קאָלוירט,
און דער דריטער שמייכלט... וואָס זאָל עס באַטייטן,
האָט זי מיט אַ צווייטן עפּשער געשפּאַצירט?..

פערדעלעכ מאזיקים! פליט צוריק פונדאנעג,
טראָגט מיכ איבער פעלדער גלייכ אהיים צו מיר.
אפן הארצן פאלן נאכטיקע טומאנעג,
כיקום צוריק אינ שטעטל, טו א קלאפ אינ טיר...

נאָר וואָס זע איכ? ברידער! לייקע לויפט אנטקעגן!
איבער אלע שוועלן טו איכ זיכ א טראָג.
פערדעלעכ מאזיקים! קוקט ניט אפ די וועגן—
איר וועט איצטער מוזן ווארטן ביז פארטאָג!

שימקעס געוויינ

קומט אהיימ דער קליינער שימקע
מיט א ביטערנ געוויינ:

— מאמע, מאמע, קומ אינ דרויסן,
מאמע, מאמע, לאַמיר גיין!

ס'זיינענ פערד דאָרט אָנגעפלויגן,
א מעסוקענער טאבונ,
און זיי טרינקענ אויס דאָס וואסער,
און זיי עסן אופ די זונ.

מ'האָט זי שוין ארומגעביסן,
זע, ווי זי איז נעבעכ קליינ! —
זאָגט די מאמע מיט א שמייכל:
— שימקע טייערער, גיט וויינ!

זינט עס שטייט די וועלט די גרויסע,
טרינקט פונ טייכל דער טאבונ,
און קיינ פערד קאָג גיט דערלאנגענ,
גיט דערלאנגענ צו דער זונ! —

ווען די נאכט האָט אויסגעשפרייט זיכ
אפ דער דרעמלענדיקער ערד,
האָבן פריילעכער געהירזשעט
אינעם טייכ די שווארצע פערד...

קומט אהיימ דער קליינער שימקע
מיט א כליפעניש אהיימ:
— מאמע, לאַמיר, מאמע, גיכער,
מאמע, מאמע, לאַמיר גיין!

מ'האָט די זונ שויג אופגעגעסן,
ס'איז א פינצטערניש — א שרעק,
און די פערד מיט גרויסע פיטקעס
טאָפּטשענ ווידער זיכ באמ ברעג...

זע: זיי זופנ די לעוואָנע
מיט די כוואליעכלעכ באגלייכ,
און זיי שלינגענ איינ די שטערנ,
אלע שטערנ פונעם טייכ!

— וויינ ניט, שימקע, — זאָגט זי מאמע, —
זינט עס ווייסט די וועלט פונ שיינ,
שלינגענ פערד די קלאָרע שטערנ
און זיי שלינגענ זיי ניט איינ!

ס'איז די זונ — א זונ, ווי שטענדיק,
שטערנ שיינענ אפ דער ערד.
און א טייכל איז א טייכל,
און א פערד פארבלייבט א פערד!..

ריווע טוועד

כ'קעג א מיידל, ס'איז א מיידל מיט א נאָמעג ריווע טוועד,
ס'איז א פאָשעט יידיש מיידל — גיט קיינ מיידל, נאָר א שעד,
אויגג — פלוימעג,
צעפ — קאשטאג,
מיט א טענצל
אינעם שפאג.

ווי א גאָרטג, איז זי דאָרטג — נאָר זי פאָרעט זיכ אונ פאָרט,
וואקסג עפל אפ די ביימער, אידע עפל — ערשטער סאָרט,
גאָלע זאפטג,
בעקלעכ — רויט,
מיט א זונ-שייג
אפ דער הויט...

וועג זי טוט דעם בוימ א טרייסל, פאלג פלוימעג אינעם קויש,
אונ די פלוימעג-ביימער רוישג מיט א יאָמטעוודיקג רויש,
פלוימעג — סאמעט,
לופטיק-זיס,
פאלג פלינק
צו ריוועס פיס.

ווילט זיכ ריוועג, גאָלד פונ פערשקעס זאָל א פינקל טאָג אינ סאָד,
טועג פערשקעס, געלע פערשקעס, פונ די ביימער זיכ א שאַט,
פאלג פערשקעס
גאנצע בערג,
ווערט אוש געל אונ ברויג
די ערד.

ווילט זיכ ריוועג, אז אינ דערפל זאָל א גוטער ווייגשטאָק זייג,
אז דער ווייגטרויב אינ די הענגלעכ זאָל זיכ מינעג אפ דער שייג,

וועלן וויינטרויבן
שוין זייגן,
און פון וויינטרויבן
ווערט ווייגן.

הייבן יינגלעך אופ די קויסעס, און מע טרינקט פאר ריווע טוועד
רויטן ווייגן פון אירע טרויבן, וואָס איז זיסער נאָכ פון מעד.
באָדט די זון זיך
אינעם גראָז,
פאלן שטראַלן
אינעם קאָס.

קומען געסט איר מי פארזוכן און באקענען זיך מיט איר,
און איר מאמע פייגע-לייע עפנט אופ פאר זיי די טיר:
— נוטע מענטשן,
קומט אריין!
ס'וועט מיין ריווע
גיך שוין זייגן! —

אפ דער וואנט איז ריוועס צימער הענגט מיטשורינס בילד פארבענקט—
ס'האָט דער זיידעניו מיטשורין נאָכ אמאָל עס איר געשענקט.
ס'קוקט מיטשורין
פון דער וואנט
מיט אן עפל
איז דער האנט.

שווימען שאַטנס— איז א סימען, אז איז דרויסן איז שוין שפעט,
הילכט א לידל— איז א סימען, אז עס גייט שוין ריווע טוועד.
אויגן— פלוימען,
צעפ— קאשטאן,
מיט א טעגאל
אינעם שפאן.

דאָס בערעזענע געזינדל

ווען כ'דערמאָן זיך דאָס בערעזענע געזינדל
בא דעם שפּאַלער טייכל לעבעדיג,
טוט די קינדעייט פאר מיין אויג א שווינדל,
און עס ציט מיך נאָכאמאָל אהינ...

צום בערעזענעם געזינדל צו דעם שטילן,
ווי כ'האָב אָפּט די טעג מיניע פארבראכט,
העט אהינצו, ווייטער פון די מילן
שטייט זיך דאָס געזינדל טאָג און נאכט...

טאָג און נאכט באזונדער און איניינעם
שטייען זיי, ווער יונג איז, און ווער אלט,
און עס לערנען זיך בא זיי די שכינימ
ווי צו זיין באזונדער און איניינעם,
און מיט קינע קוקט אפ זיי דער וואלד...

טאטע-מאמע שטייען איינס לעמ צווייטן
און מע פלאפלט זיך פון גאָרניט טאָג,
אינ א קאפעליוש א גרינעם און א ברייטן
שטייט דאָס עלטסטע זינדל אויבנאָן...

אינ א גרינעם מאנטל שטייט דער פעטער,
די פלימעניקעס געפעלן אימ ביז גאָר,
טרייסלט ער דעם קאָפּ מיט גרינע בלעטער,
נאכעס קלעבנדיק פון יונגן דאָר...

און די קינדער, איינס פון צווייטן קלענער,
דיניקע בערעזעקלעך א סאכ.
ניט וויסנדיק, אז מ'איז ניט מער ווי שפענער,
זיי ניגן זיך ווי טענצערנס צום שליאכ...

ווייסע פארטעכלעך צעווייען זיך, צעווייען,
ווייסע גארטעלעך פארגארטלען זיי ביז דר'ערד,
ס'איז דער טאטע הויכ און גראָב פאר צווייען,
טרייסלט ער מיט זינע זיבן בערד...

קוקט די מאמע אפ איר גוטס און פרייט זיך,
מיט די בלעטער טוט זי לינד א וויי,
ס'וואָלט די מאמע זיי געגלעט, פארשטייט זיך,
קאָן זי זיך ניט אָנבייגן צו זיי...

ווען כ'דערמאָן זיך דאָס בערעזענע געזינדל
בא דעם שפּאַלער טיכל לעבעדיג,
טוט מײַן קינדהײַט נאָכאמאָל א שווינדל
און עס ציט מיך נאָכאמאָל אהינ!..

די מאמע פרעגלט איינגעמאכטס

דער גאנצער הויפ גייט כּאָדאַר אָמ,
דער ווינט צעבלאָזט דאָס פּייער,
דאָס בלוט אינ אלע אָדערנ
יאָגט פּריילעכער אונ פּרייער...

די מאמע פרעגלט איינגעמאכטס.
פונ מאלענעס, ווי סאמעט,
איכ שטיי לעמ איר אנ איינגעדארטס,
געבויגנ ווי א לאמעד.

איכ שטיי לעמ איר אנ איינגעקווארטס—
נאָר אָדערנ אונ ביינער,
די מאמע פרעגלט איינגעמאכטס,
אונ איכ בינ נאָכ א קליינער...

די שוועסטערלעכ אונ ברידערלעכ
באלאגערנ די שיסל,
אינ לאטקעלעכ די פלודערלעכ,
די קלימדעלעכ צעריסנ...

אויפיל שיינקייט האָבנ זיי,
די מאלענעס... א כייעס!
די מאמע נעמט אראָפּ פונ זיי
די גרינע שמאטעלייעס.

אונ יעדע פוכקע מאלענע
מיט זאמדצוקער באשיט זיי,
אונ נאָר אראָפּגעפאלענע
די קינדער אירע גיט זיי...

מיר שטייענ אונ באלעקנ זיכ,
מיר שטייענ אלע אייניק,
מיר ציטערנ, מיר עקנ זיכ,
זיי פאלנ אזוי ווייניק...

זיי פאלנ ניט, זיי פאלנ ניט,
אָט ווארט שויג די טרעניזשקע,
מיר שמעקנ גאָר די מאלענעס,
די זאפטנ אונ די פרישקייט...

מיר קוקנ ווי פארגאפט אפ זיי,
אזעלכע אונ אזוינע,
עדיכטער ווערט די זאפט אינ זיי,
גי בעקלעכ ווערנ ברוינע...

.....

מיר כראַמקענ די פיפאליקעס
מיט קנאַבל אלטנ, שארפנ,
אונ ערגעצ שטייענ מאלענעס:
— לעוויי מע זאָל ניט דארפנ!

צו דער איינ-אונ-איינציקער

כ'דערקענ זיך אָפּט, ווען כ'קוק אפּ דיר.
כ'דערקענ מײַן אָפּהילכ אינ דײַן קאַל,
אינ צעפּ אינ דײַנע — מײַן קאַליר,
אינ דײַנע אויגן בלאַנקט מײַן שטאַל...

איך בין דאָך איך, אונ דו ביסט דו,
נאָר כ'פיל מײַן שטרענגקײַט אינ דײַן דראַנג.
פונ וואָס איך טרוימ, אונ וואָס איך טו —
איז דאָ דײַן אומרוקער גאַנג...

מיר ווייסן ביידע שוין דערפונ:
דו ביסט מײַן שאַטן אונ מײַן זון,
דו ביסט מײַן ראַנגל אונ מײַן רון,
ווייל דו ביסט איך, אונ איך בין דו!

צוויי פליגל האָט די קלאָרע טויב.
מיט איינעם — האָט א ווערט איר פליי?
צוויי הענט האָב איך. די הענט — א לויב!
מיט איינער — האָט א ווערט מײַן מי?

צוויי ראַנדן האָט דער גלייכער וועג,
איינ שטילקײַט האָט די גרויסע רון,
צוויי אויגן — דאָס איז מײַן פאַרמעג:
איינ אויג — בין איך, דאָס צווייטע — דו!

סטעפ

כיליפ— א ווינט, א דולער דורכט סטעפ,
רייסט דער ווינט דאָס קאַרנ פאר די צעפ,
בלאָנדער קאַרנ,
קאלטע קלאָרנ,
סטעפ.

אפ א רעגנבויגנ רייטנדיק איכ פאַר,
אונ איכ פריי זיכ, וויי צו מיינע יאַר,
רעגנבויגנ
מעג זיכ בויגנ,
כ'פאַר.

מיט די בליצט טראָג איכ זיכ געשווינד,
גוטע בסורעס שיק איכ מיטג ווינט,
סיקומט א רעגנ,
סטעפ אָג ברעגנ,
ווינט.

בלענדט אנטקעגנ מיר די זונ-רויז, בליט,
דער קוריי צו מיינע פאַלעט ציט,
פונ די וועגנ
אלצ אנטקעגנ
פליט.

הוילע שטרעקעס ליגנ ארומ מיר,
אונ קיינ דאכ ניט, אונ קיינ שוועל ניט, אונ קיינ טיר,
וואַלקנ-שטיבער
הענגעג איבער
מיר.

דורכ די ווינטט טוט א פּינערל א בלעגד,
לאנגע וועגנ ציענ אויס צו מיר די הענט,

אונ דער רעגנ
מיר אנטקעגנ
בלענדט.

כ'זע: א גלעזערנער א פאלאצ פאלט,
ביימער גלעזערנע — א הויכער קלאָרער וואלד,
ס'איז דער רעגנ
אפ די וועגנ
פאלט.

פלוצלינג טוט אן עפן זיך א טיר,
ס'לויפט ארויס א מיידל קעגנ מיר,
וויפל פריידן
טרָאָגט דאָס מיידל
מיר.

וועקנדיקע ווארעמקייט פון הענט,
אינ א טרוקן לייונטענעם העמד
דורכנ רעגנ
וועקנ, רעגנ
הענט.

כ'הייב אָן זינגענ אינעם רעגנדיקן סטעם,
זאָלנ ווערסטנ וויסנ, אז איך לעב,
אפ די וועגנ
איך אונ רעגנ,
סטעם...

שווימט ארומ אָסקאר אויילד

שטיל און רויק, ניט געײַלט
שווימט ארומ אָסקאר אויילד.

אפ די וואָלגע-כוואליעס שווימט ער,
אָט דער דיכטער דער בארימטער...

אז ער לעבט שוין גאָר ניט מער,
ווי זשע קומט ער איצט אהער?

איז ווי קאָנ ער, ווי מיט פּרײַנט דאָ,
מיט די כוואליעס איצטער זײַנ דאָ?

ס'איז א טאָד דערבײַ פּאראנ,
ס'איז א גרויסע שיפּ געגאנ

איבער וואָלגע-וואסער קלאָרנ,
אפ דער שיפּ בינ אייב געפּאָרנ

מיט מײַנ טאָכטער, מיט מײַנ פּרוי,
איב דערצייל עס אלצ געבוי,

ווייל געזענ האָב איב עס איינער
(זאָל מיר מויכל זײַנ דער לײַנער):

ס'איז געווענ אינ יענער צײַט,
וואָס איז נאָנט און זייער ווייט,

מ'איז אפ לוסט-דינזעס געפּאָרנ,
ס'איז געשענ אינ יענע יאָרנ...

...גייט די שיפּ זיב לײַכט אזוי,
און פּונ אויבנ זיצט מײַנ פּרוי,

בא די זײַטנ שווימענ ברעגנ,
דאָס איז אלצ פּונרעטוועגנ...

זיצט זי וויק, ניט געזילט,
 און זי לינינט אַסקאר אויילד.
 און זי האלט אימ אין איינ מישן,
 און ער טוט דאָס האַרצ איר פרישן...
 עס לעבט אופ אין ווייג, אינ טענצ
 די טראגעדיע פונ פלאָרענצ...
 וויל דער ווינט פונ גאַרניט וויסן,
 די טראגעדיע אויסגרייטן...
 און אינ וואסער, ניט געזילט,
 שווימט ארום אַסקאר אויילד.
 שווימט פונ ניושני קיינ סאמארע,
 מאכט כוואליעס אימ א ווארע.
 און די ברעגן, ווי עס פאסט,
 געמען אופ דעם פיינעם גאסט...
 כיהאָב געוואָלט אינ טייכ זיכ ווארפן,
 כוועל אויילדן נאָכ באדארפן...
 נאָר געוועזן בין איכ דאן
 ניט קיינ ריטער, נאָר א מאנ...
 איז די שיפ אוועקגעפאַרן,
 און אפ וואָלגע-וואסער קלאָרן
 שטיל און רויק, ניט געזילט
 שווימט ארום אַסקאר אויילד...
 גוט איז, וואָס אפילע ער
 קומט פונ לאַנדאָג אָט אהער.
 זאָל ער אונדזער טייכ באקוקן
 און צו ראזינען זיכ בוקן.

א סענטימענטאלע באלאדע

עס קושנ זיכ צוויי טייבעלעך,
אפ צווייגעלעך באגילט...
עס קושנ זיכ צוויי טייבעלעך,
אינ זומער-שיינ געהילט...

די בלעטער-שכינימ סוידעג זיכ
אונ פליאָטקעווענ דערביי,
עס קושנ זיכ צוויי טייבעלעך,
אונ דאָס איז שויב ניט ניי...

זיי קוקנ אינ די אויגנ זיכ,
אינ ביידע הערצלעך שפילט.
א יעגער קומט אינ גרינעמ סאָד,
א הייב די ביקס אונ צילט...

צעוויינענ זיכ די ביימעלעך,
אונ בלאט נאָכ בלאט עס פאלט.
צעוויינענ זיכ די פייגעלעך:
— מע וועט אונדז שיסנ באלד!..

דער יעגער שטייט א וויילע נאָר,
ער טוט א הייב דעם קאָפּ,
ער זעט די שטילע טייבעלעך
אונ לאָזט די ביקס אראָפּ...

דער יעגער שטייט פארשעמט אזוי,
ער איז פונ בושע רויט:
וועג ס'קושנ זיכ צוויי טייבעלעך —
באדארפ מענ ניט קיינ שרויט...

וואָס איז לאַנגווייל?

— וואָס איז לאַנגווייל?—פרעגט דער פּויגל,
אונד ער זינגט פאר זיך אליין,
סאָסנעס טוען זיך פארנייגן
פאר זיין זינגענדיקן כיינ.

שלאנקע דעמבן שטעלן אונטער
צווייגן ווארעמע ווי הענט,
אונד דער וואלד איז א צעזונטער,
אונד אפ ביימער-שפיצן ברענט...

אונד עס קומען פייגל שכינימ,
אונד מע פלאפלט אָן א שיר,
אונד מע זופט מיט פּיסקלעך קליינע
פונד דער לופט דעם בלויען ביר.

סיייען כאסענעס אונד פיאמעס,
אונד דער וואלד ווערט פול מיט געסט,
יונגע פויגלען ווערן מאמעס,
סיצויטשעט קליינווארג, ווו א געסט...

ווערט אלץ נימעס— איז געפלויגן,
איז גענעכטיקט אפ א שטיין...
— וואָס איז לאַנגווייל?—פרעגט דער פּויגל,
אונד ער זינגט פאר זיך אליין...

פֿון מײַנ באַבעס װיגלידער

אײַ-ליר-ליר-ליר-ליר-לייולינקע,
שלאָפּ זשע, מײַנ זאָוולינקע,
אינ א וואַלד א גרינעם,
ווינט דער בלינדער בינעם,
אינ א וואַלד א בוקענעם,
אפּ א דאכ א טרוקענעם,
אַפּגעשיט מיט בלעטער,
אלע קינדער זעט ער,
אינ א רויכ א דינעם,
זיצט דער בלינדער בינעם,
מיט אזוינע ליפּן,
מיט אזוינע אויערן,
הייבט די נאכט אָב כליפען,
עפנט ער די טויערן,
בלאָנקעט מיט די סטעזשקעס
אונ די נאכט דערשראָקן.
לייגט אפּ זײַנע זאָקן
ל'וואַניקע מערעזשקעס...

רײַטנדיק אפּ שרעטעלעכ,
פאָרט ער איבער שטעטעלעכ,
ווער ס'פארמאכט די אייגעלעכ,
יענעם גיט ער בייגעלעכ,
באָקסערן אונ טייטלען
גוטע קינדער טיילט מען,
אייערדיקע קיכעלעכ,
אונ אפּ װײַסע טיכעלעכ
פירט מען זיי זיכ שיפּן
איבער יאמען-טיפּן,

איבער יאמענ ציכטיקע,
איבער אינדזלעג ליכטיקע,
דאָרט, וווּ אינעם שאַטנ
וואַקסט שוין לאַנג, קיינאַרע ניט,
הויכער לעקעכ קאָרענער
מיט קישמיש באשאַטנ...

איי-ליו-ליו-ליו-ליו-ליו-לינקע,
שלאָפּ זשע, מיין זאָזולינקע,
פונעם וואַלד דעם ווייסנ
קומט א בער א קייסנ,
ווער סע שלאָפּט ניט — עסט ער,
נאָר ווער ס'איז דער בעסטער,
ברענגט ער אימ א בערעלע,
סאמעטענע הערעלעכ,
פליוש אפּ זיינע פיסעלעכ,
אייגלעכ ווי די ניסעלעכ...
גיכער אייגעלעכ פארמאכ,
ס'קלאפט דער יאסטער אינעם דאכ,
מיט די גרויסע פליגל
פאָכט ער אפּ דיין וויגל...

גיין! גיין! גיין אוועק,
אונדזער ליולינקע ניט וועק!
שא!

שפאנען מיר דעם שליטן!

שיטן שנייען, שיטן,
שפאנען מיר דעם שליטן,
פערדלעך, ווי די רוכעס,
טרעגן אונדז און טראָגן —
הונדערט זאווערוכעס
מעגן נאָך אונדז יאָגן...

אויבן שווימען כמארעס,
אונטן ווינטן שמארצן,
פעלצן זיינען ווארעם,
גרינג איז אפן הארצן!

און די פעלדער לויפן...
שטעטלדיקע הויפן
ווערן קליין און קלענער,
ווערן ווייט און ווייטער,
און די שנייען ברענען,
ווי א ווייטער שייטער.

לויפט פארביי א כוטער
אינ א שנייען-פוטער,
לויפט פארביי א צווייטער
אויכעט א פארשנייטער...

און לעמ יעדן הייזל
וואקסן ווייסע בלומען,
אינ א וואלד א ווייסן
זיינען מיר געקומען!

עפענענ זיכ טירנ
אם די וועלדער-וועגן,
רויטע קאמאנדירנ
גייענ אונדז אנטקעגנ!

פרעג אונדז די העלדנ
מיט א קאָל א ווייכנ,
אונ די כעוורע מעלדנ:
— נאָר אם אויסגעצייכנט!

טוט א לאכ דער וויכער
מיט א קאָל א שווערנ:
— צו דער ארבעט גיכער,
וואָס איז דאָ צו קלערנ!

מישע בא די ביכער
שטייט אונ מישט די זיטנ.
אונ אינ דרויסנ מאָטל
זיצט שוינ אינעם זאָטל,
לערנט זיכ שוינ ריטנ —
אונ דאָס צוימל בליאסקעט...
דאָרע מעסט די מאסקע.

ווינטנ רוישנ זייער,
אונ דעם שניי זיי כראַמקענ,
אונ א רויטארמייער
שפילט אינ שאַכ מיט סיאַמקענ.

יאנקל איז מעקאנע,
סי'טוט אימ שטארק פארדריסנ,
וואָס די קליינע כאנע
קאָג שוינ בעסער שיסנ!

קומט דער אָוונט אָבעט
מיט אזא לעוואָנע,
סאמע אינדערמיטן
שפאנען מיר דעם שליטן.

פערדלעך ווי מיט פליגל!
שנייקע פאפאכעס
אפ די כאטעס ליגן.

אונ אפ יעדן שליאכ איז
פריילעך אונ לעוואָניק,
אונ עס שמעקט מיט האָניק...

זײַט געזונט, כאוויירימ,
נעמט מיט זיך די בלומען,
זײַט געזונט, כאוויירימ,
מירן ווידער קומענ!

אונדזער לאַשעק

— ליזער! — זאָגט דער טאטע, —
פיר דעם לאַשעק פויענ,
גיב דעם לאַשעק וואסער,
קלאָרער פונ די טויענ!

— גוט! — זאָג איכ צום טאטנ, —
כיפיר דעם לאַשעק פויענ,
כיוועל אימ געבנ וואסער
פונעם טייכ דעם בלויענ.

— ליזער! — זאָגט דער טאטע, —
גיב דעם לאַשעק פיקנ,
זאָלטס אימ געבנ האָבער,
נאָר פונ די אנטיקנ!

— גוט, — זאָג איכ צום טאטנ, —
כיוועל אימ געבנ קלייענ,
כיוועל אימ געבנ האָבער,
ער וועט מירטשעם קייענ!

— ליזער! — זאָגט דער טאטע, —
וואש ארום דעם לאַשעק,
זע נאָר, ווי זיינ פעל איז
קויטיק, פארפאָראַשעט...

— גוט! — זאָג איכ צום טאטנ, —
כיוועל צום קוואל אימ פירנ,
אונ זיינ ווייסע פעל וועט
שנייק שעמערינ.

— לייווערן — זאָגט דער טאטע, —
ווי איז די פאָפּאָנע?
כיוויל דעם לאַשעק שיקב
קלימענ א מאטאָנע.

— גוט! — זאָג איכ צום טאטנ, —
עפּן אלע טירנ!
כיוועל נאָכ היינט צו קלימענ
אונדזער לאַשעק פירנ!

שוואנען

שווימ איכ מיט די שיפן, פאָר איכ מיט די באַנען —
קומען מיר אינ כאַלעם שווימענדיקע שוואַנען.
אַזערעס פונ שטילקייט קומען מיר אנטקעגן,
שווימענדיקע שוואַנען אפ די ווונדער-ברעגן.
ווערבעס און בערעזעס אינ דער גלאט זיכ שפיגלען,
און מיין יוגנט פלאטערט אפ די שוואַנען-פליגלען.
אינ די שטאַלצע העלדזער איז מיין טרוימ פארזויגן,
און מיין קינדהייט טוקט זיכ אינ די שוואַנען-אויגן.
קומט דער ווינטער ווינטער — וויגעס און בוראנען,
דאכט זיכ, אז עס פליען פּעדערן פונ שוואַנען.
עפּשער איז די עלטער זיי דעם וועג פארלאָפּן,
עפּשער האָט א יעגער זיי אינ הארצ געטראַפּן.
ווען עס זאָל די עלטער שטעמפלען זיי מיט יאָרן,
וואָלטן זיי די וויסקייט זייערע פארלאָרן.
ווען א בייזער יעגער זאָל געווען זיי שיסן,
וואָלטן רייטע טראָפּנס פונ די הערצער פליסן.
שווימ איכ מיט די שיפן, פאָר איכ מיט די באַנען —
און אינ כאַלעם קומען שווימענדיקע שוואַנען.

סאַנעט

ניט יעדער איינער האָט זײַן וועג ברוקירט,
ניט יעדער איינער האָט זײַן וועג געקנאַטנ,
עס האָבן גרייטע סטעזשקעס זיי פארפירט,
עס האָט געשטעמפלט זיי אפ שטעג-און-וועג דער שאַטנ.

דערפאר איז זיי ניט אלעמאָל געראַטנ
דאָס אלץ, וואָס זיי אליינ האָבן געבידט,
דערפאר האָט זייער אומרו ניט גערירט,
און פרישקײט איז פונ שטענדיק זיי פארבאַטנ...

זיי זינגען שטענדיק, ווי לויט פרעמדע נאָטנ,
און בליאסקעג, ווי מיט שפילעכעכ באצירט
און ווי מיט לאק מיט ביליקנ באשמירט...

ס'וועט בלייבן אפ דער ערד דורכ קיינעם ניט צעטראַטנ
נאָר דער, וואָס האָט אליינ דעם וועג ברוקירט,
נאָר דער, וואָס האָט אליינ זײַן וועג געקנאַטנ!

איך זאָג עס קלאָר

איך פלעג אימ שעצן זייער ביליק,
דעם הויכע ווייטעקדיקע דאָרשט,
ווייל בלויז א נאר פארקויפט זיין פריילינג
דעם טיילויל פאר א טאָפּ מיט באַרשטש...

איך זאָג עס קלאָר! כ'האָב ניט פארשטאנען
דעם שטענדיק זוכנדיקע בליק,
איך פלעג אימ זען אינ רויש פונ באנען,
בא ווענטלעך פונ א פוסטן בריק.

ווי האָט עס גאָר געקאָנט פאסירן,
גו ס'זאָל דער לייכטזיג ווי א קאט
אזא ווי איך צום אָפּגרוט פירן, —
ער האָט קיינ מאזל ניט געהאט!

איך האָב אימ לאנג פונ זיך געטריבן,
נאָר אויסגעקלאָרט האָב איך פאר זיך,
אז עפעס-וואָס, וואָס כ'האָב געשריבן,
האָט ער געשריבן, אונ ניט איך...

ווי נאכט-געשפענסטער אפן צווינטער
האָב איך דעם וויל-יונג פינגט געהאט,
וואָס איידער נאָך ער זוכט — געפינט ער,
אונ ביז ער שעפט — איז ער שויג זאט!

דער רעגנ און דער שטויב

דער רעגנ לעשט די שניטערס פונעם שטויב,
די הויכע, גרויע, שוימענדיקע שניטערס,
און וואַלקנס שווימענ רוקן, לאַנגזאָם, טויב
ווי מעלקנדיקע קי מיט פולע אַיטערס...

דער שטויב, וואָס האָט אפּ מײַלנ זיכ צעווייט,
ליגט שוין אַ רוֹקער, מיט רעגנ אַ פאַרמישטער,
און דאָרט, וווּ ס'האַבנ ווינטנ זיכ געדרייט,
גיט אופּ דער טאָג אפּסני אַן אָפּגעפּרישטער...

דער שטויב, וואָס האָט די אויגן מיר געקלעפט,
וואָס האָט פּונ שניטערס גרוי געהויבנ זײַנע צונגען,
האַט שוין זײַנ לעצטע גרויקײט אויסגעשעפט,
עס האָט זײַנ דראַנג אינ רעגנס אָפּגעקלונגען.

און זײַנע שניטערס האָבנ זיכ אוועקגעלייגט
באזיגטע און פאַרלאָשענע אפּ וועגן,
ער האָט געווייט, ביז ס'האַט אימ ניט צעווייקט
דער קאַלטער פלייצ פּונ שטורעמדיקן רעגנ...

וואָס איז דער שטויב? נו מאלע, וואָס ער פליט,
נו מאלע, וואָס ער דרייט זיכ אפּ די שליאכנ,
נו מאלע, וואָס ער שפּרייט זיכ אפּ צווייט
און טוט זיכ דאָרטן נאָכ אזוינע זאכנ...

אַן ערשטער טראָפּן טוט אַ קלאַפּ אינ שוײַב,
און ס'פאַלט דער שטויב אראָפּ פּונ שוײַב דערשראָקן,
אַט דאָס איז ער, דער גוירל פּונעם שטויב,
ווען ס'פלייצט דער רעגן איבער אלע שטאָקן...

א שעמעוודיק מיידל

דאָס מיידל, וואָס שיילט די קארטאָפּל,
געפעלט מיר ביז גאָר,
איר בליק, וואָס איז עטוואָס פארשלאָפּט,
די פלאקסענע האָר.

קאָראַמיסלעס צוויי — אירע ברעמענ,
די לעקלעך — ווי גלעקלעך, ווי ניס,
דאָס ווינטל, דער רועכ זאָל עס נעמענ,
אנטבלויזט אירע פּיס.

זי שיילט די קארטאָפּל מיט טיכל
אונ ווארפט זיי אין טאָפּ,
אונ וועג זי דערזעט נאָר מיינ שמייכל,
באהאלט זי איר קאָפּ.

באהאלט אימ אינ טיכל... פונ וועמענ?
פונ מיר אפּ געוויס...
דאָס ווינטל, דער רועכ זאָל עס נעמענ,
אנטבלויזט אירע פּיס.

וואָס שעמט זיכ פאר מיר אָט דאָס מיידל
מיט פלאקסענע האָר?
אפילע דאָס ציגענע קליידל
געפעלט מיר ביז גאָר...

זי טוט די קארטאָפּל א רייניק,
די שאַלעכצ אראָפּ,
זיי טוענ ווי טיבעלעך קליינע
א פלי איגעמ טאָפּ.

וואָס דארפ זי, מינע מיידל, זיכ שעמענ?
נאָר אלץ וואָלט שוין גוט געווען, ביז...
דאָס ווינטל, דער רועכ זאָל עס געמען,
אנטבליזט אירע פיס.

איכ ווייס ניט, וואָס בין איכ דאָ אויסן,
איכ שטיי לעמ דער אָפענער טיר,
זי קוקט אהן טאָפ אפן גרויסן,
זי קוקט ניט אפ מיר...

איר בליק איז שוין גאָר ניט פארשלאָפן,
איכ פיל, ווי פארטייעט ער ברענט,
וואָס פאלן אפ דר'ערד די קארטאָפּל
פונ מיידלשע הענט?

גענוג שוין קאטאָוועסלעכ טרייבן,
זיי פאלן אפ דר'ערד אָג א שיר,
אצינד איז מיר גוט: כ'וועל זיי קלייבן
אינינעם מיט איר.

כ'האָב ווידעראמאָל ניט געטראָפן.
זי זאָגט: זי וועט קלייבן אליין,
איכ האָב ניט געזען, אז קארטאָפּל
זאָלן זיין אזוי שיינ...

זיי ווערן נאָכ טויזנט מאָל ליבער,
ווען זי טוט זיי די מאנטעלעכ אויס,
איכ טו זיכ א הייב, ווי א גיבער
אונ... רוק זיכ ארויס...

— וואָס זאָל מען צום פרישטיק דיר שטעלן? —
מע פרעגט מיכ... איכ הער...
— מיר זיינען קארטאָפּל געפעלן —
קארטאָפּל. ניט מער!

די זון פארגייט

די זון פארגייט אונטער די סטויגן,
די זון פארגייט.

איך זע שוין קלאָר אײַן דײַנע אױגן:
די זון פארגייט!

עס פאלט אפ אונדזער סאָך א נעפל,
די זון פארגייט.

און ס'ווערן טינקעלער די עפל,
די זון פארגייט!

און אלע טייכן ווערן גרויער,
די זון פארגייט.

דער אָוונט קלאפט שוין אינעם טויער:
די זון פארגייט!

איז קומ אינ וואלד ארייַן אינ שווארצן,
די זון פארגייט.

איז דריק זיך שטארקער צו מיין הארצן,
די זון פארגייט.

עס ווערט די ערד מיט פייכטקייט זעטער,
די זון פארגייט.

די לעצטע פונקען אפ די בלעטער,
די זון פארגייט.

זי איז פארגאנג אונטער די סטויגן,
די זון, די זון...

ווי קומט זי איצט אינ דײַנע אױגן,
די זון, די זון?

שוואַמען

סטעזשקעלעך בערעזענע,
היטעלעך אפ שוואַמען,
אלע פלינקע העזעלעך
ווייסן שוין מיין נאָמען.

כ'ויל איין שטוב גיט בליבן,
גיי איך שוואַמען קלייבן.

שטייען זיי אין היטעלעך,
ווארטן בא די וועגן,
עך, ווי שיינ צעצוויטען זיך
שוואַמען נאָך א רעגן.

ווען די רעגנס שטראָמען,
ווערן פול די שוואַמען.

צווישן גראַז און גרעזעלעך
שוואַמען כ'האַב געקליבן,
סטעזשקעלעך בערעזענע
קאָנען שוין מיין ליבן.

גיין אין וואלד אין שיינעם
פלעגן מיר איננינעם...

וואָס פאר שטויבן פאלדעווען
איבער סטעזשקעס פרייע,
זע איך: אינעם וואלד אריין
פליט די ריטערדיע.

איך דערזע פון ווייט דאָרט,
ווי מיין ליבער רייט דאָרט.

אלע ביימער וויטען זיך,
וויטען זיך מיט ניאָמען,

פונ מיין קוישל שיטנ זיכ,
שיטנ זיכ די שוואַמענ.

ווענ די שוואַמענ שיטנ זיכ,
פאלנ אָפּ די היטעלעכ.

ניאָמע האָט א שפרונג געטאָג
פונ זיין פערד דעם גרויענ,
אפּ די ווינעס־ווינקעלעכ
פינקלענ נאָכ די טריענ.

אפּ רייטנ שטערנ
פינקלענ זיי ווי פערל...

אוי, די שוואַמענ פאלנ שוינ
ווידער אינ מיין קוישל,
נאָך טרומייטנ שאלנ שוינ,
אונ די טלאָענ ריישנ.

רייטער אפּ די וועגנ:
שוואַמענ נאָכ א רעגנ!

צו א בוימ

איזו בוי מיר אויס א הויז,
אונ מעג עס זיין ניט גרויס,
ניט גרעסער פון א פאס,
נאָר כ'האָב א ווונטש דערבײַ,
סיזאָל האָבן פענצטער דריי,
אונ אלע צו דער גאס...

דורכ איינעם וועל איך זען
די זון אינ טאמע ברענ,
וואָס קומט אלע גאנצפרי.
דאָס צווייטע דארפ איך בלויז,
ווען ס'פליט פארבײַ מיין הויז
מיין טײַבעלע, מיין זי...

דאָס דריטע פענצטער מייןס
זאָל זיין א גרויס, א פּײַנס,
איך דארפ עס פאר דער גאס.
איך נעמ איך זיך ארײַן
איר וואָלקן אונ איר שײַן,
איר ליבע אונ איר האס.

ברודער מיינער...

ברודער מיינער, שלאנקער טאג,
כ'האָב צו דיר געווענדט מיין שפאָג,
ניט דערפאר, וואָס דו ביסט שלאנקער,
פונ די שלאנקסטע אינעם וואלד,
איך פארווארפ נאָך איצט מיין אנקער,
ווי איך וויל!
איך בין ניט אלט,
אז דיין אלטקייט זאָל מיך ציען
מיטן רייעך פונ דיין מאַכ,
ניט די גרינ פונ דינע וויעס,
ניט דער נאָדליקער שטאָכ
האָט צו דיר מיך צוגעצויגן,
כ'בין שוין גאָר ניט אזוי שלעכט,
איך זאָל שטעכנ ניט געשטויגן,
ניט געפלוּיגן, אומגערעכט...

אויב איך שטיי איצט און באוונדער
דיך, מיין טענענבוים, דערשטוינט,
איז דערפאר, וואָס ס'האָט די זון דיך
מיט דער אייביקייט געקרוינט.

איז דערפאר, וואָס קיינע הארבסט
קענען ענדערן דיין פארב,
טראַגסט דאָס לעבן אין דיין הארצן,
כאָטש דער ווינטער שרייט דיר: שטארב!

ס'קומט דער פראָסט אין אלע וועלטן.
ס'קומט דער גרייזער ווינטער-ווינט.
און ווען אלע ביימער וועלן,
שטייטן זומערדיק צעגרינט!

דער אָנהייב פֿונ אַ לײַבע

די זון האָט זיך באהאַלטן.
דער דרויסן זאָגט: אפּ לאַנג,
עס שיקט דורך אלע שפּאַלטן
דער רעגן זײַן געזאַנג.

דאָס ווינטל העלפט אימ מונטער
און פּיפט א פּייפּערײַ,
דאָס וועלדל האלט זיי אונטער
און מורמלט צו דערבײַ...

ס'איז נאס דאָס גרינע העמדל,
פֿונ בלעטער קאפּ און קאפּ,
און ס'שטייט אונטער א דעמבל
אַן אומעטיקער צאפּ...

אַפּ סטעזשקעס שפּאַנט ניט קיינער,
דעם צאפּ איז זייער קאַלט,
דער צאפּ איז דאָ נאָר איינער,
אַליין איז גאַנצן וואַלד...

די באָרד—כאָטש אויסצודרייען,
די הערנער זײַנען נאס,
איז אויגן טרערן שטייען,
דער באַכער איז אינ קאַס...

ער קוקט אפּ אלע וועגן,
און נימעס ווערט אימ אַלץ,
און שוועדער ווערט פֿון וועגן
דאָס שטריקל אפּן האַלדז...

ארום איז זייער מלאָסנע,
דער וואַלד איז ווי א וויג,
עס שטייט אונטער א סאָסנע
אנ אומעטיקע ציג.

זי מעקעט מיט א מידער,
א מילעכיקער שטימ.
דער צאפ איז איר דערווידער,
זי קוקט גאָר ניט אפ אימ.

געוואָלט א „מע“ אימ שיקן —
זי קאָנ אימ ניט, צי וואָס?
איז פאלג אירע בליקן
אינ כליפענדיקן גראָז...

זי האָט אימ אינ דער סטאדע
באגעגנט אָן א שיר,
ער זעט זי ניט אוואדע,
ער קוקט גאָר ניט אפ איר...

ער מעג שוין גאָר ניט פרעגן,
עס טוט אימ זייער וויי,
וואָס ארט זי, וואָס דער רעגן
פארמעסט זיכ איצט אפ זיי...

דער צאפ איז לאנג געשטאנען,
געטרייסלט מיט א ליפ.
לעסאָפּ האָט ער פארשטאנען:
ער האָט שוין לאנג זי ליב...

ס'האָט אימ שוין לאנג געצויגן
איר מעקען אונ איר שטעל,
די גרינקייט פונ די אויגן,
די וויסקייט פונ איר פעל...

וואָס קענ ער דאָ באַווייזן?
א קוק אַמאָל אַ כאַפּ,
א האַרצ איז נישט פֿונ אַייז
אַפֿילע באַ אַ צאַפּ.

זיי טרייסלען מיט די שטריקלעך —
א סאַכ איז זיי באַשערט,
זיי זיינען ביידע גליקלעך
ווי קיינער נישט אפּ דר'ערד!

כאָטש נאָדלען זיי באַשיטן,
כאָטש שטריקל זיי פֿאַרקלעמט,
כאָטש ס'שטייען אינדערמיטן
דריי סאָטנעס מיט אַ דעמב...

ער זאָגט צו איר: — ציגאַנע!
— צאַפֿוניע! — זאָגט זי, — טרוימ!
דער ווינט איז זיי מעקאַנע
און קושט זיכ מיט אַ בוימ!

קיינ קאַשעס כ'בעט נישט פֿרעגן:
אינאָט דעם שיינעם שפּאַס
איז שולדיק בלויז דער רעגן
דער ניםעסער אינ גאַס.

הארבסט

א

יאָסיע, יאָסיע,
אינ דרויסן איז שוין אָסיענ,
נעמ די מאנדאָלינע
שטיל, שטיל,
פעלדער ווערן גרויע, הימלען ווערן גרינע,
שפּיל.

רוען שוין די שניטער,
און דער רעגן מראקעט,
הוילע זיינען פעלדער,
נאקעט, אָדאָם-נאקעט,
לעצטע סטייעס פויגלען
מאכט לעצטע קרייזן,
און ניט פרייז פון פרילינג
וועלן זיי זיכ ווייזן...

יאָסיע, יאָסיע,
אינ דרויסן איז שוין אָסיענ,
נעמ די מאנדאָלינע
שטיל, שטיל,
פעלדער ווערן גרויע, הימלען ווערן גרינע,
שפּיל!

כ'האָב ניט ליב קיינ ביימער
הארבסטיקע אָן בלעטער,
כ'האָב ניט ליב די בלונג
אָפלייגן אפּ שפעטער,
כ'האָב ניט ליב קיינ סעדער
נאקעטע, אָן געסטן,

אונ עס שמעקט שוין יאָסיע
מיטן ערשטן פּרעסטל.

יאָסיע, יאָסיע,
אינ דרויסן איז שוין אָסיענ,
נעמ די מאנדאָלינע
שטיל, שטיל,
פעלדער ווערן גרויע, הימלען ווערן גרינע,
שפּיל !

היינט איז נאָכ א גוטער
זומערדיקער וועטער,
כ'זע נאָכ אפ די ביימער
א פאָר גרינע בלעטער,
כ'פּיל נאָכ אינ די סעדער
עפלדיקן אָטעם,
כ'זע נאָכ אינדערלופטן
א פאָר פייגל-שוואַטימ.

יאָסיע, יאָסיע,
אינ דרויסן איז שוין אָסיענ,
נעמ די מאנדאָלינע
שטיל, שטיל,
פעלדער ווערן גרויע, הימלען ווערן גרינע,
שפּיל !

פונ די לעצטע רעגנס
ווערט דער טייכ געשוואָלן,
די קודלאטע וואַלקנס
הענגען איבער טאָלן,

אדום יענע וואָלקנס
קלייבנ זיכ שויג שנייענ,
נאָר דער טרוימ פֿונ פֿרילינג
וועט דאָס האַרצ דערפֿרייענ.

יאָסיע, יאָסיע,
איג דרויסנ איז שויג אָסיענ,
נעמ די מאַנדאָלינע
שטיל, שטיל
וועג פֿרילינג-הימלענ, וועג ערדנ גרינע
שפּיל!

ב

כ׳צעפראל די לאָדנ,
דער פּאָרהאנג פאלט,
איכ וויל זיכ באָדנ,
דער טײַכ איז קאלט.
דער פאל פֿונ בלעטער
איז אזוי לײַכט,
צום טײַכ איכ קלעטער,
דער זאמד איז פײַכט.

איכ נעמ די נעצנ,
כ׳וועל כאפּנ פיש,
די רעגנס נעצנ
מיכ איג קאמיש...

די כמארעס גרינענ,
דער דונער קנאלט,
די פיש אנטרינענ,
דער טײַכ איז קאלט.

איך געמ מײַנ הינטל,
מײַנ ביקס און פלי,
איך ציל אינ פינטל,
דאָס צינגל כ׳צי...

עס וועט נאָכ בליצנ
מײַנ פלינקע קויל,
די ביימער-שפיצנ —
זיי זײַנענ הויל...

עס שמעקנ ווייניק
די עפל-טעג,
די פייגל זײַנענ
שוין לאנג אוועק!...

בא ברעגנ שטיי איך,
און ס׳טוט א שלעפ
דער קילער רייעכ
פונ וואסער-סטעפ.

א זונ אָנ פלאמענ,
מיט מיר באגלייכ,
איך פלי צוזאמענ
אינ קאלטנ טײַכ...

די שטראלנ פאלנ
פארקילט און פריש,
איך כאפ די שטראלנ
ווי לעצטע פיש.

איך הייב די אויגנ
צום גרויענ רוימ.
ווי קומענ פויגלענ
אפ יעדער בוימ?

די כוואליעס ציען,
איך שווימ און שווינג,
ס'איז שטראלן פליען
פון צווינג אפ צווינג...
א ביסל זומער,
א שיינס, א קאלטס,
א ביסל זון נאָר,
און דאָס איז אלץ!

ג

די סטעזשקע פון זיין און ביז ניט זיין
איז כ'לעבן שוין ניט אזוי לאנג,
עס קומט די פארבאָרגענע שניט-צייט,
זיין קאָפּ הייבט אָן בייגן דער זאנג...
ניט פון אלטקייט אזוי ווי פון ריפּקייט
און אויך, ווייל עס קומט שוין די צייט.
די אמאָליקע גאָלדענע שטייפקייט
דאכט זיך שוין אויס זייער ווייט.
דער סערפּ אפּ דער זון טוט א בליאסקע,
א פלאטער מיט זילבער פון שניט,
און מיט א פארגרייטער געלאסנקייט
טוט זיך דער קאָרן א שיט...
אפּ די ברעמען פון זאנג בלייבט א טיינע.
נאָר וואָס פאר א טיינע—ווער ווייסט,
נאָר די זיטיקע צוועער זיינע
דאכט זיך, ער האָט ניט קיין טרייסט...
און דער זאנג לאָזט אן איינציקע טרער נאָר,
זיין אומעט דעם סנאָפּ ער פארטרויט,
זיין טרייסט איז די ריפּקייט פון קערנער,
וואָס שפארט פון דער ערד נאָך זיין טייט...

אומדערווארטקייט

אויב שענקענ שײַנ, איז קלאָרע שײַנ נאָר,
אויב ערגעצ זײַנ, איז דאָפּקע זײַנ נאָר
אָט דאָרט, וווּ מ'האַט דיכ ניט דערווארט,
ווי א שיקאַרניק טאָג א היליע
אונ טאָג א פלייצ מיט זונ פונ יולי
אינ נעפלדיקנ כוידעש מארט...

אונ בליצנ — אויב מע קאָנ נאָר אָפּטער,
ס'איז ניט קיינ בלענד קיינ אומבאשטראַפּטער
אונ ניט קיינ שווינג פונ מעשוגאס,
ס'איז ניט קיינ פיבער-קלאפ פונ שליפּנ
אונ ניט קיינ פינקלענדיקע רייפּנ
ארום א שיינער פוסטער פּאָס.

ס'איז ניט קיינ לאָקנדיקע צארטקייט,
ס'איז יענע, יענע אומדערווארטקייט,
וואָס גיט א פּלוצעמדיקנ פּלעט.
עס שטייגט דער מענטש ניט אפּ קיינ לייטער,
אונ זאָגט ניט זײַנ דאָר, זאָגט א צווייטער:
דאָס איז אַנ עמעסער פּאָעט!

פליט ארום א פויגל

פליט ארום א פויגל
מיט א שווארצנ קאפ,
זעט ער שטילע וועגנ,
לאזט ער זיכ אראפ.

עפעס בלענדט א וויסקיט
אפ דער גאנצער ברייט,
מיינט ער, ווייסע ביינער
ליגן אויסגעשפרייט...

אוי, דו שווארצער פויגל,
פלי צוריק אוועק.
ס'איז ראָמאָשקעס ווייסע
בליענ אפן וועג...

פליט ארום דער פויגל
מיטן שווארצנ קאפ,
זעט ער שטילע מעלדער,
לאזט ער זיכ אראפ.

עפעס בלענדט א געלקיט
לעמ א יעדן פלויט,
מיינט ער, ס'רוענ זעלנער,
רוענ נאָכנ טויט.

אוי, דו שווארצער פויגל,
פלי אוועק צוריק,
דאָס איז אונדזער קאַרנ,
דאָס איז אונדזער זיג.

פליט דער שווארצער פויגל
מיטן רויבער-קאָפּ,
זעט ער שטילע בערגלעך,
לאָזט ער זיך אראָפּ.

עפעס בלענדט א גרינקייט
אפ דער גאנצער ברייט,
מיינט ער, אז שינעלן
ליגן אויסגעשפרייט.

אונ אינ די שינעלן
ווארט עפעס אפ אימ,
טוט ער מיט די פליגלעך
צו דער ערד א שווימ.

אוי, דו שווארצער פויגל,
ניט אהינ דיך צייט,
דאָס האָבן באשטאנעס
גרינע זיך צעבליט...

פליט אדום א פויגל,
פליט אדום אונ זוכט,
ברעכט די רייפע זאנגען,
פיקט די רייפע פרוכט.

ווארט אפ נייע שלאכטן,
נישטערט אינעם מיסט,
פויגל, שווארצער פויגל,
פליסט אדום אומזיסט.

אויב א שלאכט א נייע
וועט אונדז זיין באשערט,
רופ צונויף דיין סטייע
אפן סוינעס ערד.

ערדישע ליד

ווידער זע איך וועגן נאקעטע און אָפּענע,
וועלכע ציען זיך צום סאמע הימל-זוימ,
וועגן נאקעטע, פונ וואָכיקייט אנטלאָפּענע,
אָפּענע ווי אויגן און ווי רוימ...

מאטערט ניט דער צווייפל מיך דער מערדערשער,
יָ, ער האָט נאָך קיינעם ניט געשויןט,
כ'האָב זיך קיינמאָל ניט געדארפט פארערדישן,
כ'האָב איך וואָלקנס קיינמאָל ניט געווינט.

ס'האָט די ערדישקייט מײַן פּרילינג-גײַסט געפּילנעוועט,
מיט די שטארקסטע זאפטן מיך גענערט,
כ'האָב ווי קרעלן טראָפּנס טוי געטילעוועט
און פארטרויט מײַן אָרעמקײַט דער ערד...

ווי א סאָפּעק, ווי א פּלאַנטערניש — אוועק איז שויג,
ווי א קנופ איז וועג — האָב איך צעקניפט,
און דערפאר האָט זי איר רײַכקײַט מיר אוועקגעשענקט,
ווי א זון און אייגענעם געליבט...

כ'קום צו איר אַן קונצן און אַן זײַטיקײַט,
ס'איז מיר ליב איר אָפּשײַן און איר שײַן,
כ'שלינג די פּרײַשקײַט פּונ איר הײַנט און איר פּאַרצײַטיקײַט,
ווי דאָס קלאָרע וואסער און ווי ווייַן.

מיין גוטער גוירל

פונ ערשטן טאָג פונ מיין געבוירן
האַט מיכ געהיט מיין גוטער גוירל,
ער האָט פונ אָנהייב מיר פארגרייט
א ביסל זון בא טיר אונ טויער,
א ביסל פינקלענדיקן טרויער,
א ביסל נעפלדיקע פרייד.

א שטיקל הארץ, וואָס אָטעמט ברויזיק,
א ביסל כיינ, א ביסל כויעק,
אמאָל א קרעכץ, אמאָל א לאכ,
א פלי, א פאל, א טאנץ, א דרעמל,
אמאָל א ביסל רומ צומ רעמל,
באליידיקונגען ניט קיין סאכ...

אמאָל א ביסל מער ווי ס'דארף זיין,
נאָר כ'בעט מיין הארץ ניט אזוי שארף זיין
און אלץ באנעמען מיט פארשטאנד,
צו גרויס זיינען באמ מענטש די אויגן,
און אויב מ'האַט עפעס ניט דערווייגן
און ס'בלייבט א לידיקע די האנט,

דער שטערן קנייטשט זיכ אומצופרידן,
דאָס בלוט הייבט אָן באליידיקט זידן —
דאן זאָג איכ נאָכאמאָל צו זיכ:
דער מענטש איז וויכטיק, ניט דאָס קנעפל,
פארטרייב פונ זיכ דעם כניפע-נעפל,
און רוק זיכ קארגער צו דער קיכ!

און טאָמער טרעפט, ווי ס'טרעפט מיסטאמע,
דיין נאָמען קלינגט ניט אפ קיין ליאמע,

מ'האָט דיר קיינ האַנט נישט אויסגעשטרעקט,
און אויב ס'קומט אויס צו שטייג אַ ביסל,
אַ ביסל ווייטער פֿונ דער שיסל,
ס'האָט דיר קיינ בענקל נישט געקלעקט,

שטיי אָן פֿאַרדראָס! דו ביסט אַ דיכטער.
געדענק: ס'איז בלויז דאָס פֿאַלק דייַנ ריכטער,
זייַנ מישפעט איז אי גאַנט, אי ווייט.
דאָס, וואָס איז ביליק, וואַרפֿ אינ פֿייער
און נעמ נאָר דאָס, וואָס קאָסט דיכ טייער,
וואָס ערלעכ איז ווי אונדזער צייט!

וואָס קוקסטו, טאמ?

וואָס קוקסטו, טאמ?
גענוג איז אויסטרינקענ א קויסע
אונ ניט די גאנצע פאס די גרויסע,
קעדיי דערוויסנ זיכ דעמ טאמ
פונ שוימענדיקנ וויינ!

ס'איז בלויז גענוג א טראָפּן שיינ,
וואָס ריכטט אריינ זיכ דורכנ לאָדנ,
אז ס'זאָל דיין גאנצער זיינ זיכ באָדנ
אינ פּרילינגדיקנ טאָג.

נו, זאָג:
באדארפ מענ דענ די גאנצע ערד
צעגראָבנ, פאָרשנ אונ באשמעקנ,
קעדיי אנטפלעקנ
איר זאפט, איר פּרישקייט אונ איר ווערט?

וואָס קוקסטו, טאמ?
עס שעפט א קלוגער פונ א טראָפּן,
וואָס ס'שעפט קיינ נאר ניט פונ קיינ יאמ!

די עלטער

ס'איז די עלטער ניט געשמאק,
זאָג אלע זקיינים,
אפ די דעמבעס קומט די האק
אינ א טאָג א שיינעם...
וועג די דעמבעס ווערנ אלט,
פאלג זיי אינמיטן וואלד.

ווערט דער שטאַלצער אָדלער אלט,
איז זיין שווינג א לינג.
אונ דער אלטער לייב אינ וואלד
זיצט אונ כאפט זיכ פלינג,
שטארקע לייבנ ווערנ אלט,
פאלג זיי אינמיטן וואלד.

— אפ דער עלטער איז ניט גוט!
זאָט מעג אפ דער עלטער,
קעלטער ווערט דאָס הייסע בלוט,
פויגלענ ווערנ עלגטער,
פלינקע פויגלענ ווערנ אלט,
פאלג זיי אינמיטן וואלד.

אפ דער עלטער ווערט מעג אלט,
קילער ווערט דער פלאקער,
נאָר דער וויינ, וועג ער איז אלט,
איז ער נאָכ געשמאקער,
נאָר דער אלטער וויינ איז גוט,
זאָל ער ווארעמעג דאָס בלוט!

וועט מײַן האַרץ ניט ווערן גרוי,
וועט מײַן וואָרט ניט קילן,
וועט איך וועג דער קאלטער טוי
מײַן געזאנג ניט שטילן,
אויב כּוֹזעל מוזן אלט שוין זײַן,
ווייל איך אלט זײַן ווי דער ווייַן!

ביז די עלטער האָט איר שטויב
אם מײַן קאַפּ פּאַרלאָרן,
טוט דעם אלטן ווייַן אַ הייב
פּאַר די יונגע יאָרן,
פּאַרן אייביק-גרינעם וואַלד,
פּאַרן מענטש, וואָס ווערט ניט אלט!

פאן אונזער פאן אונזער פאן אונזער

א

זיי בלאַנקען ארום איבער געסלעך און ליקן,
 זיי קלאפן אינעם כווישעך פונעם טירן צעפראלטע,
 זיי קלאַנגן באַ כורוועס, זיי שלאָפן אפּ בריקן,
 זיי פאלן אפּ פינצטערע שלאַכטן אפּ קאלטע,
 זיי הייבן זיך ווידער און וואַנדערן מיט
 דורך אַפּגרונטן גרויע, דורך באַרג-שפיצן גרינע,
 זיי האַבן נאָך אלץ נישט דערזאָגט זייער ווידע,
 זיי קאָנען נאָך אלץ זייער רוי נישט געפינען.
 אינעם מאַרגנס אינעם פרייע, אינעם אָונטן שפעטע
 זיי בלאַנקען, די שאַטנס פונעם וואַרשעווער געטאָ.
 זיי בלאַנקען פארשטויבטע, זיי בלאַנקען פארשנייטע,
 דורך גאָסן פארלאָזטע, דורך סעדער געטייטע,
 זיי שוועבן באַ טיכלעך דורך שטילע קאמישן,
 זיי פליען אינעם בלייענע וואַלקס געקליידטע,
 זיי קומען אינעם הייזער, זיי זיצן באַ טישן
 און נישט ווי קיינעם אַרכימ, וואָס וואַרטן אפּ עפעס.
 זיי קומען, ווי ס'קומען די נעכט אינעם די סטעפעס,
 זיי קומען ווי שיפן אינעם האַפנס פונעם יאמען,
 זיי קומען ווי קינדער אהיים צו דער מאמען.

מע זעט זיי, די שאַטנס, אפּ גאַנקעס, לעמ פאַרקנס,
אפּ שטומע לעווזעס, אפּ רוישיקע מאַרקן,
אונ ניט ווי קיינ בעטלערס די שאַטנס זיכ ציען,
מיט הענט אויסגעשטרעקטע, מיט בליקן פאַרוועבטע,
זיי בלאַנקע אַרומ ווי געקעפטע נעווזימ,
מיט קרוינען פונ רומ אפּ די קעפּ די געקעפטע,
זיי טראַגן מיט שטאַלצ זייער גרויזאמען גוירל,
אונ זייער פאַרבאָרגענער טרוימ די געפאַר איז,
זיי בלאַנקע אַרומ אפּ דער וועלט ווי בונטארעס,
וואָס האַבן אינ שלאכט דאָס געווער ניט פאַרלוירן.

אונ ס'קאָן זיי די ווייסל, אונ ס'קאָן זיי דער נייעמאנ,
אונ ס'הוידען באמ יארדן זיכ זייערע נעמען,
אונ ס'זעט זיי די וואָלגע דורכ רויכ פונ צאָפּן,
אונ ס'זינען די בערג זיי דעמ וועג ניט פאַרלאָפּן.

דורכ וועגן צעביילטע, דורכ יאָרן געפּלעטע
זיי בלאַנקע, די שאַטנס פונ וואַרשעווער געטאָ.

ב

דורכ וועגן צעביילטע, דורכ יאָרן געפּלעטע,
זיי בלאַנקע, די שאַטנס פונ וואַרשעווער געטאָ.

איכ שעלט מיינע פינגער, וואָס זיי זינען פינגער,
אונ ניט קיינ פאַרסאַמטע, פאַרגיפטעטע קוילן.
אונ ס'ברייט דער געוויסן, וואָס כ'אַטעמ, וואָס כ'זינג גאָר,
וואָס כ'ביגן ניט דאָס יינגל דאָס ברוינע פונ פוילן,
דאָס יינגל פונ וואַרשע, וואָס איז ווי א מאלעכ
געקומען צו מיר אינ א נאַכט אינ א גרויער,
דאָס וואַרשעווער יינגל, — א גרויסן מעהאלעכ
איז ער דורכגעשווומען אפּ פליגל פונ טרויער,
ביז ער איז געקומען פונ פינצטערע קאַנטן,
א שוועב טאָג אָט דאָ לעמ מיינ זוגיקן טויער.

ס'איז גאָר ניש קיינ פליגל, א בלוס-רויטער מאנטל
 איז הענגענ געבליבן לעמ שכיינישן פענצטער.
 און ס'האָט זיך דאָס יינגל, דער שפּאַטן פון געטאָ,
 פון שפּאַטנס פון אלע דער יינגסטער, דער קלענסטער,
 געלאָזט מיט די וועגן, וווּ קיינער געטרעט האָט.
 דער מאנטל איז הענגענ געבליבן אין דרויסן
 אפּ עפעס א בוימ א באיאָרטן און גרויסן.
 דער ווינט האָט צעווייט זינע פאלדן די ברייטע.
 ס'איז גאָר ניש קיינ מאנטל. א פּאָן האָט געווייט דאָ!
 די פּאָן האָט געפלאטערט מיט פליגל צעשפרייטע
 אין אופשטאנד פון געטאָ. און דאָס האָט פון שלאכט זי
 דאָס ווארשעווער יינגל צו מיר היינט געבראכט זי.

ער האָט זיך געטראַגן דורכ וועלדער פארטויבטע,
 באגלייט האָט אין וועג אימ די ערד די בארויבטע;
 און טרערן פון קינדער און רופן פון קדושימ —
 באגלייט האָט אין וועג זייער הייליקער רויש אימ.
 עס האָבן באגלייט אימ צעשטאַכענע אויגן
 און הערצער, וואָס האָבן אפּ שפיון געפלאטערט,
 און געזנטן גאנצע מיט רויכנ פארצויגן,
 און ווונדן, וואָס האָבן דורכ דוירעס געיאטערט.
 דער הימל אליינ האָט די וועגן געשפרייט אימ,
 פון כרוועס און ביינער דער אש האָט באגלייט אימ.
 און שטיל האָט די פּאָן אפּ די צווייגן געפויבערט,
 ווען ער איז די שוועל פון מיין ווינונג אריבער.

— שטיי אופ! — האָט דאָס יינגל פון געטאָ באפוילן. —
 שטיי אופ, לאָמיר פליען צו קוואַרימ פון פוילן.
 געבענטשט זינענ די, וואָס געדענקען די קוואַרימ,
 וווּ ס'ליגן די קדושימ מיט הערצער מיט קלאָרע!
 די פּאָן וועט אונדז פירן דורכ בערג און דורכ יאמען,
 די פּאָן וועט אונדז פירן. מיר פליען צוזאמען.

די פאָן וועט אונדז פירן דורך בערג און דורך יאמען,
די פאָן וועט אונדז פירן. מיר פליען צוזאמען.

דער הימל פון מאַסקווע — ער האָט ניט געדערעמלט,
ער האָט זיך צעלויבטן מיט שטאַלצע סאליטן,
און ליכטיק געווען איז אינעם הויפּ פונעם קרעמל,
און אלץ האָט באגלייט אונדז, געשפּינט אונדז צום גוטן.

דער וועג בא דער שפּיט פונעם קרעמל ווערט ברייטער,
און טווערט אזוי ערדיש פון שטערן דער שמיכל.
מיר פליען. ווהן? אינעם א וועלט אינעם א צווייטער.
מיר פליען און קאָנען זי אלץ ניט דערגרייכן,
אזוי איז זי ווייט פון מיין היים, פון מיין סייכל,
אזוי איז זי נאָנט צו מיין ברֶאָך און מיין ווייטער.
מיר פליען א טאָג שוין, מיר פליען שוין צוויי טעג,
מיר פליען א כוידעש, א יאָר איז פאַרלאָפּן,
אן אייביקייט איז שוין פאַרגאַנגען. מיר פליען.
און קאָנען נאָך אלץ צו זען ציל ניט דערצייען.
ווער פליט עס? דאָס יינגל מיט אש אינעם די אויגן.
און איך מיט מיין אומזין, וואָס וויל זיך ניט בייגן.
ווער פליט עס? עס פליט אונדזער וויי, אונדזער צאָרן,
צי ס'פליט אונדזער מוט, וואָס איז ריפּער געוואָרן?
נאָר ווער ס'זאָל ניט פליען, וועט קומען בעשאַלעם,
אויב ס'איז נאָר פון שימלדיק וואסער זיין בלוט ניט,
אויב ס'טראָגט אימ אינעם וועג דער געוויסן, וואָס רוט ניט,
אויב ס'איז נאָר זיין טרוים און זיין שווינג ניט קיין כאַלעם.

מיר פליען, ווען טויב ווערן וועלדער און ברייטן,
מיר פליען נאָר דערמלט, ווען ס'רוקט זיך די נאכט אָן,
ווען שאַטנס פון געטאָ אינעם וועג אונדז באגלייט
און רינגלען ארום אונדז ווי רויכע נאָך שלאכטן.

זיי שווימען אונדז נאָכ און באַקוקן די וועגן,
זיי שוועבן פאָרויס אינעם רוים אינעם נוסטן,
מיט פּוֹסטן, וואָס ווייסן דעם טאָם פון געשלעגן,
מיט הערצער, וואָס ווייסן די פּרײַז פון פּאַרלוסטן,
מיט לייַדן, וואָס האָבן פאַר זיך גיט קיינ ברעגן.

.....

דאָס ווייסן אפּילע די קינדער אין וויגן:
א מענטש האָט זײַן שאַטן, א מענטש וועבט זײַן ניגן,
דער ניגן פאַרגייט, און דער שאַטן באַגלייט אימ,
און שלאַנק איז דער שאַטן פון מענטשן, ווען ס'גייט אימ,
עס קנייטשט זיך דער שאַטן, ווען ס'קנייטשט זיך דער גוירל
פון דעם, וואָס מיט אימ איז דער שאַטן פאַרבונדן,
די שאַטנס פאַרשווינדן, ווען מענטשן פאַרשווינדן,
און נאָר פון כאַטאַמי און נאָר פון גיבוירן
פאַרבלײַבן די שאַטנס באַגלייטן די דוירעס,
די דוירעס באַגלייטן, באַשײַנען, באַצירן,
בא קינדער און קינדס-קינדער טיפּ זיך פאַרקארבן,
איז לאַמיר די שאַטנס אין וועג גיט פאַרלירן,
און זאָל זייער אומרו גיט וועלקן, גיט שטאַרבן!

ד

איז לאַמיר די שאַטנס אין וועג גיט פאַרלירן,
און זאָל זייער אומרו גיט וועלקן, גיט שטאַרבן.

מיר פּלײַען, דער מוט האָט צעפּראַלט אונדז די טירן
און האָט אונדז געבראַכט מיטן וועג אָט דעם האַרבן
אין אָפּגרונט פון וויי, אין א וועלט אין א צווייטער.
אָט ליגט שוין דער אָפּגרונט פאַר אונדז א צעשפּרייטער.

מיר פּלײַען אַראָפּ פון די וואַלקנס די שפּעטע
און פּאַלן אַרײַן אין דער וואַרשעווער געטאָ.

נאָר וווּ איז דאָס יינגל, מײַנ גוטער באגלייטער?
איך שפיר נישט זײַנ אָטעם, איך הער נישט זײַנ קעלכל,
אנ אינזאמער בלייב איך. וווּ איז ער? וווּ שטייט ער?
בא וואָס פאר א טויער, אינ געסל אינ וועלכנ?

איך בלאַנקע אונ רופ אימ. איך ווייט נישט זײַנ נאָמען.
א ווידערקאָל ענטפערט פונ כרוועס אונ שטיינער,
פונ כאָרעווע הויפן, פונ ליידיקע קראָמען,
פונ ווענט מיט פידאשקעס, ווי סטארטשנדע ביינער,
פונ אלטנ בעסמערעש, וואָס ליגט א געטייטער.
פונ וויגלעכ, וואָס וויגנ אליינ זיך אינ אומעט.

פארבײַ פלײַענ פעדערנ ווייטע אונ רויטע,
פארבײַ בלאַנקענ שאָטנס צעהוידעטע, שטומע,
נאָר איינער נישטאָ איז. פארשוונדנ. אנטרווענ
דאָס ווארשעווער יינגל. די שטערנ זיך מינען.
זיי ווייטונ פונ גאָרניט. זיי שײַנענ ווי פּרײַער
אונ גיסנ די שײַנ אפ די ראנדנ פונ טלײַעס.
דער ווינט ווייסט פונ גאָרניט. ווי נעכטנ ער ווייט דאָ,
דער אומגליק האָט אימ מיט זײַנ שוונג נישט צעשיידט דאָ,
ער טראָגט זיך ארום איבער געסלעך אונ שטיבער,
ער שפילט זיך מיט פעדערנ לופטיקע, גרינגע,
זיי פלײַענ צו קוואַרימ, צו בערגלעך, צו גריבער
אפ לייגנ זיך אונטער די קעפּ די געטייטע,
די נאָך נישט באערדיקטע קעפּ פונ די קדושימ.

איך זוכ אלץ דאָס יינגל, מײַנ גוטנ באגלייטער,
איך זוכ צווישנ שאָטנס אינ ווארשעווער כוישעך.
אומזיסט איז מײַנ זוכנ, עס ענטפערט דער ווינט מיר
אפ קוואַרימ, אפ אשיקע בערג ער געפינט מיך.

דער ווינט קאָנ נישט רוענ. אָט איז ער אינ סאָד דאָ,
ער קלאפט אינ די קאנטנ פונ שויבנ צעזעצטע.

ער נישטערט א בלאט פון אג אלטער האגאדע,
א בריוו פון די מוירדימ, די שלאכטלייט, א לעצטע
מיט אש א באזוימטע, אינ בלוט א צענעצטע,
א זייטל מיט פערעצעט שורעס געטאקטע.
א שטיק סייפערטויער ער פרווט זיכ א טראג טאג,

נאך ס'ווערט זיכ דער פארמעט אונ בלייבט אפ דער ערד דא,
אונ ס'ווייט פונ געלעסטערטע אויטיעס מיט ווערדע,
מיט ווערטער געזאגטע אונ נאך ניט דערזאגטע,
א ויגל א לידיקס ער פרווט זיכ פארוויגנ,
ער וויגט עס אונ ברומט זיין קאדמוינישנ ניגנ,
וואס ער האט געברומט נאך אינ טויהו-וואווייהו.
באמ אנהייב פונ וועלטנ, אינ געפלענ אינ גרויע...

די נאכט רוקט זיכ ביזו בא פארייכערטע ווענט דא,
אונ שטערנ מיט שטערנ אג ווערטער זיכ קריגנ,
אונ ס'ווינענ בישכיינעמ בא היזער פארברענטע
די בריוו פונ די העלדנ, וואס פלאטערט אפ ציגל,
די שורעס פונ „בריישיס“, דאס בלוט אונ דאס ויגל...

פארשוונדנ דאס יינגל, מיין גוטער באגלייטער,
איכ בין ניט קיין היגער אינ געטא, די וועג
איכ ווייס ניט. איכ בלאנקע. ניטא וועמענ פרעגנ,
ווי קאג איכ גאך זיין אינ א וועלט אינ א צווייטער
אליין דא, א פרעמדער. ווי האט ער געקאנט דא,
אליין מיכ פארלאזנ. איכ בלאנקע, איכ פלאנטע,
איכ רופ אימ, איכ רופ אימ, אונ ער איז ניטא מער.
איכ וואלט זיכ צעיאמערט, וועג ס'העלפט מיר דער יאמער,
איכ וואלט ווי א כניע אינ וויסטע צעהוילט זיכ,
וועג ס'וואלט מיר געהאפנ. נאך איכ האב געשוויגנ.

די נאכט האט מיט ברעך אונ מיט אומעט געקנוילט זיכ
אינ בריוו פונ די העלדנ, וואס פלאטערט אפ ציגל,

אינ שורעס פונ „בריישיס“, אינ בלוט, וואָס אינ וויגל.
 איכ ווארט, מײַנ באגלייטער זאָל ווידער זיכ ווייזן,
 מיר דוכט זיכ: ניט ווייט, אינ א כאַרעוונ הייזל
 איכ זע אימ, דעמ שאַטנ, מײַנ העלנ באגלייטער,
 מיר דוכט, אז צו מיר פונ דער פינצטערניש גייט ער,
 מיר דוכט, אז ער הייבט זיכ פונ בלוט אונ פונ נעפל,
 עס שליכט זיכ ביינער מיט ביינער צוזאמענ,
 עס נעמענ די לונגענ די לופט אינ זיכ שעפנ,
 אונ ס'נעמענ די ליפנ צו פליסטערנ: „מאמע“.
 ס'האָט אָדער צו אָדער גענומענ זיכ שליכט,
 דאָס בלוט אינ די אָדערנ הייבט שוינ אָנ פליכט,
 א הויט האָט די אָרעמע גלידער פארצויגנ,
 אונ ס'האָבנ צוויי פונקענ געגליט אינ די אויגנ.

איכ לאָז זיכ צו אימ, נאָר אינ נעפל אנטרינט ער,
 ס'א כאַלעמ. אָט קומט ער צו מיר. אָט פארשווינדט ער.
 ווו אינ ער? ווו אינ ער? איכ זוכ זיינע אויגנ,
 איכ בינ שוינ די כאַרעווע שטאָט דורכגעפלויגנ,
 דאָס יידישע פעלד אונ דעמ פוילישנ צוויגטער
 אונ יאָג זיכ אלצ ווייטער. איכ נישטער די וועגנ.

אָט קומענ מיר יידישע שטעטלעכ אנטקעגנ,
 מיט קרימענס, מאצייוועס — פארגליווערטע גוילעמס,
 בעסוילעמס, בעסוילעמס, בעסוילעמס,
 אינ היינט זייער גרויזאמ אונ בלוטיק פארמעגנ.

אָט קומענ אנטקעגנ מיר דערפער אינ פייער,
 מיט ליידיקע כאטעס, מיט ליידיקע שנייערס,
 מיט קעלבער, וואָס לויפנ אליינ צו דער שכיטע,
 מיט ציגעלעכ ווייסע צימ פלאמ צוגעשמידטע.
 אָט שווימענ שוינ פעלדער מיט ביינער פארזייטע,
 מיט איינזאמע זאנגענ אפ בלוטיקע וועגנ,

אָט רוקן זיך וועלדער געדיכטע און ברייטע
 און טראָגן מיר כּאָרעווע נעסטן אנטקעגן,
 און טראָגן אנטקעגן מיר ביימער און שטאנגען,
 מיט שטריק, ווי די רינגען אפּ נאקעטע צווינגן,
 מע הערט ניט קיין רויש דאָ, קיין פויגל-געזאנגען,
 עס זינקען פארסמאליעטע וועלדער אינ שווינגן,
 און זעלטן דערהערט מען: א האק גיט א בויטע
 די נאכט די געדיכטע, די שטילקייט די טויטע,
 א האק גיט אן אוראלטע יאָדלע א שפאלט דאָ,
 א בוימ טוט א קרעכצ און א סקריפּ און א פאל דאָ.
 און זעלטן דערהערט מען א שאַרף פונ א כּייע,
 וואָס טאפט מיט די לאפעס די סטעזשקעס די נייע
 און ווכט דאָרט א נאָרע אפּ קענען באהאלטן
 א קינדעריש העמדל, א שטיוול אן אלטן,
 וואָס זי האָט געבראכט פונ דער געטאָ צו שלעפּן.
 דורכ ווילדקייט, דורכ שטילקייט, דורכ וואלדישן נעפל
 דערהערן אויך אוראלטע ביימער מיט שטוינונג
 א קלונג פונ א מעסער, א שאַס פונ א ברוינגן.

איך לויפּ, און די פיס ווערן מידער און מידער,
 א בלייענע מידקייט פילט אָן מיינע גלידער,
 איך פאל אפּן גראָז אפּן פּייכטן און פרישן,
 א צווינג איז מיינ קאָלדירע, א פּניאָק איז מיינ קישן.
 און ווי נאָר איך שליס די פארמאטערטע אויגן,
 קומט ווידער דאָס ינגל פונ הייב ווי א פויגל,
 ער קומט פונ א ווארשעווער געסל אן ענגן
 מיכ פירן אינ הייזער, וואָס זיינען פארברענט שוין,
 באווייזן דעם אש און דעם ווינדער פונ מענטשן...
 די פליגל ער לאָזט אינ דער פּינצטערניש הענגען,
 ס'איז גאָר ניט קיין פליגל, דורכ דויערס פארגעטערט.
 ס'איז הענגען געבליבן אפּ גרינעם געבלעטער

א בלוט-רויטער מאנטל מיט פאלדן מיט ברייטע.
 ס'איז גאָר ניט קיין מאנטל. א פּאָנ האָט געווייט דאָ.
 — שטיי אופ!—האָט דאָס ינגל מיר ווידער באפוילן, —
 שטיי אופ, לאָמיר פליען צו קוואַרימ פונ פוילן!
 ער קומט אפ א ווייל נאָך אינ כאַלעם צו פליען
 דעם אומגליק דערמאָנען, דעם ווייטעק צעגליען,
 זיין היים מיר באווייזן, דעם מוט אינ מיר וועקן,
 דעם גוירל פונ יוגנט פונ זייער אנטפלעקן.

אָט דאָס איז די פרעכטיקע הויפט-שטאָט פונ פוילן?
 ווו זינען די גאסן? ווו זינען די שטיבער?
 צעהארגעט, צעאקערט דורכ באַמבעס אונ קוילן,
 זיכ וואלגערט די כאַרעווע שטאָט איבער גריבער,
 אינ אש ליגט איר כאַרעווע שיינקייט צעטראָטן,
 עס טליען די גאסן נאָך ווי האַלעוועשקעס,
 עס בלאַנקען אפ קוואַרימ פארלוירענע שאַטנס,
 אונ ס'זוכן די ראָבן צו קוואַרימ די סטעזשקעס.
 עס שטייען ווי צאמען די נאקעטע ווענט שוין,
 עס שטומען די געטלעך אינ כאשכעס פארזונקען.
 ריבוינע-שעל-אוילעם! אָט דאָ האָבן מענטשן
 געלעבט אונ געארבעט, געטאנצט אונ געזונגען!

ה

ריבוינע-שעל-אוילעם! אָט דאָ האָבן מענטשן
 געלעבט אונ געארבעט, געטאנצט אונ געזונגען.
 דאָ פלעגן זיי שעלטן, דאָ פלעגן זיי בענטשן,
 דאָ האָבן פונ שטרייב זיכ געהויבן די יונגען,
 דאָ זינען געוואקסן בא יונגען די פליגל,
 דאָ האָט מען געוויינט, אונ געלאכט, אונ געשרינגן,
 דאָ האָט מען די קינדער געוויינט אינ די וויגן,

דאָ האָבן זיך קינדער צו מאמעס געטוליעט,
דאָ האָט מען אפּ כאסענעס גרויסע געהוליעט,
מע פלעגט אפּ לעוויצעס דאָ טרערן פארגיסן
און ווידער פון ניקטערן לעבן געניסן.
דאָ האָט מען גענייט, און געקלאפט, און געטעסעט,
דאָ האָט מען געהאט סיי דעם יאָך סיי דעם נאכעס
פון שטייגן מיט ווייטעק, פון פאלן מיט כעסעד,
פון לעבן דער פיינטלעכער וועלט אפּ לעהאכעס.

ריבוני-שעל-אילעמ! אָט דאָ האָבן יידן
דעם גאָלדענעם פּאָדעם פון דוירעס געצויגן?
די גאָלדענע קייט פלעגן יידן דאָ שמידן?
די גאָלדענע פאווע מיט מיידלשע אויגן
האָט דאָ זיך א נעסט אינ די סעדער געשאפן?
דער גאָלדענער טרוימ האָט געהאט דאָ א האפּן?

אָט דאָ, וווּ די נויט האָט געיאָגט און גענישטערט,
מיט פּינפּן פון בייטשן אינ טאמ א פארמישטע?

אויב יאָ, איז די נעסט שוין פון הייכן געפאלן,
דער גאָלדענער פּאָדעם איז הענגען געבליבן
אפּ ווויקע, ווייטע צעשאַסענע שטראלן,
דער טרוימ לעבט אינ וואלד אינ אן ערדיקן שטיבל,
און וווּ איז די פאווע, קאָן קיינער ניט זאָגן —
אפּ ווארשעווער גאסן געבליבן איז קיינער,
וואָס זאָל כאַטש איר הייבלאָזע שיינקייט באקלאָנג.
עס שווינגן די שוועלן. עס שטומען די שטיינער,
עס שטארבן דאָ ווערטער נאָך ניט קיין גערעדטע.
דאָס זינגען די גאסן פון ווארשעווער געטאָ.

מיר קוקן אריין אינ די היימישע פענצטער,
מיר זוכן פון לעבנס די שפורן די קלענסטע,
מיר זוכן די טיכלעך מיט טרערן באנעצטע,

מיט טרערן, מיט בלוט און פון ווייטעק געוועבטע,
מיר זוכן די יידישע שפורן די לעצטע,
פון טרוימען געטרוימטע, פון לעבנס געלעבטע,
פון ליבעס געשפילטע, פארשפילטע, געפלעטע...

מיר קוקן אריין אין די הייזער פון געטאָ,
דאָ לעבן איצט סאָנימ. דאָ וווינט דער ביזויען
אין היימען געשענדטע מיט פענצטער צעזעצטע,
דאָ שוועבט נאָך דער אָפהילכ פון שאַסן פון לעצטע,
דאָ הייליכט נאָך דער לעצטער געשריי פון די פרויען,
און טייליגן די רויבערשע לאפעס פארקרעצטע
אפ ציכטיקע קישנס. דאָ הערט מען נאָך קויען,
דאָ הערט מען נאָך בראַדיען אין אומעט פארבאָרגן
דעם לעצטן געשריי פון פארצויגענעם גאָרגל...

עס שטייען די טישן געדעקטע, געגרייטע
מיט מילך און מיט האָניק, מיט קויסעס מיט ברייטע,
מיט טעלער מיט רונדע מיט גאַלדענע צייכנס,
מיט „קאָשער לעפייסעכ“ אפ זייערע ברעגן.
עס זיצט דאָ בא טישן דער רויבער און שמייכלט,
ווי אלץ איז פארגרייט דאָ פון זיי-זיינעטוועגן.

ער קוקט אפ די טישן די גרויסע און שמייכלט,
ער קוקט אפ דער יידישער קויסע און שמייכלט,
ער קוקט אפ די ספאָרימ אין לעדער און שמייכלט,
ער קוקט אפ אַ בלוטיקן פעדער און שמייכלט.

ניטאָ דאָ קיין יידן. דאָ וווינען שוין יענע,
וואָס האָבן געבראכט אפ די ערדן דעם גענעם.
זיי דארפן בא קיינעם איצט גאַרנישט ניט קויפן,
דאָס גליק האָט זיי פלוצעם אין וואָגל געטראַפן.
זיי זיצן בא אונדזערע טישן און זויפן,
זיי ליגן אין אונדזערע בעטן און פאָפן,

זיי קושנ די זוינעס אינ אונדזערע הויפנ,
 אינ אונדזערע שטיוול אינ קירכעס זיי לויפנ,
 די הרובע זיי הייצנ מיט אונדזערע ספאָרימ
 און מייקענענ שיקער אָפּ אונדזערע קוואַרימ,
 זיי טראָג פונ אונדזערע טאטעס די העמדער,
 זיי טראָג די קליידלעכ פונ אונדזערע שוועסטער,
 דער ליכלעכ, וואָס ליגט אונטער זיי, איז א פרעמדער.
 א יעטוידער פאָדעמ אינ אימ איז געלעכטערט.

זיי טרעטנ אפּ אונדזערע אומגליקנ, וויי מיר.
 און אונדזערע פערל מאטאָנעס זיי ברענגענ.
 אפּ אונדזערע שטריק און אפּ אונדזערע ביימער
 מיר וועלנ מיט אונדזערע הענט זיי נאָכ הענגענ!

ר

אפּ אונדזערע שטריק און אפּ אונדזערע ביימער
 מיר וועלנ מיט אונדזערע הענט זיי נאָכ הענגענ.

צעוואַלגערטע נעסטנ. פארשפיגענע היימענ,
 פארבלוטיקטע שטעגלעכ צו קוואַרימ זיכ שלענגלענ.
 זאָל ווערנ פארשאַלטנ, פארשאַלטנ זאָל ווערנ
 די שיינ פונ פרימאָרגנ, וואָס האָט די גאולאָנימ
 די וועגנ באלויכטנ, דער נאכטיקער שטערנ
 פארשאַלטנ זאָל ווערנ. ער האָט די גאולאָנימ
 די וועגנ באלויכטנ. פארשאַלטנ זאָל ווערנ
 די לופט פונעם פרילינג, וואָס האָט די גאולאָנימ
 דעם אָטעם געפרישט, און די לונגענ צעבלאָזנ,
 און פרישקייט געשאַנקענ דעם רויבערשנ פאָנעם.

מיר קוקנ אריינ אינ די סעדער פונ געטאָ,
 עס בוקנ זיכ צווייגנ, עס הייבנ זיכ גראָזנ,
 עס מינענ זיכ בלימלעכ, עס שפרייטנ זיכ בלעטער,

פארוואָס ווערט ניט ביטער די זאפט פון די פֿיירעס,
 זיי וואקסן פון דרײַערד, וואָס איז בליענדיק — ביטער,
 פארוואָס שווינגט דער הימל אינ גרויל-נעכט פון גזירעס,
 פארוואָס לויפט דער דונער פארביי מיט זיין קנאלן
 און טרעפט ניט די קוילערט בא זייערע סודעס,
 פארוואָס זאָלן בליצן אפ קוילערס ניט פאלן
 און שפליטערן קעפ פון די קוילערט ווי הרודעס?
 פארוואָס זינען פֿיירעס ניט גיפטיק ווי סינע,
 פארוואָס זינען גראָזן ניט רויטע, נאָר גרינע?

ז

פארוואָס זינען פֿיירעס ניט גיפטיק ווי סינע,
 פארוואָס זינען גראָזן ניט רויטע, נאָר גרינע.

דער הימל איז רויט שוין פון ערדישע פלאמען,
 און רויט איז די ערד שוין פון בלוט און פון בושע,
 און רויט איז דער שוימ אפ צעשויערטע יאמען,
 וואָס האָבן ווי מענטשן פארלאָרן די רו שוין.
 און רויט זינען ווונדן, וואָס ברײַען און קויען,
 פון בלוט זינען רויט שוין אפילע די טויען,
 אפילע די רעגנס, וואָס פאלן אפ פליינען,
 און רויט זינען אויגן בא אונדזערע פרויען,
 וואָס שטומען און קענען דעם בראַך ניט באוויינען.
 מע דארף ניט קיינ טרערן: פון טרערן ווערט גרינגער.
 זאָל שווער זיין, ווי שווער ס'איז די לופט אינ א בויע,
 זאָל שווער זיין דער בלייז, וועלכער לויפט פון די פינגער
 אינ געסטן פון ביקסן, וואָס צילן אינ סוינע.
 זאָל שווער זיין די קלאָלע, וואָס פאלט אפ די סאָנימ,
 זאָל שווער זיין דער פויסט, וואָס צעפאלעט די באצווינגער,
 זאָל שטאָלץ זיין, זאָל שטארק זיין באמ יאָסעם דאָס פאָנעם,
 מע דארף ניט קיינ טרערן: פון טרערן ווערט גרינגער.

מײַן אורזיידע וואָלט די מאלבושימ צעריסן,
 מיט אש זײַנע קרויזן באקרוינט וואָלט מײַן זיידע,
 און איך האָב געיאַרשנט דעם שטאַלצן געוויסן,
 דעם אש און דעם טרויער פֿון ביידע, פֿון ביידע.
 מײַן אורזיידע וואָלט אפֿ די שײַטערס געצאָרנט,
 א שווערד איך די הענט וואָלט גענומען מײַן זיידע,
 און איך האָב געיאַרשנט דורך טויזנטער יאָרן
 די שווערד און דעם צאָרן פֿון ביידע. פֿון ביידע.
 אזא דער געבאָט איז, אזא איז דער גוירל:
 צו שטארבן אפֿ נאָכאמאָל ווערן געבוירן.

ח

אזא דער געבאָט איז, אזא איז דער גוירל:
 צו שטארבן אפֿ נאָכאמאָל ווערן געבוירן.

דער נאָמען, וואָס קומט נאָכן טויט, איז נאָך העכער
 פֿון דעם, וועלכער ברויזט שוין גיט אונטער קיין דעכער,
 וואָס האָט זיך צעשיידט מיט דער ערד מיט דער האַרבער,
 דער נאָמען. וואָס קומט נאָכן טויט שוין, פֿאָרגייט גיט.
 עס שרעקן שוין מער גיט די נעגל פֿון שפֿארבער,
 דאָס זיידענע וואָרקעג פֿון טיכעלע פֿרייט גיט,
 איז וואָס? ס'איז פֿון מענטשלעכע אויג גיט באַהאלטן
 דער נאָמען, וואָס קומט נאָכן קייווער דעם קאלטן,
 וואָס רום איז זײַן הייב, און די זון-שײַן זײַן טרוימ איז,
 דער נאָמען, וואָס לעבט שוין אין פֿרעמדע כּאלוימעס,
 דער נאָמען, וואָס איז שוין א פֿאָדעם געוואָרן
 און ווערט גיט צעריסן אין שטורעם פֿון יאָרן,
 דער נאָמען, וואָס פֿלאַטערט אין זאַנגען פֿון רעגן,
 איז זײַד פֿון די פֿאָנען, אין שאָטנס אפֿ וועגן...

איך זע די געשטאלטן. זיי קומען פֿון היילן,
 זיי קומען דעם אומגליק פֿון געטאָ דערציילן,

זיי קומען מיט זייערע טרוימען זיך טיילן,
זיי קומען דעם ווונדער פון געטאָ דערציילן.
און ווערטער מיט ווערטער אין טונקל זיך קניפן,
איך הער יענע ווערטער אין הייב און אין נידער,
זיי פאלן צו מיר אפ די אקסל ווי ברידער
מיט נאכט אפ די אויגן, מיט אש אפ די ליפן.
און דאָס איז דער אָנהייב פון אונדזער האַגאָדע:
געווען איז אַ וועלט דאָ, געלעבט האָט אַ שטאָט דאָ...
דער פּרילינג איז אַקאָרשט די שוועלן אריבער,
אַ לינדער אפּרעל האָט אין סעדער געשפּרייט זיך,
און ס'האַבן די פּויגלען און גראָזן געפּרייט זיך,
וואָס ס'קומט שוין, ווי שטענדיק, דער פּרילינג דער ליבער,
די זון איז אַ קאַלמע געהאַנגען אין דרויסן
און קיינער באַמערקט האָט, ווי זי איז פּאַרגאַנגען,
די פייסעכ-נאַכט איז שוין אפּ פּענצטער געהאַנגען,
ווי זי וואָלט אַ סאָד דאָ באַהאַלטן אַ גרויסן.
געוואָלט האָבן סאַנימ דעם סאָד זיך דערוויסן —
וואָס טוען עס ייִדן אין הויפט-שטאָט פון פּוילן,
צו פּראַווען זיי פייסעכ, צו גרייטן זיי קוילן
אין אַט-אַ דעם פּערצנטן אָונט פון ניסן.
...עס זיינען זיך ייִדן באַ טישן געזעסן,
פאַרוזכט פון כאַרויסעס און מאָרער געגעסן.
די טאַטעס די קלוגע אין קיטלען אין ווייסע,
אין קרוינען אין שוואַרצע אפּ טראָנען געבעטע,
די זיידעס די גרייזע, די מ'לאַכט פון געטאָ
דערציילט האָבן ווידער די אוראַלטע מייסע:
— געלעבט האָט אַ גאַזלען אַמאָל אין מיצראַיִם... —
און ייִדישע מאַלקעס אין קליידער אין נייַע
געשוועבט האָבן גרינגע פון טישן צו טישן,
געשוועבט האָט פון הייזער צו הייזער אַ סאָד דאָ,

און ס'זינען די ווערטער פון אלטער האגאָדע
געפאלן פארווונדעט אפ ציכטיקע קישנס.

— „אוואָדימ האָיגו“ האָט ווידער געקלונגען—
מיר האָבן דאָס ברויט פון דער קנעכטע אפט געשלונגען! —

פון ווינקל צו ווינקל, פון געסל צו געסל,
פון בוידעם צו בוידעם, פון קעלער צו קעלער
געשוועבט האָט א וואָרנונג— נע זאָל ניט פארגעסן!
עס קלינגען די קריסעס, עס קלינגען די טעלער,
ווי זיי וואָלטן וועלן באהאלטן, פארטויבן
די קאלטע גראנאטעס און בעטן פארבעטע,
די פראָסטיקע ביקסן, וואָס ווארטן איג געטאָ,
פארשטעקט פון די בליקן, וואָס טאפן די שויבן.

„אוואָדימ האָיגו“— מיר האָבן די פרייהייט
געקויפט ניט פאר גאָלד, נאָר פאר ליידן און טרויער.
איג הייזער איז טונקל. ס'ווערט גרויער און גרויער
דער אָוונט, וואָס האָט ווי א וואָלף זיך פארטייעט
לעמ שוועל פון דער געטאָ, לעמ פינצטערן טויער,
און הערט שוין דעם שאָרע פון פארבאָרגענע רייטערס,
און זעט שוין די צונגען פון קינפטיקע שייטערס.
וועט קומען א רעטער? וועט קומען א טריסטער?
און אויב עס וועט קומען א נאָווי, ווי הייסט ער?

ט

וועט קומען א רעטער? וועט קומען א טריסטער?
און אויב עס וועט קומען א נאָווי, ווי הייסט ער?
און אויב עס וועט קומען א רעטער, וואָס ווארט ער?
עס קוקן די מאמעס מיט אויגן מיט צארטע,
די טאטעס פון געטאָ דערציילן מיט צייטער,
ווי ס'האָבן געוויינט און געפרייט זיך די זיידעס,

די יידישע אויטייעס זײַנען די איידעס
פונ רעגעס, וואָס האָבן די דוירעס דערשיטערט.
און ס'שוועבן פאר אויגן מיט אומרו מיט נײַעם
די בלוטיקע טײַכן, די אוראלטע כײַעס,
און ס'דוכט זיך, דער היישעריק טראָגט זיך פארבײַ דאָ;
און ס'דוכט זיך, עס קוואקען די פרעש שויג ניט ווייט דאָ...

עס זײַנען די טונקעלע טירג שויג אָפּן,
וועט קומען דער נאָווי? וועט קומען דער רעטער?
פונוואָנען וועט קומען די הילף אין דער געטאָ—
פונ מיזרעך? פונ מיירעוו? פונ דאָרעמ? פונ צאָפּן?
מע זאָגט „שפויכ כאַמאַסכאַ“. אין פינצטערע ווינקלען
גראַנאַטעס און קוילנ באַהאַלטענע פינקלען...
מע זיצט און מע ווארט אפּן רופּ— דער ראַקעטע,
וואָס דארפ אפּ א ווייל נאָר א פלאַמ טאָג אין געטאָ...

עס זײַנען די טונקעלע טירג שויג אָפּן,
און גרייט זײַנען גאַסן דעם שטורעם פאַרנעמען
און גרייט זײַנען ייִדן ארויס פונ די קלעמען...
עס פלאַמט די ראַקעטע, נאָר וואָס האָט געטראָפּן?
וואָס איז פאר א רײַטער די גאַס דורכגעלאָפּן,
די גאַס פונ דער געטאָ? די שרעקלעכע בסורע
איז גלייך מיטן שאָס מיטן ערשטן געקומען
צום סיידער צום ערשטן, זי האָט ווי א שטורעם
בא אָפּענע טירג די שוועלן פאַרנומען,
ארום אפּ די טישן, ארײַבן אין די אויגן
און טיפּ אין די הערצער מיט מוט זיך פאַרוויגן.

מ'האָט לאַנג שויג פאַרענדיקט „אוואָדימ האַייַנר“,
מ'האָט לאַנג שויג פאַרענדיקט. מע האַלט שויג בא „הוידו“.
מע קאָגן שויג איצט קיינעם אין שטוב ניט געפינען,
עס הילכט די ווענט, און די הימלען זיך הוידען.

און די, וועלכע האָבן געכוּיזעקט, געשפּעט דאָ,
פארגוואלדיקט, געהארגעט, — באַצאָלן איצט טייער!
מע שיסט אפ דער געטאָ, און ס'ענטפּערט די געטאָ
אפ סינע מיט סינע, אפ פּייער מיט פּייער.

י

מע שיסט אפ דער געטאָ, און ס'ענטפּערט די געטאָ
אפ סינע מיט סינע, אפ פּייער מיט פּייער.
עס האָבן זיך ביקסן מיט ביקסן צערעדט דאָ,
געשוּימט האָט די געטאָ מיט סרייפּעס מיט נייע.
א פלאַם טוט א הייב זיך פונ שוואַרצע פאבריקן,
א פלאַם טוט א זעצ פונ די שטיינערנע קוימענס,
און ס'טראַגט זיך דער אופרייט פונ בריקל צו בריקל,
מע קוקט אפ די סרייפּעס: ס'איז גיט קיינ כאלוימעס,
דאָס האָבן די יידן א פּייער צעצונדן,
א פּייער, וואָס וועט פונ דער ערד גיט פארשווינדן!

עס זיינען געקומען די פרעכע טעווטאַנען
צום סיידער צום ערשטן אפ ווידער דערמאַנען —
„אוואָדימ האָיינו“... נאָר מ'האַט זיי באַגעגנט
מיט בליצן און דונערס. מיט בליי האָט גערעגנט
אינ ווארשעווער געטאָ. פונ קעלערס, פונ גאַנקעס
זיי זיינען ארויס — די סטאַליאַרעס און שמידן.
די שטילע, די גוטע, די פאַשעטע יידן,
מע האָט זיך געוואָרפן אפ ריזיקע טאַנקן
מיט מוירדישן מוט און מיט אייזערנעם צאָרן.
די שניידער, די יונגע מיט בליי אפ די אָרעמס,
די ווארשעווער שוסטערס מיט מעסערס אינ טאַשן,
און זקיינים אפילע פונ אלקערלעכ שטילע —
זיי האָבן געטראַגן אינ זעקלעך פונ טפילן
דעם טויט פאר די סאָנימ. מיט פלאַמען געוואשן
זיי האָבן די גאַסן, מיט סרייפּעס געאַקערט

די ווילדע כאיאָלעס, וואָס האָבן געהויליעט
אינ ברײסל, אינ ניצע, אינ פראַג און אינ קראָקע.
עס האָבן די דײטשישע טאנקען געפלאַקערט,
ווי ס'פלאַקערן טרוקענע סטויגן אינ יולי,
זיי האָבן געמײנט, אז זיי לויפן נאָך האָזן,
נאָך אלטע באַזיגטע, פארקנעכטעטע שוואַטימ.

נאָר דאָ האָבן אנדערע ווינטן געבלאָזן,
מיט נעכט סטאלינגראדער האָט הייס דאָ געאַטעמט...
מיט פלאַמען געזעצט האָט פונ יעטווידן ווינקל,
אפ יעטווידן טראָט האָבן מעסערס געפײנקלט...
מיט בליי און מיט טויט האָט צעטיינעט די וועלט זיכ,
עס האָבן די יונגען אפ דעכער געשטעלט זיכ,
ס'איז יעטווידער בײדעם א שוצגרוב געוואָרן,
און יעטווידער הויפ האָט געפײערט מיט צאָרן.
און ווער ס'האָט קײנ ביקס אינ דער האנט ניט געהאלטן,
האָט באַמבעס געגרייט אפ צעשמעטערן בריקן,
פונ טויט האָט זיכ קײנער שוין מער ניט באהאלטן.
און ווער ס'האָט קײנ מעסער אינ האנט ניט געהאלטן,
האָט אײגענע נעגל אפ ווארגן און שטיקן...

עס זײנען געקומען די ווילדע טעוואַנען
מיט צלאַמימ און שאַרבנס אפ זײערע פאַנען,
זיי האָבן געהאַפט, אז דער וועג איז א גלאַטער,
און ווו נאָר זיי קומען—איז ציטער, און פלאַטער,
און קנעכטשאַפט, און טרערן, און קינדער-געשרײען,
זיי זײנען געקומען נאָך וואָלווע טראַפּײען,
נאָך שטילע קאַרבאַנעס, וואָס ליגן פארגורעט
און ווארטן—דער טויט זאָל פונ שאַנד זיי באַפרייען...
נאָר ס'האָט אינ דער געטאָ געשטיגן דער שטורעם,
געשמעקט האָט מיט מאַסקווע און ניט מיט מיצראַימ!..

עס האָט „שפּויכ כאַמאָסכאַָ“ דער ווײַנט שוײַנ געזאָגט איצט,
און ס׳האָבן שוײַנ בלוטיקע טיכע געיאָגט איצט,
עס האָבן פּונ ווייטעק די שטערן צעוויינט זיכ,
און ס׳האָבן האַנגדעס אליינ שוײַנ געלייענט זיכ...
.....

ווי ביטער די פּיינ איז פּונ גאַכגיביק-שוואַכ זײַנ,
אזוי איז זי זיס, אונדזער קראַפט, פּונ פּאַראַכטן,
ווי ביטער, ווי פּינגלעך איז שטויב אַפּ אַ שליאַכ זײַנ,
פּונ אלע געטראַָטן אינ פּרי, זײַנ פּאַראַכטן,
ווי ביטער איז לעבן ווי קנעכט און זיכ נויגן,
האַכנאָעדיק טראָגן די פּלייצעס געבויגן —
אזוי איז ער הייליק, דער אופּקום, אינ שלאַכטן...

עס פּאלן די שטאַלענע כּייעס צעשמעטערט,
פּונ רויכ און פּונ ווייטעק דער הימל איז גרוי שוײַנ,
עס שיסן די העלדן פּונ וואַרשעווער געטאַָ,
וואָס שטייען ביז קני אינ דעם בלוט פּונ די קדושימ.

יא

עס שיסן די העלדן פּונ וואַרשעווער געטאַָ,
וואָס שטייען ביז קני אינ דעם בלוט פּונ די קדושימ.

עס פּאלן די דעכער ווי ליידיקע קוישן,
און כּרוועס אַפּ כּרוועס, צעדרייבט און צעשמעטערט,
אינ וואַלגער זיכ לייגן אַפּ בערגיקע וועגן,
און ס׳שטורעמט פּונ שטויב און פּונ שטיינער אַ רעגן.

און הויכ איבער כּרוועס און הויכ איבער דעכער
די פּאָגן פּונ דער געטאַָ אינ פּייערן פּלאַטערט,
אַ פּינגלעכע קויל האָט זי דרײַ מאָל געלעכערט,
נאָר זי האָט איר מוט און איר כּיינ ניט צעפּאַטערט
אינ טעג פּונ ניסיונעס. זי פּלאַמט אינ די הייכן,
דער וויי האָט איר געכטיקן שטאַלצ ניט געבראַָכט,

זי היט אירע ווונדן ווי אייביקע צייכנס.
ווי צייכנס פון אומקום, פונ צאר און גיצאכנ,
זי פלאטערט מיט רום פון די זיידעס און טאטעס,
מיט גוורע פון זין און מיט זויבער פון טעכטער.

דריי ווונדן שוין בריענ דאָס לייב פונעם וועכטער,
וואָס נעמט ניט אראָפּ פון דער פּאָג זיינע אויגן,
אימ האָבן דריי ווונדן צו דריערד שוין געבויגן,
נאָר ער שטייט ווי פריער א שטאַלצער, א שלאנקער,
ער שטייט ווי א פעסטונג, וואָס ווייסט פון קיין וואקל,
ער שטייט ווי א שיפ אפ א מעכטיקן אנקער,
ער שטייט ווי א שלאכטמאג — די פּאָג איז זיין פּאקל,
ער ציילט ניט דעם טראָט פון די לאנגע מעסלעסן,
ער האָט שוין דעם טאמ פון א דרעמל פארגעסן,
צוויי טעג זינענ שיקער פון דעמלט אנטלאָפּן,
ווען ס'האָט אימ די מאמע געבראכט עפעס עסן...
האָט עפשער א קויל שוין די מאמע געטראַפּן?
צוויי טעג, אז ער זעט ניט דעם טאטן אין געסל,
עס קומט ניט דער טאטע, עס קומט ניט די מאמע,
דער אומגליק האָט ביידע געפּאקט שוין מיסטאמע...

איצט שטייט ער אליין אפן הויכג באלקאָג דאָ,
ער שטייט, ווייל עס האָט אימ די איידע געהייסן,
עס קומען שוין מער ניט די שוועסטער די בלאָנדע,
די ברידערלעך קומען שוין מער ניט. זיי ווייסן,
זיי ווייסן אוואדע, אווו ער געפינט זיכ.

איצט שטייט ער אליין דאָ פארגרויט און פארפינצטערט.

דאָס ווארשעווער יינגל איז ניט צו דערקענען,
עס זינען שוין גרוי זינען יינגלשע לאָקן,
צעאקערט זינג שטערן איז ווי בא א זאָקן,
און נאָר זינען אויגן אינג פּינצטערניש ברענען,

די אויערנ הערנ דאָס פּלנפּ פּונ קוילנ,
דעם יאָמער, וואָס טראָגט זיך ארום איבער פּוילנ,
די אויערנ הערנ נאָר קרעכצנ, וואָס רייצנ,
אונ בריענ, אונ פּאלנ אפּ כורוועס דערוואָרגנ.
די אויערנ הערנ נאָר שאָסנ, וואָס קרייצנ
דעם טונקל פּונ אָוונט, די בלוי פּונ פּרימאָרגנ.
מע רייסט ניט קיינ קריע, מע זעט ניט קיינ טרערנ,
אינ טרוקענע אויגן דער אָפּשניי פּונ שטערנ,
מע זיצט ניט קיינ שיווע. מע מאכט ניט קיינ מאָלעס,
דאָס קאָל פּונ די ביקסנ דאָס איינציקע קאָל איז
אינ ווארשעווער געטאָ. נאָר וואָלקנס אינ הימל
אונ רויכנ אפּ ערדנ זיך לאָזן אינ גאָלעס.
אויס גאָלעס! אויס געטאָ! אויס שאנד אונ אויס שימל!

עס שיסנ די געסלעכ, די גערטענער שיסנ,
עס שיסנ די טישנ, די בענק אונ די דילנ,
אונ ריקעס פּונ גאסנ צו גאסנ שוינ פליסנ,
אונ ס'מאָלנ דאָס ברויט פּונ מילכקאָמע די מילנ...

אמאָליקע צייטן אינ שלאכט מיטן סוינע
פלעגט עמעצער פּרווונ זיינ לעבן נאָכ שוינענ,
אמאָל פּלעגט אינ הערצער נאָכ קומען די מזירע,
אמאָל פּלעגט דער פּאכעד זיך שפּיגלען אינ אויגן,
דער טויט פּלעגט די שרעק אינ די הערצער געבוירנ.
אונ ס'פלעגט די האכנאָע די מוטיקייט בייגנ...

ניטאָ אזא שרעק, וואָס זאָל שלאבעריק מאכנ
דאָס הארצ אונ די האנט פּונעם ווארשעווער יינגל,
ווען ס'פּליען אינ אָפּגרונט אפּילע די שליאכנ,
וואָלט ער דאָ געבליבן. ס'קאָנ קיינער אימ צווינגענ
אָט דאָ מיטן אויצער דעם גרעסטנ זיך שיידנ,
ער שטייט ווי א זענקמאָל, פּונ שטיינ א געטאָקטער,

דעם שטאַלצ און זיעמ וויי פון א דאָר איצטער טראָגט ער,
דער יונג מיטן זילבערנעם קאָפּ פון א זיידן.
ער שטייט ווי א דענקמאָל און קוקט אינ דעם מאָרגן,
וואָס ליגט נאָך אינ כאשכעס פון צוקונפט פארבאָרגן.

יב

ער שטייט ווי א דענקמאָל און קוקט אינ דעם מאָרגן,
וואָס ליגט נאָך אינ כאשכעס פון צוקונפט פארבאָרגן.
מיט נעמען באלאגערט, מיט ספייקעס פארלאָפּן,
געבענטשט איז דאָס מענטשלעכע אויג, ווען ס'איז אָפּן
און זעט אינ דעם שווינדל פון קאָכיקע שאַען
דאָס רויקע שווימען פון שפעטערע יאָרן,
וואָס זעט דורך די פליגל פון נאכטישע קראַען
די פאטיקלעך הימל, וואָס נעמען שוינ קראַרן;
געבענטשט איז דאָס מענטשלעכע אויג, ווען ס'איז אָפּן
און זעט אויך די צייטן, וואָס זינען פארלאָפּן.
עס זינען די געטאָס פארבאָלעמט געלעגן,
פארשלידערט פון ברייטע, פון ליכטיקע וועגן,
ווי ערגעץ אפ טייכן פארבלאָנדושעטע פליטן,
אזוי זינען געטאָס אינ אַוואַר געלעגן.
עס פלעגן די וועלן זיין זיי שארפן די נעגל,
דער טויט פלעגט זיי פיעסטען, די נאכט פלעגט זיי היטן.
די שאנד איז אינ פּרילינגס געווען זייער רעגן,
די שאנד האָט אינ ווינטערס דעם שניי זיי פארביטן.

אמאָל נאָך פלעגט קומען א בליצ אָן א דונער,
אמאָל נאָך פלעגט קומען א שטראל אָן דער זון נאָר,
א שטראל פלעגט א בליצ טאָן אינ כוישעך אינ בלינדן,
אמאָל נאָך פלעגט פינקלען א שווערד, נאָר אָן שארפן,
אמאָל נאָך פלעגט קומען א ריז און זיך ווארפן
אינ טהאָמען פון דוירעט אָפּ שוינ ניט פארשווינדן.

א דימענטנ-שליפער פון האָלאַנד פון ווייטן,
פון רייב א באַנקיר מיט א ליידיקן בייטל,
פון פינצטערן קעלער פלעגט קומען א גאַענ,
א לויכט טאָן אונ פאלב אפּ שפּיז פאר די קראָענ,
א שמיד, וואָס האָט קיינמאָל זיין קאַפּ ניט געבויגן,
א בעטלער מיט קלאָרע נעווייזשע אויגן,
א פאסטעכ א זינגער פון ליבע און צאָרן,
א שלעפער, וואָס איז א מאַשיעכ געוואָרן,
א ייִדישער גאזלען — א קאפּצן, אַן אוישער
איז וועלדער פּאָלעסיער. אינ נעסטן פון כוישעכ
איז לויטער געוואָרן פון ליכט און פון גוורע,
און ווייט האָט דאָס ליכט איבער לענדער געשפּרייט זיך,
נאָר ס'האָט מיט די גופים זי גוורע געשיידט זיך,

און גיך האָט די געטאָ די אויגן פארזשמורעט
און ווידער געקניט פאר דער אלטער פרינגצעסן,
דער נויט — דער פארשטאַלטענער בייטש פון די יאָרן,
און ווידער געשלונגען פון ליידן דעם צאָרן,
און ווידער דאָס ברויט פון האכנאָע געגעסן.

אזוי איז געווען אינ די טעג פון פארצייטן,
נאָר מענטשן זיך בייטן און צייטן זיך בייטן...

מע שיסט פון דער געטאָ. און ס'טראָגן זיך פלאמען
ווי בסורעס פון אומקום, פון טויט און פון ווונדער,
עס טראָגן זיך פלאמען דורכ דירעס באוונדערן,
ווי שטאַלצע שעלוקים אינ בלוט-רויטן סאמעט —
צום יאָמטעו פון פרייהייט, מע שפאנט ניט באוונדער —
אינ גליק און אינ אומגליק קאָן קיינער ניט שיינדן
די העלדן: דעם אייניק, דעם זון און דעם זיידן...
עס טראָגן זיך העלדן, באקרוינטע מיט פלאמען,
איז ווער קאָן זיי איצט שוין די וועגן פארצאמען?

עס טראָג זיך העלדן, באַקרוינטע מיט פלאַמען,
 איז ווער קאָן זיי איצט שוין די וועגן פאַרצאַמען?
 ווהינ איז דער וועג איצט? צום טויער פון פּרײַהײַט?
 צום שמאָלן און פינצטערן טירל פון קייִווער?
 מע שפּאַנט און מע פּרעגט ניט. מ'איז שטיל און פּאַרטייעט,
 אַמאָל נאָך אינ גאַנג טוט א שטילן געשריי ווער.
 מע שפּאַנט און מע רעדט ניט. אינ נאַכט שעמעריג
 די קנעפּ אפּ די זײַטשישע נײַע מונדירן,
 און ס'קלאַפּן די דײַטשישע שווערע אָפּצאַסן
 אינ טיבע פּאַרווונדעטע וואַרשעווער גאַסן.
 די נאַכט אפּ די דעכער און טרעפּ א צעפּליקטע,
 און יעטווידער שאָס טוט א שניט ווי א מעסער.
 ווהינ איז דער וועג איצט? א פינצטערער ליגט ער
 און פּירט צו דער טפּיסע מיט ריזיקע שלעסער.
 דער „פּאַוויאַק“ שטייט אינ דער נאַכט א פּאַרקלערטער,
 ער שטייט ווי א ספּינקס, א פּאַרטרוימטער, א שטומער,
 די ווענט זײַנע היטן פּאַרלאָרענע ווערטער,
 ווי לעצטע סימאָנים פון מענטשלעכע זומער,
 פון זומער, פון האַרבסט און פון פּרילינג פּרײַע,
 פון מוטיקן „זײַ געזונט!“ ערעוו דער טליע...
 א שאָט האָט די לופּט די פּאַרסאַמטע צעריסן.
 א צווייטער... א דריטער... עס קרייצט זיך קוילן,
 און ריכט מיט ריכט לעמ טפּיסע זיך קוילן,
 אָט האָט שוין צעפּראַלט זיך דער טויער פון טפּיסע...
 מונדירן, מונדירן, מונדירן, מונדירן,
 עס גרילצט די שטייגן, עס קלאַפּן די טירן...
 די שלוכים פון געטאָ אינ דײַטשע מונדירן,
 די וועכטער — זײַ פּלאַצן, די וועכטער קיאַפּירן.

מונדירן, מונדירן, מונדירן, מונדירן.
די געסט פון דער געטאָ אינ דיטשע מונדירן,
און אלע „פארברעכער“ אינ דיטשע מונדירן.
דעריקער איז שיטן! קיין ציט ניט פארלירן!
ס'איז גוט, וואָס עס לעבט נאָכ א נאכט אפ דער וועלט דאָ.
עס דוכט, אז די נאכט האָט אליין זיך פארשטעלט דאָ.
און שלעפט א מונדיר איבער שליאכט א גייעמ
אפ העלפן די העלדן פון טפיטע באפרייענ!
עס גייט א געראנגל. פון וועמען מיט וועמען?
מע קלינגט אינ די שטאבן, עס רוישט ווי אינ גענעם
מיט שמאָלינקע סטעזשקעס. מע יאָגט זיך פונדאנען.
מע יאָגט זיך אהערצו מיט שליאכט מיט ברייטע.
א גאס ניט קיין גאס איז— א פעלד מיט קורגאנען.
עס טרעָגן זיך שאַטנעס מיט קאמערס צעשיידטע,
דער וועג פירט אינ געטאָ. באפרייטע פאָליאקן
און יידן באפרייטע. מע טרעָגט זיך אינינעם,
די טירן זי לעצטע די העק שוינ צעהאקן,
און פוסט ווערט די טפיטע. אפ בלוטיקע שטיינער
עס ליגן די וועכטער. זי אריגן פארשלאַסן.
און רייך ווערט די געטאָ מיט נייַע סאָלדאטן,
עס וואקלט זיך ווארשע פון גוואלדן און שאַסן
פון טאנקען, וואָס ברענען פון דולע הארמאטן,
פון סרייפערס, וואָס הודעג און בייטשן און קנאלן,
פון גוורע, וואָס ריפּט אינ די געטאָ-קווארטאלן.
און הויכ, אפן דאך פון דער טפיטע, באנאכט דאָ
די פאָגן פון דער געטאָ וואקסט אויס א דערוואכטע.
זי פלאקערט און וויגט אינ דער פינצטערער נאכט זיך,
און ס'דוכט, אז דאָס ווארשעווער יינגל באוואכט זי...
— נעקאָמע! איין ווונטש גליט אינ אונדזערע שארבנס,
איין טרויב נאָר— זי פאָגן פונעם פאָלק זאָל ניט שטארבן!

— נעקאמע! איין ווונטש נאָר אינ אונדזערע שאַרבנס,
 איין טרוימ נאָר — די פאָג פונעם פאָלק זאָל ניט שטארבן!

די שאַטנס פונ געטאָ — זיי שווינגן, זיי שוועבן,
 זיי ווילן ניט שטארבן און קאָנען ניט לעבן.
 א היימ איז די אָרעמע נאקעטע וועלט זיי,
 די וועלט און דער מענטשלעכער שוואכער זיקאָרן,
 דאָס פלאַמיקע, קאָמיקע שלאכט-פעלד נאָר פעלט זיי,
 זיי האָבן אינ שלאכט דאָס געווען ניט פארלאָרן,
 זיי קומען באַנאכט, און זיי וועקן און רופן,
 זיי קומען ווי טוישווייב, זיי קומען ווי שכינימ,
 זיי האָבן אינ וואַרשע פארלאָרן די גופימ,
 און ס'דוכט זיכ, זיי זינען שוינ אלע אליינע,
 דער שויכעט מיט גילדענע פייס ווי רענדלעכ,
 דער בעטלער, וואָס פלעגט מיט א טאָרבע זיכ שלעפן,
 דער דיכטער מיט טרוימען, וואָס זינען אומענדלעכ,
 די באַבע מיט שפּיזלעכ אפּ הילצערנעם טרעפּל,
 דאָס יינגל מיט פריילעכע בטורעט פונ כיידער,
 די קאלע אינ ווייסע, אינ זויבערע קליידער...
 די שאַטנס פונ געטאָ באַגלייטן מיכ שטילע,
 סיטראָגט איינער א קלאָלע אינ אויגן צעשטראַלטע,
 דער צווייטער א בענטשונג, דער דריטער א טפּילע,
 דער פערטער א האַפּנונג אפּ ליפּן אפּ קאלטע...
 און ווי איכ פארלאָזן נאָר די געטאָ די טויטע,
 קומט ווידער דאָס וואַרשעווער יינגל צו לויפן —
 א שאַטן — אפּ שליאכט פארלאָזטע, פאָרגרויטע,
 ער שלעפט מיכ צוריק צו די וואַרשעווער הויפּן,
 און קומ איכ צוריק אינ דער געטאָ, אַנטשטייט ער
 פונ כורוועט און אש פונ צעריסענעם פּוילן,
 א פולער מיט לעבן, צו שלאכטן א גרייטער,

אפ דעכער אפ הויכע א מונטערער שטייט ער,
ווי מ'האָט אימ אינ אָנהייב פון אופשטאנד באפוילן.

איכ קוק אפ זיין הויכקייט און פיל זיכ דערהויבן,
עס הייבט אונדז דאָך ביידע איינ מוט און איינ גלויבן,
איכ קוק אפ זיין הויכקייט און פיל זיכ דערשלאָגן
פאר דעם, וואָס עס טליענ נאָך נישטיקע פלאָגן,
פאר דריבניקע טרוימען, וואָס קומענ נאָך זעלטן
פון אלטע פארגאנגענע נישטיקע וועלטן...

איכ גיי נאָך שפאצירן. איכ זינדיק. איכ שמייכל,
איכ בין נאָך מעקאנע מיין פריינט, וואָס איז פריילעך,
איכ וויל נאָך, מיין נאָרע זאָל ווערן א הייכל.

די בליקן פון אומפריינט פון נישטיקע צייל איכ,
איכ צייל נאָך די שטעכ פון די נאָדלען, ווען שווערדן
פון סאָנימ פון גרויסע אינ בלוט מייןס זיכ שווענקען,
איכ לייך נאָך פון קרענקלעכע קליינלעכע בענקען
נאָך וויסקייט פון קישנס. וואָס שווינגן די ערדן?
ווי קאָנען זיי טראָגן דעם אומגליק דעם גרויסן,
די טליעס, די קוואַרימ, די שטומע געשרייען,
דעם זומערס צעשאַסענעם בלוטיקן דרויסן,
דעם ווינטערס צעטראַטענע בלוטיקע שנייען?
וואָס שווינגן די שלאַקסרעגנס אלע, וואָס שווינגן,
וואָס קומען זיי ניט ווי א מאַבל פארשווענקען
די הערצער די זאטע, וואָס ליגן אינ שטייגן
מיט זייער פארוויאנעטן קליינלעכע בענקען?

וואָס שווינגסטו, וואָס רעדסטו ניט, ווארשעווער ינגל,
איכ זוכ דינע אריגן, וואָס קוועלן ווי גינגאָלד,

וואָס ציט זיכ צוריק צו דעם בערגל דעם קאלטן,
ווער ליגט דאָרט אינ קייזער אינ פייכטן באהאלטן?
דו ביסט נאָך באַפליגלט מיט פליגל מיט גרינגע,

וואָס שטייטו, וואָס גליווערסטו, ווארשעווער יינגל?
 דו וויסט אלע לידער, וואָס ווארשע פלעגט זינגען,
 וואָס שטייטו, וואָס גליווערסטו, ווארשעווער יינגל?
 דו קענסט אלע סעדער, וואָס האָבן געבליט דאָ,
 דו וויסט אלע סוידעס, וואָס ווארשע פארהיט דאָ.
 שטיי אופ! הער, עס שאלט שוין דער אויסלייזונג-האַרן,
 דו דארפסט ניט קיין מיטע, דו דארפסט ניט קיין אָרן.
 קומ דורכגייענ ווידער די וועגן די לאנגע,
 ווו דו ביסט אמאָל אזא שיינער געגאנגענ,
 קומ ווידער ארום אפן מויער דעם הויכן,
 קומ הייבן די פאָן איבער טרייפעס און רויכן.
 שטיי אופ! ס'קאָן ניט זײַן, אז אינ טעג פון ניצאָכנ
 זאָלסטו בא די טישן די ברייטע ניט זיצן,
 דײַן טרוימ ווי א צווייגל זאָל ליגן צעבראָכן,
 דײַן יוגנט זאָל אפ די יאָמטויווימ ניט בליצן,
 איז ווער וועט פארבייטן די טאטעס, די זיידעס
 און ווער וועט די לוכעס פון יוישער דערטראָגן?
 דער מישפעט איז נאָענט, און דו ביסט דער איידעס,
 און דו ביסט א שויפעט. די שאָ האָט געשלאָגן!
 טו

דער מישפעט איז נאָענט, און דו ביסט דער איידעס,
 און דו ביסט א שויפעט. די שאָ האָט געשלאָגן.
 וואָס שווייגסטו? וואָס שווייגט איר? אויב איר וועט ניט זאָגן,
 איז ווער וועט דערציילן דעם סאָפּ פון אן איידע,
 וואָס איז מיט איר ליכטיקן אומקום געוואָרן
 א שטערן א נײַער אפ הימלשע קלאָרן?
 וואָס שווייגסטו? וואָס רעדסטו ניט, ווארשעווער יינגל?
 די וועלט האָט דאָכ שפראַכן באשאפן אזויפיל!
 איך ווייס: דײַנע ווערטער, וואָס פלעגן ווי גינגאָלד
 צעשפילן זיך, פלאטערן, פיבערן, לויפן, —

זיי זינען אין קלעמען, זיי זינען אין צוואנגען,
און עפּשער האָט אויך זיי דער טאליען געהאנגען.

די וועלט האָט דאָך שפראכן אויפיל באשאפן,
און ס'טרעפט, אז אין וואַכיקן שלעפּ פון די וואַכנ
די שטומקייט פון שיפּ פון טויטע בא האפנס
רעדט מער ווי דער שטורעם, וואָס האָט זיי צעבראָכן.
עס טרעפט, אז א הארבסטיקער גאַרטן אין דרעמל
מיט שטילער, מיט גאַלדענער בענקשאפט בארעמלט,
רעדט מער פון א דוישיקן טיכ פון א שרייער,
א ביסעלע אש אפ פארבראַכענע פינגער
רעדט שטארקער אמאָל ווי דאָס ברויזיקע פּייער.

וואָס שוויגסטו, וואָס רעדסטו ניט, ווארשעווער יינגל?
דו וועסט זינען סוידעס פון מיר ניט באהאלטן,
כ'וועל לויפן אין ווארשעווער סעדער אין אלטע,
אין סעדער מיט שטעטיקע דראָטן בארינגלט,
ווי זינען די סעדער? עס ציען זיך טליעס
און מענטשן און מענטשן, מיט בלייענע ווייעס,
מיט גלעזערנע אויגן... די ווארשעווער סעדער...

עס הענגען באנאנד דאָ דער ראָו און דער בעדער,
דער אוישער, דער בעטלער, די שנור און די שוויגער,
זיי זינען ווי געסט פון א וועלט א זיט היגער.
זיי הענגען און קוקן, זיי הענגען און שטומען,
זיי הענגען און ווארטן, דער קאברען זאָל קומען,
נאָר ס'קומט ניט דער קאברען, ער הענגט אפ א דעמבל.
און ס'שיט זיך די ערד פון זיין כאקענעם העמדל.

אָט שטייט אינעם שאָטן א בוימ א צעשפרייטער,
א ייד מיט א זילבערנער באָרד מיט א ברייטער,
א שפיץ פון דער באָרד אין די ציינער פארביסן,
דעם זילבערנעם קאָפּ צו דעם הימל פאריסן —

די אויגן פארגלייזערט. די הענט אפ די לענדן,
די ליפן צו ערד און צום הימל זיך ווענדן,
ווי ס'וואָלט זיך זיי וועלן א סאָך צו פארטרוען
דעם נאָענטסטן שאַכט, דעם שווייגער דעם גרויען —
דעם גרויסן בונטאר און דעם קאפצן דעם גרויסן,
וואָס ווייגט זיך א שטילער. און ס'רוישן די שטאנגען:
דער פיינט האָט געטייט און געהאנגען אָן אויסנאם.
— ווען פערעצ זאָל לעבן, וואָלט פערעצ געהאנגען!

ווען דאָס איז א כּאָלעם, וואָלט ער זיך צערינען,
אינ ווארשעווער סעדער קאָנט איר אימ געפינען,
דעם כּאָלעם דעם וויסטן. זיי הענגען אפ שטאנגען.
ס'טראָגט איינער א שוסטעריש רעקל מיט לאטעס,
דער צווייטער — א שווארצע קאפאָטע א לאנגע,
ווי אונדזערע זיידעס, ווי אונדזערע טאטעס;
ס'טייט איינער מיט גראָבע, מיט שוסטערשע פינגער,
דער צווייטער — מיט פינגער אפ מיטן די ספאָרימ,
ס'זוכט איינער אינ צווייטן א האָפנונג, א גלויבן,
וואָס זאָל אונדזער אלעמענס אומגליק פארטייבן.
זיי האָבן די טויטע גערופן פון קוואַרימ
צום אופשטאנד אינ שלאכט קעגן שיידימ-באצווינגער,
און ווען מ'האָט אינ ווארשעווער געטאָ געשאַסן,
האָט אויך זייער שטומקייט אינ שלאכט זיך געגאָרנט...
אינ זאָל זיי דער טויט פון דער ערד ניט פארשטויסן,
און זאָלן זיי הויבן זיין אינ פאָלק אינעם גרויסן.

טז

איז זאָל זיי דער טויט פון דער ערד ניט פארשטויסן,
און זאָלן זיי הויבן זיין אינ פאָלק אינעם גרויסן.
אָט דאָס איז דער קייווער. דאָ ליגן זיי אלע:
דער טאטע, די מאמע, דער כּאָסן, די קאלע.

די פריינט און די סאָגים — זיי ליגן אינאיינעם,
 זיי ליגן ווי גלייכע, זיי ליגן ווי שכינים,
 און ס'דארפ שוין דאָ קיינער באַ קיינעם ניט באַרגן,
 און ס'דארפ שוין דאָ קיינער פאר קיינעם ניט זאָרגן.
 די ערד האָט פארגלייכט זיי, מע ליגט דאָ אלציינע;
 דאָס קינד פונעם וויגל, די גרייז-גרויע זקיינע,
 דער נאר און דער כאַכעם, דער דאָקטער, דער כוילע —
 זיי ליגן דאָ אלע געלעסטערט, געקוילעט.
 דאָס בלוט זייערס קאָכט איבער גאסן געפלעטע,
 דער מאַרע ליגט צעטראַטן אפּ כורוועס פון געטאָ.
 דער מענטשלעכער מויעכ מיט ערד א פארמישטער,
 די פרוכט זיינע פלעגן די אויצרעס פארמערן,
 ער ליגט דאָ א טויטער — דאָס ווילדגראָז דערפרישט ער,
 באשערט איז אים טרוקענע זאנגען דערנערן
 ווי מיסט, וואָס מע האָט אפּ די פעלדער פארלאָרן,
 ווי הני, וואָס מע ברענגט אפּ צו שפּיזן דאָס קאָרן...
 ער שפרייט זיך אפּ כאַרעווע ווענט א צעשפריצטער,
 אפּ גאנקעס — די שפּורן, אפּ טרעפּ זיינע טראָפּנס,
 אינ בעכט אפּ די שטערן די זילבערנע בליצט ער
 און שטובט אפּ די קישנס באַ מערדער צוקאָפּנס...
 דער מאַרע פון די מענטשן — אפּ שוימיקע פלאמען,
 אפּ פלעצער פון רוימ און אפּ גאסן מאדרידער,
 אפּ ברעגן פון ריי און אינ רויכ אמטטערדאמער,
 עס הייבט זיך זיין גיטט מיט די פלאמען געברידערט...
 עט האָבן אים ראַצכים אפּ שפּיזן געטראָגן,
 זיין קראפט האָבן ראַצכים אפּ טליעט געוואָרגן,
 און ער האָט געבראָדיעט פון וואָגל צו וואָגל,
 פון וויגל צו וויגל, פון מאָרגן צו מאָרגן...
 דער מענטשלעכער מאַרע איבער ווענט א צעשפריצטער,
 דורך יאָרן, דורך דויעט אינ דימענטן בליצט ער,

מע טרעט אימ ווי זאמד; נאָך זײַן אומרו מע צערטלט,
 ווי גילדענע אויצרעס מע היט אימ, מע כאָוועט,
 מע קושט אימ, מע קרוינט אימ מיט רום און מיט קאָוועד,
 מע האקט אימ מיט העק און אפ פלעצער מע פערטלט,
 מע האלט אימ אינ סייפן, מע פאָרשט אימ, מע פרישט אימ,
 מע וויקלט אינ זון אימ, מע וויקלט אינ ווינט אימ,
 מע טאנצט אפ זײַן אש ווי די רויבער, די פלישטימ,
 מע זעצט אימ אפ טראָנען, מע ווארפט פאר די הינט אימ.

.

די שאַטנס די שטאַלצע פון ווארשעווער געטאָ —
 זיי לעבן אינ אונדז מיטן בראַכ, מיטן ווייטעק,
 און ניט ווי קיינ נעפלען אינ רויקע שניי-טעג,
 און ניט ווי קיינ בליצן אפ הארבסטיקע בלעטער,
 און ניט ווי קיינ ספינקסן פון שטיינער געטעסעט —
 זיי לעבן ווי שפורג פון גנאָד און פון כעסער,
 ווי פונקען, וואָס וועלן פארלאָשן ניט ווערן,
 ווי פאנצערס געוועבטע פון מוט און פון טרערן.
 פון שײַטערס דער רויכ זייער אייביקער דאכ איז,
 נעקאָמע פאר פּײַג — זייער פינצטערער נאכעס...

יז

פון שײַטערס דער רויכ זייער אייביקער דאכ איז,
 נעקאָמע פאר פּײַג — זייער פינצטערער נאכעס.
 עס שפרייט זיכ די נאכט ווי א ריזיקע מיטע,
 נאָך ס'בלענדן אפ גאסן נאָכ בליצן צעגליטע,
 און ס'הילכט נאָכ שאַסן אינ געסלעכ געשמידטע,
 און ס'ענטפערן שאַסן אינ געטאָ פון ליטע.
 און ס'ענטפערן שאַסן פון וועלדער פאָלעסיער,
 פון בערג יוגאָסלאווער, פון גריכישע ערדן,
 די גאסן פון ריגע — ווי בליציקע מעסערס,

די ראָג פֿון פּראָג — ווי די שפּיגל פֿון שווערדן,
און ס'לויכט איבער אלע דער רומ און די גווערע
פֿון שלאכט אפֿ דער וואָלגע, פֿון רוסלאַנדס באַגעטן,
פֿון יענעם געבענטשטן און שלאַקטיקן שטורעם,
וואָס קומט נאָכן שניטער אינ זומער אינ שפּעטנ...

די שאַטנס פֿון געטאָ — זיי בלאַנקענ ווי שניטער,
ווי שניטער, פֿארשניטן אינ גרויסן געוויטער,
זיי בלאַנקענ און ווייסן: דער טויט איז א ליגן.
פּאָרויס גייט א זאָקן, דער קאָפּ דער געניטער.
דאָס וואָרט פֿונעם זאָקן איז הייליק געוואָרן.
געזאָגט האָט דער זאָקן: — אויב בלייבן וועט הונדערט,
זאָל ברענגען אינ הונדערט פֿון דוירעס דער צאָרן;
און ווער ס'וועט נאָר בלייבן פֿון זיי אָפּגעזונדערט,
פֿארשאַלטן זאָל ווערן אפֿ אייביקע יאָרן!

— אויב בלייבן וועט פּופּציק, — געזאָגט האָט דער זאָקן, —
זאָל פֿלאמען אינ פּופּציק פֿון דוירעס די סינע,
דער קאמפּ זאָל ניט שטילן אפֿ טרעפּ און אפֿ שטאָקן,
אינ קעלערס, אפֿ שוועלן, אפֿ דעכער אפֿ גרינע,
און אויב ס'וועט א צענדליק פֿארבלייבן אינגאנצן,
פֿון ווארשעווער ייִשעו א צענדליק אינגאנצן,
פֿון פּוילישע ייִדן א צענדליק אינגאנצן,
פֿון ייִדישן שטאם נאָר א צענדליק אינגאנצן,
זאָל דעמלט דער מיניען מיט קראפט אינ די אָרעמס
ניט קומען די קוואַרימ מיט זיפּצן באַקראנצן,
זאָל דעמלט דער מיניען אפֿ אונדזערע קוואַרימ
ניט קומען קיין טרערן קיין הייטע פֿארגיסן.
אויב ס'וועט נאָכ א צענדליק אינגאנצן פֿארבלייבן,
זאָל גליען פֿון דוירעס אינ זיי דער געוויסן,
און זאָל דער געוויסן פֿון דוירעס זיי טרייבן
אינ בייזע געשלעגן, אינ לעצטע געשלעגן.

און אויב ס'וועט אין זייערע יידישע נעגל
 איין קוילער כאָטש פאלן דערשטיקט און דערוואָרג
 און וועט ניט דערלעבן דעם אופנאנג פון מאָרגן,
 וועל איך אינעם קיווער די זין מינע בענטשן,
 די בראַכע פון גאָט און די בראַכע פון מענטשן,
 זאָל לויכטן אין זייערע הייליקע נעמען.
 און אויב ס'וועט פון פּייער, פון שלאכט און פון קלעמען
 זיך ראטעווען איינער... איין ייד וועט פארבלעבן,
 טאָ זאָל ער דעם אומגליק פאר דוירעס באשריבן...
 דורך פלאמען געפענטעט, דורך רויבער בארינגלט,
 געבליבן איז איינער — דאָס ווארשעווער יינגל.

יח

דורך פלאמען געפענטעט, דורך רויבער בארינגלט,
 געבליבן איז איינער — דאָס ווארשעווער יינגל.
 אָט דאָ ערשט ניט לאנג, אפן וועג דעם באניט
 פלעגט ער מיט די יינגלעך אפ בעזעמער ריטן,
 אפ שטומע, אפ הילצערנע פערדלעך זיך טראָגן,
 זיי פלעגן מיט הילצערנע שווערדלעך זיך שולאָגן,
 און שפרינגען און זינגען אפ שטויביקע וועגן,
 זיי האָבן געטרוימט וועגן גרויסע געשלעגן
 מיט עמעסע ביקסן און עמעסע שפיון,
 ווי עמעסע גרויסע סאָלדאטן, ווי ריזן...
 ווי גיך האָט די פריילעכע שפיל זיך געענדיקט,
 ווי גיך איז די גאָלדענע קינדהייט אנטלאָפן,
 זיין יוגנט האָט אים אפן שיידוועג געטראָפן
 און האָט אים געבענטשט מיט איר אומזין, ווי שטענדיק,
 וואָס האָט ניט קיין אָנהייב און האָט ניט קיין סאָפן...
 עס ציען זיך טעג ווי כאדאָשם, ווי יאָרן,
 ער איז פאר דער צייט שוין א יאָטעם געוואָרן

אונ ווייסט נאָכ אליין ניט, אז ער איז שוין איינער,
אז ער איז אליין נאָך, פונ שטאמ אָפגעריסן,
אז קומענ צו אימ וועט שוין קיינער ניט, קיינער,
אז ער איז די קראפט אונ דער ריינער געוויסן
פונ זיידעס אונ טאטעס, וואָס האָבן פארטרויט אימ
אזוינס, וואָס עס דראָט ניט אמילע דער טויט דעם...
ער שטייט, מ'האָט דריי טעג ניט געבראכט שוין קיין ברויט אימ...
ניט ברייט אונ ניט ווייט איז דער וועג צו דעם טויער,
ווי ס'איז נאָכ געבליבן א זייכער פונ לעבן:
די פאָג אונ דאָס יינגל. ס'ווערט גרויער אונ גרויער
דער קאָפּ בא דעם יינגל. מ'האָט נעכטן זיין רעבן
אפ פיקעס געטרעגן. אינ אָונט אינ שיינעם
ווערט גרויער די פאָג מיטן יינגל אינניעם...
עס ליגט די העלדן אפ טרעפ אונ אפ שוועלן,
אינ אלקערס, אינ קיכנ זיי ליגן צעצויגן
אונ קוקן מיט קאלטע פארגליווערטע אויגן,
אונ ס'טרעגן זיכ דייטשן אונ פילדערן, קוועלן,
זיי פליען צום שטאָק צו דעם העכסטן, ווי ס'ווייט נאָכ
די פאָג אונ דער וועכטער דער נעכטיקער שטייט נאָכ!..
אפ גארנס פארבלוטיקטע הילכנ אָפצאסן,
אונ ס'פלאטערט די פאָג לעם דעם יינגל דעם בלאסן.
וואָס האָט ער נאָכ איצטער? וואָס קאָנ ער פארלירן?
צוויי קוילן פארמאָגט ער בלויז פלינקע אונ גרייטע:
איינ קויל פארן סוינע, פאר וועמען די צווייטע?
ער האָט שוין באשלאָסן. מע קלאפט אינ די טירן.
די טירן פארזיגלט, פארקייטלט, פארשלאָסן.
ער זעט, ווי צוויי שיידימ זיכ טראָגן פארבי דאָ,
אָט דאָרט אפ דער ערד, ווי זיין בלוט האָט געפלאָסן,
צוויי שיידימ באקוקן די לעצטע געביידע —
די פעסטונג די לעצטע פונ ווארשעווער געטאָ.

צוויי דײַטשן פארױבן די שוואַרצע פּימטווילן
צו זון-שטראַלן לעצטע, צו וואָלקנס צו שפּעטע.
צום גרויליקן, פּרֶזסטיקן הימל פּונ פּוילן,
און בײַדע אין פּאָן פּונ דער געטאָ זיי צילן,
און טײַטן דאָס וואַרשעווער ייִנגל זיי ווילן.

וואָס האָט ער נאָך איצטער? וואָס קאָג ער פּאַרלירן,
צוויי קוילן פּאַרמאָגט ער געשיקטע און גרייטע,
עס קלאַפּן אָפּצאסן, מע שױסט אין די טירן.
וואָס האָט ער נאָך איצטער? די פּאָן די צעווייטע,
וואָס ער איז איר אײַנציקער וועכטער געבליבן.
וואָס האָט ער נאָך איצטער? עס ציטערט דאָס שטיבל.
א שאָס און א צווייטער, און ס'קערן זיך איבער
די דײַטשן און פּאַלן ארײַן אין די גריבער,
וואָס זיי האָבן אָקאָרשט פּאַר ייִדן געגרייט דאָ
אפּ כּמאַריקע גאסן פּונ כּמאַריקן פּוילן.
דאָס וואַרשעווער ייִנגל געהאַט האָט צוויי קוילן,
אײַן קויל פּאַרן סײַנע. די צווייטע — די צווייטע...
און איצט האָט ער גאַרניט. ס'באַרינגלעב אימ קראָעג.
דער טײַט איז זײַן לעבן, די פּאָן — זײַן צאוואָע.
זי איז זײַן יערושע, זײַן אויצער, זײַן האָפּן,
מיט איר איז זײַן וועג צו דער אײַביקײַט אָפּן!

יט

זי איז זײַן יערושע, זײַן גלויבן, זײַן האָפּן,
מיט איר איז זײַן וועג צו דער אײַביקײַט אָפּן.
די פּאָן פּונ דער געטאָ זײַן אײַנציקע טרייסט איז,
און נאָר זײַן געוויסן דער ייִנגלשער ווייסט עס...
און אויב נאָר עס אָטעמט נאָך עמעצער ערגעצ,
באַפּרישט שױן זײַן אָטעמ די גאַכט און די בערג איצט,

באפרישט איצט זיין קאטעמ פון ביימער די בלעטער,
די האנט זיינע ליגט אפ דער ביקס דער געטרײער,
די לײף זיינע בענטשט דאָס גערעכטיקע פײער.

אונ דאָ אפ די כורוועס פון ווארשעווער געטאָ
לעמ העלדן געטייטע, בא קוואַרימ בא פרישע,
בא היזער פארברענטע, בא פענצטער צעזעצטע
לעבט איינער — דאָס ווארשעווער יינגל דאָס לעצטע.

די גאנצע יערושע פון ווארשעווער ייִשעו
געהערט איצטער אימ נאָר — די לייזן און פריידן,
דעמ אייניקלס שמייכל, דער גלויבן פון זיידן,
די הייליקע ווונדן, די אוולעס, דער יוישער,
פון יאָמטעו די זון און פון געטאָס דער כוישעכ...
די צײט פליט מעשוּגענערווייזן פאר די אויגן,
עס האָט פארן הארצן אימ עפעס געצויגן,
זײַן הימ מיט די אלטע געלאטעטע שויבן
האָט איצט אימ געצויגן? די פריילעכע טויבן,
וואָס האָבן געוואָרקעט אפ דארע אקאציעס?
דער שיקערער מארק, ווו דער רוישיקער פלאצ אין
פארדרייט און פארהאוועט געווען מיטן האנדל?
וואָס צײט אימ אצינדער? דער שטאָטישער גאָרטן,
דער פליט מיט די שווערע, די בראַנזענע ראנדן?
וואָס דארפ ער אהינצו? וואָס האָט ער איצט דאָרטן?
וואָס צײט אימ פונדאנען? די יינגלעך פון כײדער
מענאשקע און בערל? זײ זײנען ניטאָ מער.
איז רופט אימ אראָפ דער דערוואָרגענער יאָמער,
צי עפשער דער גוטער, דער פריילעכער סײדער,
וואָס סײוילט זיך ביז גאָר אימ פארענדיקן דאפקע...

איז רופט אימ גאָר עפשער די טונקעלע כאווקע,
דאָס שווארצינקע מיידל מיט הימלשע אויגן —

זיכ שפילנ אינ זאמד אונ א שטיבעלע בויענ,
האָט ער דאָכ געזען אינ פרימאָרגנ אינ גרויענ,
ווי ס'איז איר נעשטאָמע דורכ דעכער געפלוּיגנ...
איז רופט אימ דאָס וויגל, ווו ער איז געלעגנ,
די וויגליד מיט ראָזשינקעס זיסע אונ מאַנדלענ?
ער ווייסט, אז זינ וויג ליגט צעבראָקט אפ די וועג
אונ ס'וועט מער זינ טאטע ניט וואָגלענ, ניט וואַנדלענ...

איז וואָס זשע ציט פאָרט אימ אַראָפּ פון די הייכנ,
וואָס שלעפט אימ מיט צוואַנגענ צומ שטיבל צומ קליינעם,
ווו ס'ליגנ פארדעקט ווי מיט קאָלדֶרעט, מיט רויכנ
די שטילע אפ אייביק אַנשלאָפענע שכינימ,
איז רופט אימ זינ קינדֶהייט? זי איז שוין געשטאָרבנ,
דער סאָד, ווו ער האָט זיכ געשפילט, איז פארדאָרבנ.
וואָס רופט אימ פונדאָנענ? וואָס ציט ווי מיט צוואַנגענ?
דעם זיידנס געבאָטנ? דאָס קאָל פונ דער מאַמענ?
זי האָט אימ באַגלייט ביז דעם הילצערנעם טויער
אונ האָט אימ געבעטנ מיט מאַמישנ טרויער,
ער זאָל זיכ צו לאַנג אינעם וועג ניט פארזאָמענ,
זי וועט אפ אימ וואַרטנ... זי וואַרט דאָרט מיסטאָמע...
דריי טעג איז א שטיינ אפ זינ האַרצנ געלעגנ,
אונ שטיל האָט זינ מויל זיכ גענומענ באוועגנ,
פונ זייכ האָט א פאל געטאָנ ציטעריק: מאַמע...
אזוי הייבט זיכ אָן דאָ די נייע האַגאָדע:
געווענ איז א וועלט דאָ, געלעבט האָט א שטאָט דאָ...

ב

אזוי הייבט זיכ אָן דאָ די נייע האַגאָדע:
געווענ איז א וועלט דאָ, געלעבט האָט א שטאָט דאָ...
מיט לידיקע הענט אונ מיט טרויער באַשאַנקענ,
די שטאָטנס פון וואַרשעווער געטאָ נאָר בלאַנקענ,

פונ גאס און צו גאס און פונ געסל צו געסל
זיי האָבן דעם וועג צו דעם זיג ניט פארגעסן...

עס טראָגט זיי שוין איצט ניט קיין טרונק און קיין עסן
דער פוילישער שאַכנ, ער קומט ניט ווי נעכטן...
עס ברענגט שוין קיין ביקס ניט פונ וועלדער פאטלאטע
דער פוילישער פויער צום קאמפ צום גערעכטן.
עס רײסט זיך ניט מער שוין דורך פינצטערע גראטעס
מיט פאָנען און שפיון די העלע יעשוע,
אפ ליפן אפ טויטע דער לעצטער געשריי ליגט,
און ס'רוען אין שוונג אינעם לעצטן געהייליקט
די קדושים פונ געטאָ, זיי ליגן און רוען,
און ס'הייבן זיך קוילן פונ זייערע טרערן,
און ס'הייבן זיך פלאמען פונ זייערע קלאָלעס...

עס שוועבן די ווארשעווער שאַטנס אין גאַלעס,
זיי שוועבן און שטייגן, זיי שוועבן און הערן,
ווי ס'טראָגט זיך דורך פלאמען, דורך ווייטעק, דורך בראַכנ,
דורך וועלדער פארברענטע, דורך ראָוועס, דורך יארן,
דורך סטעפּעס, דורך שטרעמס, דורך אלע געפארן
פונ רוסישער גרענעצ דער גרוס פונ ניצאַכנ.

וואָס טוט מען? קיין איצע קאַן קיינער ניט געבן,
דאָס יינגל האָט קיינמאָל געוואָלט אזוי לעבן
ווי איצטער, נאָר ס'קומען די לעצטע מינוטן,
געוויס וועט אים קיינער ניט נעמען מיט גוטן.
נאָר אָט האָט דער טויט זיך צו אים דורכגעריסן,
דער יונג האָט די טרוקענע ליפן פארביסן:

פונ רײכטימער אלע, וואָס ער האָט געיאַרשנט,
פארמאָגט ער די פאָן און דעם כורבן פונ ווארשע.
וואָס טוט ער? ער ווישט זיך דעם שווייס מיטן ארבל,
ער קאַן מער ניט לעבן, נאָר ווי קאַן ער שטארבן?

א קוק אפ דער פאָן אונ א קוק אפן אָוונט,
די פאָן איז נאָך קיינמאָל געווען אזוי נאָענט!
א מענטש איז א מענטש, איז געלעבט אונ געשטאָרבן —
א פאָן טאָר ניט פאלן אפ דר'ערד ווי א קאָרבן!

א נעם טוט דאָס יינגל די פאָן די צעווייטע
און וויקלט צונויפן אירע פאלדן די ברייטע
און ווארפט זי ארום, ווי א מאנטל א גרינג,
אפ פלייצעס אפ זינע, דאָס ווארשעווער יינגל,
ער קוטעט זיך איינ אינ איר רום, אינ איר ווייטעק
און טוט זיך א וואָרפ פון צעשטיטערטן גאָרנ...

אזוי איז די פאָן ניט געלעסטערט געוואָרן!
ס'באגלייטן אימ קיילן ווי האַגלס, ווי שלאקסן,
ס'באגלייטן אימ א טויבער געוויי פון שאקאלן,
און ס'טראָגט זיך דאָס יינגל, די פאָן אפ די אקסל,
די הענט ווי די פליגל, די אויגן ווי שטראלן.

כא

און ס'טראָגט זיך דאָס יינגל, די פאָן אפ די אקסל,
די הענט ווי די פליגל, די אויגן ווי שטראלן.

די דונערס און בליצן אלץ וואקסן און וואקסן,
און ס'ווארטן די רויבער, דאָס יינגל זאָל פאלן,
נאָר ס'פאלט ניט. עס טראָגט זיך אלץ ווייטער און ווייטער,
און אונטן די ערד ליגט אינ ווונדן, אינ שטייטערס,
פארזייט מיט געקוילעטע זיידעס און קינדער...

ס'פארניסן די קעפ די געשווירענע שינדער
און זוכן און זוכן די פאָן און דעם היטער.
פון שאָסן און גוואלדן דער ערד-נאָפּל ציטערט,
פון שאָסן און גוואלדן די סעדער זיך שאַקלען,
מע נישטערט דעם הימל מיט לאנגע בינאָקלען,

אָט ווייזט ער זיך ווידער, דער יונג מיטן מאנטל,
אָט בלענדן אינ די הימל די פלאמיקע קאנטן
און ווערן, ווי בליצן צעפלאמט, און פארשווינדן,
אָט ווערט ער א וואָלקן אפ קעפ פון די שינדער,
אָט ווערט ער א שטערן א בלאסער, א בלינדער,
אָט ווערט ער א סרייפע, די פינצטערניש צינדט ער,
אָט ווייזט ער זיך ווידער, און אָט-אָ פארשווינדט ער...

ער טראָגט זיך און פאלט ניט. ווער האָט אימ באפליגלט,
דאָס יינגל פון געטאָ? די וויגליד אינ וויגל?
ווער האָט אימ באפליגלט, דאָס יינגל פון געטאָ,
די טויב נאָכן מאבל? אג אַנזאָג אפ שפעטער,
דער גלויבן, אז ס'גרינען שוין צווייגן און בלעטער
אינ טויהו-וואָווייהו? דער רומ פון די אָוועס,
וואָס אינ ניט געפאלן געשענדט אינ די ראָוועס?
וואָס ווייסט ניט פון שרעק און פון שאנד און פון בושע.
ווער האָט אימ באפליגלט? די שטאָלצע יערושע
פון זיידן דעם שוסטער, דעם ווארשעווער יידן,
וואָס האָט זיין כאריפעס אינ שטריינקן געשליפן?
די מומעס די שטילע? די פעטערס די שמידן?
די פויגלען, וואָס האָבן אפ לופטיקע שיפן
געבראכט אימ דעם שווינג און דעם רייעך פון פליגל?
צי עפשער דער טאטע—דער מילנער דער פרייער,
וואָס מ'האָט אפ די פליגל פון מיל דער געטרייער
געהאנגען—ער זאָל ווי א פליגל זיך ווינג...

וואָס זינען די פליגל? דער אומרו פון מילן?
די שטענדיקע גרייטקייט? די קראפט און דער ווילן?
צי זינען די פליגל אינ איינער א נאכט גאָר
פון רוסישע שנייען דעם יינגל געבראכט גאָר
און זינען געשליפן פון טייערסטע שטאָפן,
פון שטאָפן, וואָס ווערן געבוירן אפ צאָפן?

און עפשער גאָר זײַנען די פּליגל בלויז פּאַרבן,
וואָס שווינדלען באַמ זון-פּאַרגאַנג ערגעץ אײַן הײַכן,
און עפשער גאָר זײַנען זײַ פּאַשעט א צײַכן
פּון קײַנמאָל נײַט לעבן און קײַנמאָל נײַט שטאַרבן,
א צײַכן, וואָס קײַשעפט און בלענדט נאָר און רײַנגלט...

וואָס זײַנען די פּליגל? דאָס וואַרשעווער ייִנגל,
דאָס ייִנגל פּון געטאָ אײַז יונג נאָכ און ווײַסט נײַט,
דאָס ווײַסן נײַט יענע, וואָס האָבן קײַן טרײַסט נײַט
און האָבן קײַן האַפּענונג מער אײַן דעם קײַעם,
דאָס ווײַסן די אַלטע און נײַע נעוויִימ,
די דוירעס די פּרײַע, די דוירעס די שפּעטע,
דאָס ווײַסן די העלדן, וואָס קומען באַגריסן
די פּאַן פּון דער געטאָ, דאָס ווײַסט דער געוויסן,
דאָס ווײַסן די שאַטנס פּון וואַרשעווער געטאָ,
דאָס ווײַסן די פּאַשעטע מענטשן לעכע רײַזן,
וואָס טראָגן די גרויסע געילע אפּ שפּײַזן!

אינהאלט

זיט

52	וויגליד
53	מינ געוויסן
54	א באלאדע וועגן אויסשפירער
59	העלדן
61	א באלאדע וועגן א פאָרפאָלק
65	שאקאלן און די זון
69	א באלאדע וועגן דער פאר-
75	שטערטער סימכע
77	בייטשלאנד
79	א באלאדע וועגן סאָלדאט מיט דער קוליע
81	זינ שווארצע לעווייע
91	אוווּאַמ-יניצכאָק און דער בער-
93	לינער קונצנמאכער
	הערט מיכ, ברידער
	אפסני

רייפקייט

95	איכ בין א גוואר
97	זיגערמאכערס
99	צו מיין טאָכטער
100	באהיט מיכ, גאָט!
101	אן אלטער ניגן
102	עס טרעפט אמאָל
103	אינ אן אלטן וואלד
104	א וואָרט אזא

מינ שווע

זיט

3	מינ שווע
5	סטאזיב
7	די טערקישע שאל
9	בליי
10	האָב איך נאָך א שטיקל הארץ
11	באמ פרישן קיווער
13	קאָלירן
15	א באלאדע וועגן דעם זאָקן מיטן טשעמאָדאן
18	בענקשאפט
20	בריקן
22	באלאדע וועגן זאָרגלאָזע פייגעלעך
24	פייער
26	א בוקאווינער באלאדע
31	צו אימ
33	זיג
35	א באלאדע וועגן דויוו-בער דעם שמיר
39	די מיל פונ מילכאָמע
41	א באלאדע וועגן א פארטיזאן
43	אפ די קוועער שיטערס
45	וואָס מיינט ער, דער בערלינער לעצ
47	א באלאדע וועגן אומשטערבלעכנ

143	שוואגען	זיט	106	אינ רעגעס פון צאר
144	סאָנעט	זיט	107	פֿונעם
145	איכ זאָג עס קלאָר		109	צו א טאָטער
146	דער רעג אונ דער שטויב		110	ווי דאָס ברען
147	א שעמעוויק מירל		111	עפיטאמיע
149	די זון פארגייט		112	קינד הייט
150	שוואָמען		114	קומט זוכט דעם נעכטיקן טאָג
152	צו א בוימ		116	מיין ליבער
153	ברודער מינער		118	לייקע
154	דער אָנהייב פון א ליבע		121	שימקעס געווייג
	הארבסט		123	ריוע טווער
157	א		125	דאָס בערעזענע געווינדל
159	ב		127	די מאמע פרעגלט איינעמאכטס
161	ג		129	צו דער איינ-אונ-איינציקער
162	אומדערווארטקייט		130	סטעפ
163	פליט ארומ א פויגל		132	שווימט ארומ אָסקאר אויפילד
165	ערידישע ליר		134	א סענטימענטאלע באלאדע
166	מיין גוטער גיורל		135	וואָס איז לאנגווייליג?
168	וואָס קוקסטו, טאמ?		136	פון מיין באבעס וויגלידער
169	די עזטער		138	שפאנען מיר דעם שליטן
			141	אונדזער לאַשעק

171 שאַטנס פון ווארשעווער געטאָ

Редактор С. Галкин. Заставка и обложка худ. Г. Ингера.
Тех. редактор А. Кантор.

Сдано в производство 16/V-45. Подписано к печати 29/VIII-45 г.
Б—15154. 6,75 печ. л. 7,45 учетно-изд. л. Количество печ. зн. в
листе. 48000. Формат 72×103¹/₂. Тираж 6.000. Заказ 1924

13-ая типография треста „Полиграфкнига“ ОГИЗа при СНК РСФСР,
Москва Денисовский, 30.